

Sidosryhmäyhteistyön linjaukset

Rikosseuraamuslaitos
Keskushallintoyksikkö
Lintulahdenkatu 5
00530 Helsinki

Teksti:	Raportin kokosi Eila Lempiäinen. Lisäksi tekstiä raporttiin ovat kirjoittaneet teemoja työstäneiden tiimien puheenjohtajat Päivi Kaikkonen, Tiina Vogt-Airaksinen, Sanna Kohvakka, Pia Andersson, Sasu Tyni, Tuomas Laurila, Virva Raitio, Sami Peltovuoma, Miika Kaskinen, Katja Reiman, Minna-Kaisa Järvinen ja Nora Sinokki.
Ulkoasun suunnittelu:	Rikosseuraamuslaitos
Taitto:	Jaana Kaivola

Sisältö

1.	Tiivistelmä	3
2.	Toimeksianto ja linjausten valmistelu	12
3.	Sidosryhmäyhteistyön nykytilan kuvaus	15
4.	Linjausten lähtökohdat, periaatteet ja käytetyt käsitteet	17
5.	Yhteistyövelvoitteet lainsäädännössä	21
6.	Rikosseuraamuslaitos osana rikosoikeusjärjestelmää, turvallisuus ja rikollisuuden ehkäisy	25
6.1	Oikeusministeriön ja hallinonalan virastojen välinen yhteistyö	25
6.2	Rikollisuuden (rikoskäyttäytymisen) ehkäisy	27
6.3	Yhteistyö poliisiin, maahanmuuttoviranomaisten ja Puolustusvoimien kanssa	29
7.	Sosiaali- ja terveyspalvelut, hyvinvointi, koulutus ja työelämä	32
7.1	Toimintaympäristön muutokset	32
7.2	Verkosto- ja sidosryhmäyhteistyö	34
7.3	Palvelujen yhteensovittaminen ja asiakassuunnitelmayhteistyö	38
7.4	Yhteistyön käytännön toteuttaminen	43
7.5	Yhteistyö toimintavelvoitepaikkoja ja työtilaisuuksia tarjoavien toimijoiden kanssa	49
7.6	Yhteistyö Vankiterveydenhuollon yksikön ja Kelan kanssa	50
7.7	Asunottomuutta ehkäisevä yhteistyö	52
7.8	Yhteistyö sakon muuntorangaistusta suorittavien kuntoutuksessa	54
7.9	Yhteistyö ulkomaalaistaustaisten ja maahanmuuttajien palveluissa	56
7.10	Yhteistyö alaikäisten ja nuorten kanssa toteutettavassa työssä	57

8.	Kolmannen sektorin toimijat, projektikumppanuudet ja hengellinen työ	58
8.1	Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyö järjestöjen ja muiden kolmannen sektorin toimijoiden kanssa	58
8.2	Projektikumppanuudet	58
8.3	Hengellinen työ	61
9.	Läheiset	63
10.	Kokemusasiantuntijat	65
10.1	Kokemusasiantuntijan tehtävä ja rooli	65
10.2	Kokemusasiantuntijan koulutus ja palkkio	68
10.3	Asiakkaat (asiakkuudessa vielä olevat) kehittäjinä ja turvallisuuslinjaukset	70
11.	Tutkimus	74
12.	Kansainvälinen toiminta	78
13.	Viestintä	84
14.	Yhteystiedot ja yhdyshenkilöt	87
15.	Sidosryhmille järjestettävät tilaisuudet	89
16.	Tarvittavat ohjeet	91

1. Tiivistelmä

Valmistelu

Sidosryhmäyhteistyön linjaukset valmisteltiin 2021 useassa teemaryhmässä, joihin osallistui henkilöstöä sekä keskushallintoyksiköistä, aluekeskuksista että yksiköistä. Teemaryhmät olivat 1) Rikosseuraamuslaitos osana rikosoikeusjärjestelmää, turvallisuus ja rikollisuuden ehkäisy, 2) Sosiaali- ja terveyspalvelut, koulutus ja työelämä, 3) Kolmannen sektorin toimijat, projektikumppanuudet ja hengellinen työ, 4) Läheiset, 5) Kokemusasiantuntijat, 6) Tutkimus ja 7) Kansainvälinen toiminta. Lisäksi tehtiin linjauksia myös viestinnästä, yhdyshenkilöistä, sidosryhmille järjestettävistä tilaisuuksista ja tarvittavista ohjeista henkilöstölle. Linjaukset laadittiin Rikosseuraamuslaitoksen uuden, vuonna 2022 aloittavan organisaation näkökulmasta. Siinä rikosseuraamuskeskuksen johtajalla on suuri rooli alueensa sidosryhmäyhteistyön koordinoinnissa.

Kumppanien näkemys Rikosseuraamuslaitoksen sidosryhmäyhteistyöstä

Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyökumppaneille suunnatun selvityksen päähavainto vahvasti alueelliset ja paikalliset erot Rikosseuraamuslaitoksen sidosryhmäyhteistyössä. Yhteistyöhön kaivataan systematisointia, selkeämpiä prosesseja ja helposti tavoitettavia yhteyshenkilöitä sekä säännöllisiä tapaamisia. Haastatteluissa nähtiin, että sidosryhmäyhteistyötä tulisi kehittää siihen suuntaan, että ennalta estävään työhön panostetaan nykyistä enemmän yhteistyössä esim. poliisin, yksityisen sektorin ja järjestöjen kanssa. Sidosryhmät pitävät johdon tiivistä osallistumista sidosryhmäyhteistyöhön tärkeänä. Rikosseuraamuslaitoksen palvelujen sisältö on tehtävä selkeäksi sidosryhmille.

Lähtökohdat linjauksille

Lähtökohtana sidosryhmäyhteistyölle on lainsäädännön yhteistyövelvoitteet ja Rikosseuraamuslaitoksen strategia verkostoitua yhteiskunnan normaalipalveluiden kanssa ja toimia osana rikosoikeudellista

järjestelmää. Yhteistyökumppanin kanssa laaditaan sopimus tai yhdessä hyväksytty toimintamalli. Valtakunnalliset sopimukset tai toimintamallit laaditaan seuraavien tahojen kanssa: Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus, työ- ja elinkeinohallinto kattaen sekä valtion että kuntien työvoimapalvelut, Kela, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ja Vankiterveydenhuollon yksikkö, lastensuojelu, päihde- ja mielenterveyspalvelut sekä sosiaalipalveluina että terveyspalveluina, Poliisihallitus ja Keskusrikospoliisi, Migri, Puolustusvoimat seuraamuksia suorittavien asioissa, ulosotto ja talous- ja velkaneuvonta, Kris-järjestö, Suomen Punainen Risti, Kriminaalihuollon tukisäätiö ja muut merkittävät valtakunnalliset kolmannen sektorin toimijat. Suurin osa edellä luetelluista valtakunnallisista sopimuksista tai toimintamalleista on jo valmiina tai valmistumassa. Rikosseuraamuskeskuksittain laaditaan paikalliset sopimukset tai toimintamallit, joissa sovitaan tarkemmin esimerkiksi yhteystiedoista ja käytännöistä.

Rikollisuuden ehkäisy ja rikosten estäminen

Rikosseuraamuslaitoksen erityinen palvelu on rikolliseen käyttäytymiseen vaikuttaminen ja rikollisuuden ennalta ehkäisy pääasiassa yksilön käyttäytymiseen vaikuttamalla ja yhteistyöllä sekä vähentämällä huono-osaisuutta. Rikosseuraamusasiakkaiden rikollisen käyttäytymisen ehkäisyyn liittyvää yhteistyötä oikeusministeriön, Rikosentorjuntaneuvoston ja kuntien kanssa tiivistetään yhteistyössä järjestöjen ja viranomaispalvelujen kanssa. Yhteisiä teemoja ovat nuorten kanssa tehtävä työ, päihdetyö ja väkivaltaista käyttäytymistä ehkäisevä työ. Vahvistetaan restoratiivisen oikeuden mukaista työtä yhdessä sidosryhmien kanssa. Lakiuudistusten yhteydessä selvitetään, missä määrin Rikosseuraamuslaitoksella on ennalta ehkäiseviä tehtäviä muiden rikosprosessissa olevien kuin seuraamusta suorittavien osalta.

Tiivistetään yhteistyötä sekä seuraamusten täytäntöönpanon että yhteiskunnan turvallisuuden lisäämiseksi poliisin ja sisäisen turvallisuuden toimijoiden kanssa. Ehkäistään rikosten tekemistä seuraamusten aikana ja tunnistetaan ja ennalta estetään järjestäytyneeseen rikollisuuteen kiinnittymistä, jengiytymistä ja radikalisoitumista. Kehitetään yhteistyötä poliisin kanssa seuraamusten aikana tehtyjen rikosten estämiseksi ja selvittämiseksi.

Oikeusministeriön hallinnonalan yhteistoiminta

Vahvistetaan Rikosseuraamuslaitoksen roolia osana rikosoikeudellista järjestelmää myös selkeyttämällä ja lisäämällä yhteistyötä ministeriön ja hallinnonalan virastojen kanssa. Selvitetään rajapinnat ja yhteistyömahdollisuudet Tuomioistuin-, Syyttäjä- ja Ulosottolaitoksen ja vuonna 2023 aloittavan Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston kanssa. Yhteisiä teemoja ovat esimerkiksi seuraamusselvitykset ja seuraamusvalinta, yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon keskeytykset, pitkäaikasivankien vapauttaminen, ulosottovelallisten talousneuvonta ja sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanon aloitus, talous- ja velkaneuvonta ja edunvalvonta. Laaditaan kuvaus ja sopimus tai yhdessä hyväksytty toimintamalli yhteistyöstä.

Sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut, hyvinvointi, koulutus ja työelämä

Toimintaympäristön muutokset

Linjauksia määrittävät vuonna 2023 voimaan tuleva sote-palvelujen uudistus ja työvoimapalveluja koskeva uudistus, joka aloitettiin 2021 kuntakokeilulla ja jonka toteutusta jatketaan 2024. Kuntakokeilussa siirrettiin useiden isojen kuntien ja seutukuntien työmarkkinatukea saavien henkilöiden työvoimapalvelut kunnille, muiden osalta työvoimapalvelut siirtyvät kunnille suunnitelmien mukaan vuonna 2024. Työkyvyn tuen palveluita ja niihin ohjaamista kehitetään monialaisessa valtakunnallisessa ohjelmassa, jota toteutetaan tulevien hyvinvointialueiden laajuisissa hankkeissa. Perusteilla on myös valtiollinen yritys osatyökyisten työllistämiseksi. Toimintaympäristön aiheuttama muutos on myös oppivelvollisuuden laajentuminen 18 vuoteen. Tämän tulee näkymään esimerkiksi oppilaitosten kanssa tehtävän yhteistyön lisääntymisenä vankiloiden lisäksi myös yhdyskuntaseuraamustoimistoissa.

Sote-, koulutus- ja työelämälinjausten esittäminen

Sote-palveluja, hyvinvointia, koulutusta ja työelämää koskevien linjausten esittämiseen on vaikuttanut oikeusministeriön asettaman työryhmän Rikosseuraamuslaitoksen ja viranomaispalvelujen yhteensovittaminen suositukset. Rikosseuraamuslaitoksen linjaukset

esitetään suositusten mukaan ryhmiteltynä. Linjauksissa kuvataan, mitä Rikosseuraamuslaitoksessa tehdään suositusten toteuttamiseksi. Suositusten yhteistä toimeenpanoa muiden viranomaisten kanssa edistetään yhdessä Sosiaali- ja terveysministeriön ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa muutaman teeman osalta pääasiassa menossa olevien sote-uudistuksen ohjelmien ja alueellisten hankkeiden yhteydessä.

Yhteistyötä sote- ja työvoimapalvelujen kanssa linjataan kuvaamatta tarkemmin uudistuksen johdosta Rikosseuraamuslaitoksessa käynnissä olevaa sidosryhmäyhteistyötä sote-, koulutus- ja työvoimapalvelujen kanssa.

Palvelujen yhteensovittaminen

Rikosseuraamuslaitoksen palvelut ja viranomaispalvelut yhteensovitetaan asiakassuunnitelmayhteistyön toimintamallin mukaisesti. Palvelut yhteensovitetaan ennen täytäntöönpanon aloittamista yhdyskuntaseuraamustoimistoissa vangeille ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaille valmisteltavien rangaistusajan suunnitelmien lisäksi myös tutkintavankeuden kautta tulevien suunnitelmiin. Tämä edellyttää tutkintavankiloiden ja arviointikeskusten entistä tiiviimpää yhteistyötä. Palvelutarpeen arvioinnista ja palvelujen yhteensovittamisesta vastaa hyvinvointialue tai muu palvelun järjestämisestä vastuussa oleva taho. Rikosseuraamuslaitos avustaa. Erityistä tukea tarvitsevien, palvelujen ulkopuolella olevien mutta niitä tarvitsevien asiakkaiden ja lastensuojeluasioissa viranomaispalvelujen omatyöntekijää vastaavana virkamiehenä toimii vankilassa erityishenkilöstö, mikäli muusta ei sovita. Rikosseuraamuslaitoksen sisäistä asiakaskohtaista monialaista yhteistyötä ja yhteistyötä Vankiterveydenhuollon sekä läheisten kanssa koordinoi pääasiallisesti vastuuvirkamies, mikäli muusta ei sovita.

Yhteistyö Vankiterveydenhuollon kanssa perustuu toiminnalliseen tietoon. Määritetään sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttöön palvelukuvaukset niistä palveluista, joita Rikosseuraamuslaitos ja Vankiterveydenhuollon yksikkö tuottavat yhdessä kuten päihde- ja mielenterveyspalveluista tai kuntoutuksen perustana käytettävistä arvioinneista.

Sote-palvelujen, kuntoutuspalvelujen, työvoimapalvelujen ja koulutuspalveluiden kanssa tehtävässä yhteistyössä lisätään palveluohjauksellista työtettä, johon sisältyy myös yhteistyön rakentamista toimijoiden välille, tunnistetaan erityisen tuen tarpeessa olevia asiakkaita ja ohjataan heitä jatkopoluille hyvinvointialueilla sovittujen käytäntöjen mukaisesti, tunnetaan viranomaispalvelut ja varmistetaan, että kumppanit tuntevat Rikosseuraamuslaitoksen palvelut. Seuraamukseen sisältyvillä toiminnoilla ja palveluilla on yhtymäkohtia erityisesti sosiaaliseen kuntoutukseen, kuntouttavaan työtoimintaan ja Kelan ammatilliseen kuntoutukseen. Yhteistyötä ja työnjakoa näiden kanssa tarkennetaan. Vakiinnutetaan ja laajennetaan jalkautuvia työmuotoja, etäyhteyksien käyttöä ja sähköisten palvelujen käyttöä.

Verkostotyö ja verkostojen johtaminen

Sote-, työllisyys-, koulutus- ja muiden hyvinvointitoimijoiden kanssa tehtävää sidosryhmäyhteistyötä koordinoidaan rikosseuraamuskeskusten, alueen vankiloiden ja yhdyskuntaseuraamustoimistojen edustajista sekä valtakunnallisten vastuualueiden edustajista koostuvassa pysyvässä sidosryhmäyhteistyön matriisiryhmässä. Pysyvän ryhmän tehtävänä on varmistaa tiedonkulku ja hyvien käytäntöjen leviäminen Rikosseuraamuslaitoksessa, edistää tavoitteiden yhdenmukaista toimeenpanoa sekä edistää yhdessä kehittämistä. Ryhmän ylläpidosta vastaa Kehittäminen ja ohjaus vastuualue.

Rikosseuraamuskeskukset perustavat teema- tai palvelukokonaisuuksittain rakentuvat, säännöllisesti kokoontuvat monialaiset sidosryhmäverkostot tai osallistutaan jo olemassa oleviin teeman mukaisiin verkostoihin. Sidosryhmäverkostojen teemat voivat olla esimerkiksi: a) koulutus- ja työelämä, b) päihde- ja mielenterveys, c) asuminen/asunnottomuustyö, d) nuoret ja lastensuojelu sekä e) kuntoutuspalvelut. Sosiaali- ja terveystieteelliset palvelut ovat eri painotuksilla mukana kaikkien edellä mainittujen teemojen sidosryhmäyhteistyössä.

Yhteistyöprosesseista sovitaan ja ne kuvataan kuten todetaan edellä kohdassa Lähtökohdat linjauksille. Vastuu yhteistyön järjestelyistä hyvinvointialueiden kanssa on Rikosseuraamuskeskuksen johtajalla. Lisätään yhteistä ammatillista lisäkoulutautumista sekä

osaamisen vahvistamista keskeisimpien sidosryhmien edustajien kanssa. Määritellään kaikkien virkamiesten täytäntöönpano- ja rangaistusajan suunnitelmaprosessin mukaiset roolit ja tehtävät niin sidosryhmäyhteistyön kuin verkostotyön osalta. Asiakaskohtaisen verkostotyön osaamista ja työmenetelmiä sisällytetään virkamiesten täydennyskoulutukseen.

Toimintavelvoitepaikkoihin, asuntotoimijoihin, sakkovankeihin ja alaikäisiin liittyvä yhteistyö

Tiivistetään ja laajennetaan verkosto- ja sidosryhmäyhteistyötä palvelupaikkoja, toimintavelvoitepaikkoja ja avolaitostyötä tarjoavien, oppilaitosten ja työllistymistä edistävien palvelujen kanssa. Vahvistetaan palvelupaikkatyölle laatuksiteerit. Lisätään valtakunnallisten puitesopimusten käyttöä uusien toimintavelvoite- ja palvelupaikkojen hankinnassa, erityisesti haasteellisimmin sijoitettavien osalta.

Laaditaan yhdessä asuntotoimijoiden kanssa suunnitelma asunnottomuusuhan alla olevien Rikosseuraamusasiakkaiden asuttamiseksi tavallisessa asuntokannassa seuraamuksen aikaisen valmennuksen, liikkuvan tuen ja matalan kynnyksen sote-palvelujen avulla. Rikosseuraamuskeskuksissa otetaan käyttöön ja vakiinnutetaan sakko- ja lyhytaikaisvankihankkeessa kehitettyjä toimintamalleja ja näitä hyödynnetään kotikunnan, Vankiterveydenhuollon yksikön, ulosottoviranomaisten ja päihdekuntoutusyksiköiden kanssa toteutettavassa yhteistyössä. Toimintamallit perustuvat jo ennen sakon muuntorangaistuksen tai lyhyen vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon aloittamista tehtävään valmisteluun yhteistyössä kotikunnan/ kuntayhtymän/hyvinvointialueen, Vankiterveydenhuollon yksikön sekä ulosoton kanssa.

Toimitaan Rikosseuraamuslaitoksen ja Migrin välisen yhteistyösopimuksen mukaisesti. Tiivistetään yhteistyötä vastaanottokeskusten, kuntien maahanmuuttajapalveluita ja TE-palvelujen kotoutumispalveluita tuottavien kanssa seuraamusten eri vaiheissa asiakassuunnitelmien yhteensovittamiseksi.

Nuorten ja alaikäisten osastojen toimintaa kehitetään yhdessä lastensuojelu- ja opetusviranomaisten kanssa. Alaikäisen sijoittamismahdollisuutta lastensuojelulaitokseen selvitetään yhdessä Sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Henkilökunnan juridista ja substanssiosaamista vahvistetaan ylläpitämällä Rikosseuraamuskeskuksittain lastensuojelun ja jälkihuollon toimijoiden verkostoa, perustamalla lastensuojelun ja jälkihuollon teemoihin keskittyvä säännöllisesti kokoontuva Rikosseuraamuslaitoksen keittämis- ja keskustelufoorumi ja määrittelemällä yhteistyön toimintamalli.

Projektikumppanuudet

Yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa on useimmiten kysymys projektikumppanuuksista. Ylläpidetään ja kehitetään edelleen Rikosseuraamuslaitoksessa sovittua haku- ja seurantaprosessia, jossa järjestöjen projektiesitykset käsitellään valtakunnallisessa projektikumppanuustyöryhmässä päällekkäisyyksien välttämiseksi. Prosessimaisuus antaa myös paremmat mahdollisuudet yhteistyön valmistelulle, toteutukselle ja seurannalle. Päätyneiden projektien tuotoksia arvioidaan yksittäistä projektia laajemman hyödynnettävyyden näkökulmasta.

Läheiset

Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyö tuomittujen läheisten kanssa toteutuu tyypillisesti yksittäisten virkamiesten ja läheisten välisessä suorassa kontaktissa. Tuomitulle tärkeitä läheisiä voivat lähiomaisten lisäksi (tai sijasta) olla esimerkiksi ystävät, isovanhemmat, ex-kumppanit tai oman lapsen sijaisvanhemmat. Myös edunvalvojien tai tukihenkilöiden merkitys tuomitulle tai tämän läheisille on huomioitava. Yhteistyö korostuu seuraamusselvityksessä, tutkintavankeuden alussa, sijoittelussa, valvotun koevapauden valmistelussa, tapaamisissa, lapsi- ja perhetyössä sekä rikoksettoman elämän tukemisessa. Tiivistetään yhteistyötä lastensuojeluviranomaisten ja omaisten kanssa, kehitetään vastuuvirkamiehen roolia yhteydenpidossa läheisten ja vankien välillä sekä otetaan läheiset huomioon viestinnässä.

Kokemusasiantuntijat

Rikosseuraamuslaitoksessa lisätään ja edistetään kokemusasiantuntijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä ja varmistetaan toiminnan pysyvyyttä ja jatkuvuutta. Kokemusasiantuntijat voivat toimia Rikosseuraamuslaitoksessa sekä vertais- että kehittämisroolissa. Kehittämisroolissa minimitavoitteena on, että asiakkaat osallistuvat vuoropuheluun palvelujen kehittäjinä. Vahvistetaan kokemusasiantuntija – ammattilainen työparityöskentelyä. Vahvistetaan henkilöstön valmiuksia kokemusasiantuntijoiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Rikosseuraamuslaitoksessa toimivilta kokemusasiantuntijoilta edellytetään kokemusasiantuntijuuteen liittyvää koulutusta, jonka tulee olla todennettavissa. Rikosseuraamuslaitos harkitsee henkilön soveltuvuuden kokemusasiantuntijatehtäviin. Jos rikostaustaisen kokemusasiantuntijan on tarkoitus työskennellä Rikosseuraamuslaitoksen tiloissa tai hänellä on yhteistyön kautta suora kontakti ehdotonta vankeusrangaistusta suorittavaan henkilöön, edellytetään rikoksetonta elämää vankilasta vapautumisen tai viimeisimmän yhdyskuntaseuraamuksen suorittamisen jälkeen vähintään kolme (3) vuotta tai kaksi vuotta, jos kokemusasiantuntija toimii tiiviisti työparina Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen kanssa.

Tutkimus

Tutkimustoimintaa koskevat linjaukset sivuavat tiedolla johtamisesta tehtyjä linjauksia. Lisätään viestintää sidosryhmille haettavissa olevista tutkimus- ja kehittämisrahoituksista sekä käynnissä olevista ja valmistuneista tutkimuksista. Tutkimuslupaohjeet viedään Rikosseuraamuslaitoksen internetsivuille. Järjestetään vuorovaikutteisia tilaisuuksia (mm. konferenssit, seminaarit, webinaarit) tutkimuksen sidosryhmille. Muodostetaan yhdyshenkilöverkosto Rikosseuraamuslaitoksen ja oppilaitosten välille.

Kansainvälinen toiminta

Kansainvälisen toiminnan kautta luodaan verkostoja ulkomaisiin kollegoihin ja hallintoihin sekä osallistutaan laajaan seminaari- ja työryhmätoimintaan. Näin kehitetään Rikosseuraamuslaitoksen omaa

toimintaa ja asiantuntijoiden osaamista työssään. Kansainvälisellä toiminnalla on selkeä laitoksen kansainväliseen maineeseen liittyvä ulottuvuus, jonka avulla voidaan edistää Suomi-kuvaa. Kansainvälisten kontaktien kautta ja verkostojen avulla hankitaan tietoa, jota hyödynnetään suoraan vankeutta ja yhdyskuntaseuraamuksia koskevassa valmistelussa ja päätöksenteossa. Kansainvälistä toimintaa tehdään myös kotimaisten kumppanien kanssa kuten valtionhallinnon eri toimijoiden kanssa. Luodaan kumppanuuksia, jotka edistävät monikulttuurisuuden parempaa ymmärtämistä. Noudatetaan Rikosseuraamuslaitoksen kansainvälisen toiminnan linjauksia.

2. Toimeksianto ja linjausten valmistelu

Rikosseuraamuslaitoksen strategiana on valmentaa asiakkaita rikoksettomaan elämään verkostoitumalla ja integroitumalla yhteiskunnan normaalipalveluihin sekä huolehtia turvallisuudesta rangaistusten täytäntöönpanossa ja edistää yhteiskunnan turvallisuutta. Strategian toteuttamisessa tarvitaan tiivistä yhteistyötä sidosryhmien kanssa. Rikosseuraamuslaitoksen ja oikeusministeriön välisessä tulossopimuksessa Rikosseuraamuslaitokselle asetettiin vuonna 2020 tavoitteeksi laatia valtakunnalliset sidosryhmäyhteistyön linjaukset.

Toimeksiannon mukaan tehtävänä oli linjata sidosryhmien kanssa tehtävää yhteistyötä Rikosseuraamuslaitoksen kaikissa yksiköissä strategian ja vision mukaisesti. Visiona on yhtenäinen, yhdenmukainen ja osaava Rikosseuraamuslaitos. Sidosryhmät ovat muita viranomaisia, järjestöjä ja muita kolmannen sektorin toimijoita, tutkimuslaitoksia ja asiakkaiden läheisiä. Viranomaisyhteistyö kattaa sosiaali- ja terveystalvet, koulutus- ja työvoimatalvet sekä turvallisuuden ja rikollisuuden ehkäisyn.

Linjauksissa keskitytään organisaatioiden väliseen yhteistyöhön. Päällekkäistä työtä Rikosseuraamuslaitoksen muun kehittämistyön kanssa on pyritty välttämään. Sosiaali- ja terveystalviraomaisten kanssa tehtävän yhteistyötä kehitetään oikeusministeriössä, keskushallintoyksikössä, aluekeskuksissa ja yksiköissä. Yhteisiä rajapintoja sidosryhmäyhteistyön linjauksiin löytyy mm. Rikosseuraamuslaitoksen asiakasviestinnän ja työnantajamielikuvan kehittämistä sekä useista Rikosseuraamuslaitoksen linjauksista kuten lapsi- ja perhetyön linjauksista.

Toimeksiannon mukaan

- Selvitetään sidosryhmien näkemyksiä yhteistyöstä Rikosseuraamuslaitoksen kanssa ja yhteistyöhön liittyviä odotuksia, tiedontarpeita, kehittämisehdotuksia.
- Kuvataan verkostot, joissa Rikosseuraamuslaitos toimii sekä arvioidaan, mitä verkostoja Rikosseuraamuslaitoksen tulisi ylläpitää.

-
- Kootaan tieto Rikosseuraamuslaitokselle lainsäädännössä asetetuista yhteistyövelvoitteista.
 - Kartoitetaan voimassa olevat yhteistyösopimukset ja tehdään ehdotus niiden koordinoinnista.
 - Tehdään ehdotus siitä, miten verkostoissa toimimisen osaamista edistetään.
 - Kuvataan uuden organisaation mukaisten Rikosseuraamuslaitoksen yksiköiden vastuut ja tehtävät sidosryhmäyhteistyössä eri tasoilla.
 - Tehdään ehdotus, miten sidosryhmille suunnattua viestintää ja kumppanuuksien markkinointia edistetään.
 - Kuvataan se, miten mm. tutkimuksen kanssa yhteistyössä vahvistetaan toiminnan vaikuttavuutta ja menetelmäosaamista sekä edistetään vaikuttavuuden näkökulman huomioimista toiminnassa.
 - Kuvataan seuraamusten sisältöjen ja henkilöstön osaamisen kehittämisessä tärkeä kansainvälinen yhteistyö.
 - Jatkokehitetään jo käytössä olevien projektikumppanuuksien hallinnan menettelyjä niin, että projektien hyväksymismenettelyn lisäksi arvioidaan projektien tuotoksia, edistetään projekteissa kehitettyjen ideoiden käyttöönottoa ja strategisesti tärkeiden kehittämisprojektien syntymistä.
 - Kuvataan jokaisen kolmannen sektorin yhteistyökumppanin osalta läpikäytävä prosessi, jolla varmistutaan järjestön, yhteisön, seurakunnan yms. soveltuvuus yhteistyöhön.
 - Kirkastetaan Rikosseuraamuslaitoksen roolia rikosoikeuden prosessiketjussa.
 - Kuvataan Rikosseuraamuslaitoksen yksiköiden rooli rikollisuuden ehkäisyssä, myös kuntatasolla.
 - Laaditaan periaatteet yhteistyöstä seuraamusten suorittajien läheisten kanssa.

Linjausten valmistelun aluksi ulkopuolinen toimija Aula Research Oy teki selvityksen sidosryhmäyhteistyöstä ja antoi selvityksen perusteella suosituksia linjausten laatimista varten. Valmistelua ohjasi ohjausryhmä,

jossa oli edustajia keskushallintoyksiköstä ja aluekeskuksista. Ohjausryhmään kuuluivat Riitta Kari, Päivi Hannula, Ari Juuti, Päivi Kaikkonen, Eila Lempiäinen, Tiina Vogt-Airaksinen, Sanna Kohvakka, Sasu Tyni, Tuomas Laurila, Virva Raitio, Sami Peltovuoma, Miika Kaskinen, Katja Reiman, Minna-Kaisa Järvinen, Nora Sinokki ja Pia Andersson. Ohjausryhmä kokoontui noin kerran kuukaudessa. Raportin kokosi Eila Lempiäinen.

Linjausten valmistelu tehtiin teemaryhmissä, joiden puheenjohtajina toimivat ohjausryhmän jäsenet. Teemaryhmiin kutsuttiin edustajia yksiköistä ja tarpeen mukaan kuultiin asiantuntijoita. Toimeksiannossa määritellyt teemat olivat:

- Sosiaali- ja terveystalvet, koulutus- ja työelämä, terveys ja hyvinvointi.
- Turvallisuus, rikollisuuden ehkäisy ja yhteistyö rikosoikeusjärjestelmän muiden toimijoiden kanssa.
- Tutkimus, vaikuttavuus ja tiedolla johtaminen, kansainvälinen yhteistyö.
- Projektikumppanuudet ja kolmas sektori.
- Läheiset ja kokemusasiantuntijat.

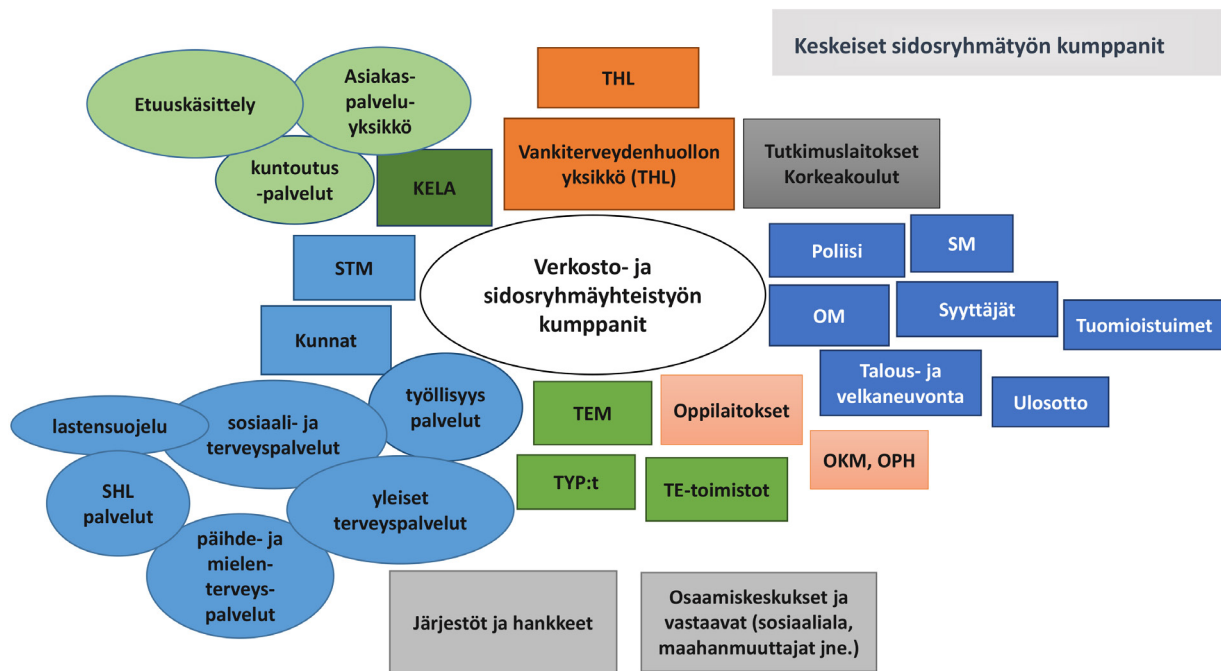
3. Sidosryhmäyhteistyön nykytilan kuvaus

Aula Research Oy toteutti Rikosseuraamuslaitoksen sidosryhmäyhteistyön linjausten valmistelun tueksi syksyllä 2020 selvityksen Rikosseuraamuslaitoksen sidosryhmien parissa. Tutkimuskokonaisuuden tavoitteena oli kerätä tietoa sidosryhmäyhteistyön nykytilasta, Rikosseuraamuslaitoksen maineesta, yhteiskunnallisesta roolista sekä onnistumisesta viestinnässä. Selvitys koostui määrällisestä kyselytutkimuksesta ja laadullisista haastatteluista.

Sidosryhmäselvityksestä ilmeni, että sidosryhmäyhteistyössä on alueellisia eroja, ja että yhteistyöhön kaivataan systematisointia, selkeämpiä prosesseja ja helposti tavoitettavia yhteyshenkilöitä sekä säännöllisiä tapaamisia. Haastatteluissa nähtiin, että sidosryhmäyhteistyötä tulisi kehittää siihen suuntaan, että ennalta estävään työhön panostetaan nykyistä enemmän yhteistyössä esim. poliisin, yksityisen sektorin ja järjestöjen kanssa. Toisaalta nähtiin myös, että nimenomaan asiakaslähtöisyyttä tulisi korostaa linjauksissa.

Selvityksestä ilmeni, että sidosryhmät pitävät johdon tiiviimpää osallistumista sidosryhmäyhteistyöhön tärkeänä. Selvityksen perusteella Rikosseuraamuslaitoksessa on tarvetta muutosjohtamiselle ja sille, että Rikosseuraamuslaitoksen sisäisiin asenteisiin vaikutetaan aiempaa vahvemmin puhuttaessa sidosryhmäyhteistyöstä. Rikosseuraamuslaitoksella tulisi ylipäätään olla sidosryhmätyössään selkeämmät tavoitteet. Rikosseuraamuslaitoksen palvelujen sisältö on tehtävä selkeäksi sidosryhmille ja palvelut on integroitava tiiviimmin osaksi yhteiskunnan palveluja. Rikosseuraamuslaitoksen on panostettava siihen, että se on jatkossa proaktiivinen yhteistyökumppani sidosryhmille. Eriyksen tärkeää on, että Rikosseuraamuslaitos panostaa jatkossakin sekä suurelle yleisölle ja sidosryhmille että omalle henkilöstölleen viestimiseen.

Kuvio 1. Rikosseuraamuslaitoksen keskeisiä sidosryhmäkumppaneita.

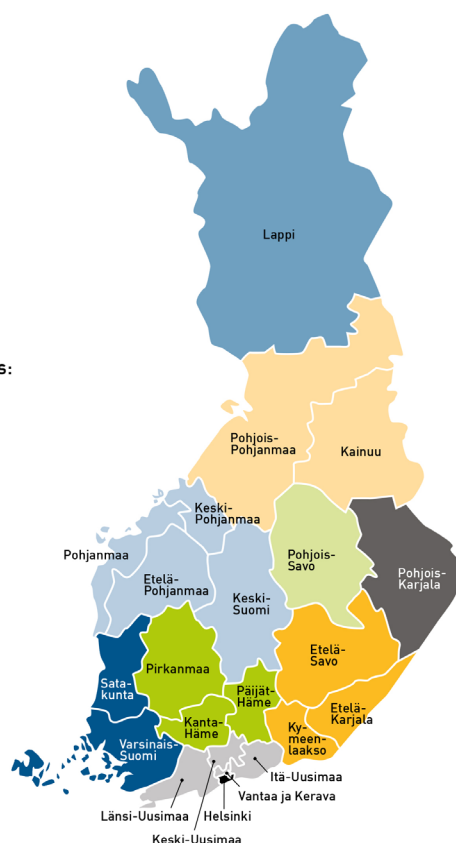
4. Linjausten lähtökohdat, periaatteet ja käytetyt käsitteet

Rikosseuraamuslaitoksessa vuonna 2022 toteutettavan organisaatiouudistuksen yhtenä tavoitteena on parantaa Rikosseuraamuslaitoksen edellytyksiä toimia verkostoituneesti osana yhteiskunnan palvelujärjestelmää. Rikosseuraamuskeskukset muodostaisivat jatkossa pohjan yhteisten asiakasprosessien kehittämiseksi ja palvelujatkumoille kunnan, hyvinvointialueen ja valtion palveluihin. Tavoitteena on, että Rikosseuraamuslaitos hahmotettaisiin nykyistä paremmin myös osana rikosoikeudellista prosessia (HE 57/2021). Samaan aikaan yhteiskunnassa on tapahtumassa laaja sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistus, jonka mukaisesti Suomeen muodostuu 22 hyvinvointialuetta, mukaan lukien Helsingin kaupunki. Uudistus on merkittävä toimintaympäristön muutos, jolla on vaikutusta Rikosseuraamuslaitoksen sidosryhmäyhteistyöhön. Hyvinvointialueet aloittavat toimintansa vuoden 2023 alussa. Sote-uudistusta viedään eteenpäin muun muassa erilaisten hankekokonaisuuksien kautta, joista keskeisiä ovat Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushanke ja uudistuksen toimeenpanoon kohdistuva Rakenne-ohjelma. Sidosryhmäyhteistyön linjauksissa onkin pyritty ottamaan huomioon Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiouudistuksen lisäksi myös sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksen mukainen tilanne.

Kuvio 2. Rikosseuraamuskeskukset ja hyvinvointialueet.

Rikosseuraamuskeskukset ja hyvinvointialueet

- **Helsingin rikosseuraamuskeskus:**
Helsinki
- **Uudenmaan rikosseuraamuskeskus:**
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
- **Lounais-Suomen rikosseuraamuskeskus:**
Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Satakunnan hyvinvointialue
- **Hämeenlinnan rikosseuraamuskeskus (naisten erityiskysymykset, toimialueena koko maa):**
- **Hämeen ja Pirkanmaan rikosseuraamuskeskus:**
Pirkanmaan hyvinvointialue
Päijät-Hämeen hyvinvointialue
Kanta-Hämeen hyvinvointialue
- **Kaakkois-Suomen rikosseuraamuskeskus:**
Kymenlaakson hyvinvointialue
Etelä-Savon hyvinvointialue
Etelä-Karjalan hyvinvointialue
- **Pohjois-Savon rikosseuraamuskeskus:**
Pohjois-Savon hyvinvointialue
- **Pohjois-Karjalan rikosseuraamuskeskus:**
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
- **Pohjanmaan ja Keski-Suomen rikosseuraamuskeskus:**
Pohjanmaan hyvinvointialue
Keski-Suomen hyvinvointialue
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue
- **Oulun rikosseuraamuskeskus:**
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Kainuun hyvinvointialue
- **Lapin rikosseuraamuskeskus:**
Lapin hyvinvointialue

Oikeusministeriön asettama työryhmä, jossa oli edustettuna laajasti sosiaali-, terveys- ja työvoimaviranomaisia julkaisi tammikuussa 2021 suositukset Rikosseuraamuslaitoksen ja viranomaispalvelujen yhteensovittamisesta. Sidosryhmäyhteistyön linjauksissa on tarkoitus ohjeistaa, mitä Rikosseuraamuslaitoksessa tehdään suositusten johdosta. Linjaukset eivät ole varsinainen suositusten toimeenpanosuunnitelma, sillä oikeusministeriön työryhmän suositukset on kohdistettu myös muille viranomaisille kuin Rikosseuraamuslaitokselle.

Vuonna 2021 tuli voimaan myös oppivelvollisuuden laajentaminen 18 ikävuoteen. Tämä laajensi sekä vankiloiden että yhdyskuntaseuraamustoimistojen verkostotyötä oppilaitosten ja kuntien kanssa.

Vuonna 2021 valmistui myös turvallisuuden ja valvontatyön ulkoinen arviointi (Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 2/2021). Raporttiin sisältyi suosituksia sidosryhmätyöstä. Vuonna 2021 tuli voimaan myös useita säännöksiä poliisin ja Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyöstä.

Linjausten lähtökohdiksi ja kantaviksi periaatteiksi todettiin:

- Lainsäädäntö ohjaa yhteistyötä.
- Nojaututaan peruspalveluihin, joita Rikosseuraamuslaitoksen palvelut täydentävät ja tukevat.
- Rikosseuraamuslaitoksen erityinen palvelu on rikolliseen käyttäytymiseen vaikuttaminen ja rikollisuuden ennalta ehkäisy pääaisassa yksilön käyttäytymiseen vaikuttamalla ja yhteistyöllä.
- Sidosryhmäyhteistyölle luodaan rakenteet.
- Sidosryhmätyötä ohjaa pitkäjänteisyys, tavoitteellisuus, sujuvuus ja läpinäkyvyys.
- Tiedotetaan avoimesti ja aktiivisesti.
- Tuotetaan analysoitua tietoa seuraamuksia suorittavista ja yhteistyön vaikutuksista ja vaikuttavuudesta.
- Johdon roolia sidosryhmätyössä vahvistetaan.
- Sidosryhmäyhteistyö hyödyttää myös suljetuissa oloissa vankeutta suorittavia.

Linjaukset painottuvat tulostavoitteen mukaisesti yhteistyöhön sosiaali- ja terveyspalvelujen kanssa.

Linjauksissa käsitteitä käytetään seuraavasti:

Sidosryhmäyhteistyö on organisaatioiden välillä tapahtuvaa tavoitteellista ja monialaista, eri hallinnonalojen rajat ylittävää yhteistyön toteuttamista. Sidosryhmäyhteistyössä asetetaan tavoitteita organisaatioiden väliselle yhteistyölle, luodaan rakenteita ja selkeytetään yhteistyössä toteutettavia toimintamalleja asiakastyön prosessien toimivuudelle. Sidosryhmäyhteistyössä seurataan tavoitteiden etenemistä sekä arvioidaan vaikuttavuutta ja toiminnan tuloksellisuutta. Sidosryhmäyhteistyöhön sisältyy toiminnan jatkuvuuden turvaaminen ja vahva kehittämisorientaatio. Erityisesti useamman organisaation välisestä yhteistyöstä puhutaan usein myös käsitteellä verkosto, joka on eri asia kuin asiakastyössä käytettävä verkostotyön menetelmä.

Sidosryhmäyhteistyöhön osallistuvat esimiesten ja johdon lisäksi substanssin osaavia rikosseuraamusalan virkamiehiä. Substanssin hyvin tunteva asiakastyötä verkostotyönä toteuttava rikosseuraamusalan virkamies osallistuu palvelujen tai toimintamallien kehittämiseen, tuottaa tietoa palvelujen ja prosessien toimivuudesta sekä edistää uudenlaisten yhteistyössä toteutettavien palvelujen tai toimintamallien rakentumista.

Verkostotyöllä tarkoitetaan asiakastyössä toteutettavaa monialaista yhteistyötä, jota toteutetaan organisaation ulkopuolisten yhteistyökumppanien, eri ammattiryhmien ja ammattilaisten kanssa. Verkostotyön tavoitteena on, että eri hallinnonalojen palvelut muodostavat asiakkaan edun mukaisen ja palvelutarpeita vastaavan kokonaisuuden. Verkostotyössä asiakas on aina mukana. Monialainen yhteistyö verkostojen kanssa on joustavaa ja tavoitteellista, asiakasta osallistavaa ja palveluohjauksellista työtettä sisältävää yhteistyön toteuttamista, jolla tavoitellaan asiakkaan palveluiden järjestämistä, riittävän tuen ja kuntoutuspolkujen rakentumista. Verkostotyöstä on kysymys esimerkiksi silloin, kun Rikosseuraamuslaitoksen virkamies valmistelee rangaistusajan suunnitelmaa yhdessä asiakkaan kanssa yhteistyössä sosiaali- ja terveystyöpalveluiden ja työllisyyspalveluiden kanssa suunnitelmien yhteensovittamiseksi. Verkostotyöstä on kyse myös, kun kumppanuuksia hyödynnetään seuraamusten toimeenpanon aikaisten palvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa sekä palvelujatkumoiden rakentamisessa. Verkostotyötä on myös esimerkiksi Exit-hankkeen toiminnassa tai yksilön turvallisuutta koskevilla neuvotteluilla.

Rikosseuraamuslaitoksen sisällä toteutettavasta, eri koulutustaustan omaavien asiantuntijoiden välisestä ja asiakkaan kokonaisuuden huomioivasta työskentelystä käytetään jatkossa nimitystä **moniammatillinen yhteistyö**. Yhteistyö Vankiterveydenhuollon yksikön kanssa tulkitaan osaksi moniammatillista yhteistyötä.

5. Yhteistyövelvoitteet lainsäädännössä

Sidosryhmäyhteistyön linjauksia laadittaessa kartoitettiin sidosryhmäyhteistyön näkökulmasta oleelliset säädökset, joita löytyy merkittävä määrä erityisesti Rikosseuraamuslaitoksen omasta substanssilainsäädännöstä. Joitakin poimintoja on tehty muustakin lainsäädännöstä, kuten lastensuojelulaista ja poliisilaista.

Teemaan Sote-palvelut, koulutus ja työelämä, terveys ja hyvinvointi liittyvään yhteistyöhön velvoittavia säädöksiä on paljon. Esimerkiksi rangaistusajan suunnitelmaa laadittaessa on vankeuslain (4 luku 7 § 2 mom.) ja yhdistelmä-rangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain (8 § 4 mom.) mukaan oltava tarpeellisessa määrin yhteistyössä tuomitun koti- tai asuinkunnan sosiaali-, terveys-, asunto- sekä työvoimaviranomaisten kanssa. Yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanossa rangaistusajan suunnitelmaa laadittaessa tulee tarpeen mukaan yhdessä sosiaali- ja terveysviranomaisten kanssa kartoittaa rikoksesta epäillyn elinolosuhteita ja tukitoimenpiteiden tarpeita (YksL 12 §). Yhteistyössä kunnan sekä työ- ja elinkeinohallinnon kanssa on vangin suostumuksella huolehdittava siitä, että vapauttamissuunnitelma tukee kunnassa mahdollisesti valmisteltavaa hoito-, huolto- tai kuntoutussuunnitelmaa (VankA 76 §).

Sosiaalihuoltolaissa on myös yhteistyöhön velvoittavia säännöksiä. Rikosseuraamuslaitoksen palveluksessa olevan on ohjattava ilmeisen tuen tarpeessa oleva hakemaan sosiaalihuollon palveluja tai jos henkilö antaa suostumuksensa otettava yhteys sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi. Ilmoituksen sosiaalihuollon tarpeesta voi tehdä salassapitosäännösten estämättä, jos suostumusta ei voida saada ja henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, tai lapsen etu sitä välttämättä vaatii (SHL 35 §). Asiakkaan suostumuksella voidaan laatia yhteinen suunnitelma (SHL 39 § 3 mom). Jos henkilön tarpeiden arviointi ja niihin vastaaminen edellyttävät sosiaalitoimen tai muiden viranomaisten palveluja tai tukitoimia, on näiden tahojen osallistuttava toimenpiteestä vastaavan työntekijän pyynnöstä henkilön palvelutarpeen arvioinnin tekemiseen ja asiakassuunnitelman laatimiseen (SHL 41 §).

Yhteistyö eri tahojen kanssa on säädösten nojalla tarpeen myös sovittaessa koulutuksen järjestämisestä vankilassa sekä myönnettäessä opintolupaa, siviilityölupaa tai lupaa valvottuun ulkopuoliseen toimintaan taikka sijoitettaessa vankia ulkopuoliseen laitokseen, sillä em. tilanteiden osalta on säädetty muun muassa yhteyshenkilöiden nimeämisestä, tiedonvaihdoista työnantajan, oppilaitoksen, toiminnan järjestäjän tai sijoituspaikan kanssa, sekä sijoitussopimuksen laatimisesta (VankL 8 luku 8 §, 9 § ja 10 §, VankA 20 § ja 21 §). Lisäksi esimerkiksi kirjastotoimintaan liittyy lakisääteinen yhteistyövelvoite, sillä vankilan kirjaston on vankeuslain mukaan toimittava yhteistyössä yleisten kirjastojen kanssa (VankL 11 luku 4 § 1 mom.).

Terveydenhuollon järjestämisestä vankilassa vastaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alainen Vankiterveydenhuollon yksikkö eli VTH (VankL 1 luku 4 § 1 mom.), jonka kanssa Rikosseuraamuslaitos luonnollisesti tekee tiivistä yhteistyötä. Vankiterveydenhuollon järjestämisen lisäksi säädöksistä löytyy muitakin nimenomaisia yhteistyövelvoitteita, kuten esimerkiksi Rikosseuraamuslaitokselle säädetty velvollisuus pyytää VTH:n lausuntoa terveydellisiin syihin perustuvasta vankeuden täytäntöönpanon lykkäysanomuksesta (VankL 2 luku 10 § 1 mom.).

Lainsäädännöstä löytyy paljon yhteistyövelvoitteita myös Rikosseuraamuslaitoksen ja muiden rikosoikeusjärjestelmän toimijoiden, kuten tuomioistuinten, poliisin ja syyttäjälaitoksen välillä. Rikosseuraamuslaitos esimerkiksi laatii seuraamusselvityksiä syyttäjän tai tuomioistuimen pyynnöstä (YKS-laki 10 § ja 44 §, laki nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä 4 § ja 5 §) ja voi pyytää tuomioistuimelta yhdyskuntaseuraamuksen suoritusajan pidentämistä (YKS-laki 19 §). Laissa yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta säädetään Rikosseuraamuslaitoksen velvollisuudesta ilmoittaa törkeästä velvollisuuksien rikkomisesta syyttäjälle, joka puolestaan voi viedä asian tuomioistuimeen (26 §, 54 § ja 62 §).

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on oikeus saada virkatehtävänsä suorittamiseksi poliisilta poliisilain mukaista virka-apua (ks. esim. YKS-laki 35 § ja VankL 1 luku 11 §). Rikosseuraamuslaitosta koskevissa

säädöksissä on lisäksi erikseen säädetty poliisin antamasta virka-avusta esimerkiksi noudon (YKS-laki 24 §, YR-laki 20 §) ja säilöönoton (YR-laki 30 §) toteuttamiseksi.

Tutkimusteemaan liittyen on hyvä olla tietoinen muun muassa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetusta laista, jossa säädetään luvan antamisesta tietojen saamiseen salassa pidettävästä asiakirjasta tieteellistä tutkimusta, tilastointia taikka viranomaisen suunnittelu- tai selvitystyötä varten (Julkl 28 §). Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista annetussa laissa taas säädetään instituutin oikeudesta saada Rikosseuraamuslaitokselta pyynnöstä tutkimus- ja seurantatehtäviensä toteuttamiseksi tarpeellisia tietoja rikoksista määrätyistä seuraamuksista ja niiden täytäntöönpanosta (4 a §).

Projektikumppanuudet ja kolmas sektori -teemaa koskee esimerkiksi vankeuslaissa säädetty mahdollisuus antaa vankilan ulkopuolisille henkilöille, yhteisöille ja säätiöille lupa järjestää vankilan oloihin soveltuvaa vapaa-ajan toimintaa (VankL 11 luku 1 § 2 mom.). Lain mukaan vangille ja tutkintavangille on myös mahdollisuuksien mukaan varattava tilaisuus henkilökohtaisia asioitaan koskeviin yksityisiin keskusteluihin seurakunnan, vankilatyötä tekevän järjestön taikka muun vastaavan tahon edustajan kanssa (VankL 13 luku 16 §, TutkintaVankL 9 luku 13 §). Yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa voi lisäksi pitää sisällään muun muassa yhdyskuntapalvelun tai työelämään perehtymisen paikkojen tarjoamista, sillä yhdyskuntapalvelupaikan järjestäjänä samoin kuin työelämään ja työn tekemiseen perehtymisen suorituspaikkana voi olla esimerkiksi julkisyhteisö, julkisoikeudellinen yhdistys tai muu voittoa tavoittelematon yhteisö tai säätiö (YKS-asetus 26 § ja 34 §).

Läheisiin liittyen säädökset velvoittavat Rikosseuraamuslaitosta muun muassa tukemaan vangin ja tutkintavangin suhteiden ylläpitämistä läheisiinsä (VankL 10 luku 6 §, TutkintaVankL 6 luku 5 §). Rikosseuraamuslaitoksella on myös velvollisuus selvittää valvontarangaistusta, valvottua koevapautta tai yhdistelmärangaistuksen valvonta-aikaa suorittavan kanssa samassa asunnossa asuvan täysi-ikäisen suostumus täytäntöönpanoon kyseisessä asunnossa sekä selvittää asunnossa asuvan alaikäisen mielipide asiasta yhteistyössä

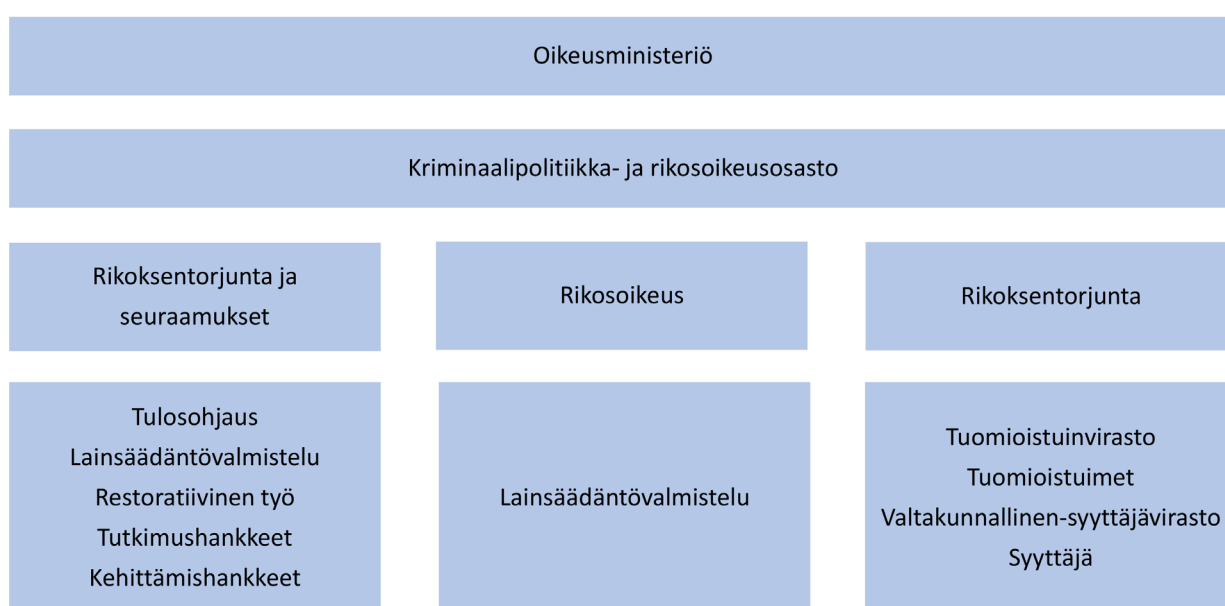
lastensuojeluviranomaisten kanssa (YR-laki 10 §, YKS-laki 45 § 2 mom., VKV-laki 9 § 2 mom.).

Merkittävässä osassa sidosryhmäyhteistyön näkökulmasta ovat tiedonvaihtoon liittyvät säädökset. Rikosseuraamuslaitoksen oikeudesta saada ja luovuttaa tietoja säädetään tarkemmin laissa Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietojen käsittelystä, joka oli uusittavana linjausten laatimisvaiheessa.

6. Rikosseuraamuslaitos osana rikosoikeusjärjestelmää, turvallisuus ja rikollisuuden ehkäisy

6.1 Oikeusministeriön ja hallinonalan virastojen välinen yhteistyö

Kuvio 3. Yhteistyö oikeusministeriön kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosaston ja oikeusministeriön alaisten virastojen kanssa.

- Rikosseuraamuslaitos kehittää rooliaan rikosoikeusketjun toimijana tiivistämällä yhteistyötä oikeusministeriön ja sen alaisten virastojen kanssa.

Rikosseuraamuslaitos vahvistaa yhteistyötä oikeusministeriön kanssa. Tämän yhteistyön puitteissa Rikosseuraamuslaitos ja oikeusministeriö vahvistaa poliittisen kentän ja rikosoikeudellisen ketjun toimijoiden yhdyskuntaseuraamusten ja vankeusajan sisällön tuntemusta. Tällä tarkoitetaan etenkin viestintää ja kansalaiskeskusteluun osallistumista. Yhdyskuntaseuraamusten käyttöalan lisäämiseen tähtäävää tiedottamista tehdään myös yhteistyössä.

Rikosseuraamuslaitos ja oikeusministeriön kriminaalipoliittisen osaston välisissä yhteistyökokouksissa käsitellään säännöllisesti vankeusrangaistuksien lisäksi myös yhdyskuntaseuraamuksiin liittyviä ajankohtaisia asioita ja kehittämistarpeita. Yhteiskäsittelyyn otetaan jatkossa myös yhdyskuntaseuraamuksia koskevien strategisten tavoitteiden ja tulostavoitteiden suunnittelu ja määrittely. Vankiloihin liittyvän rikostorjunnan tulostavoitteiden suunnitteluun ja määrittelyyn kiinnitetään jatkossa huomioita.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallinto (organisaatiouudistuksen jälkeen valtakunnalliset vastualueet) aloittaa säännölliset yhteistyökokoukset käytännössä Valtakunnansyyttäjävirston kanssa. Aiheena olisi esimerkiksi syyteharkinta sopivan seuraamuslajin valitsemiseksi tai uusien rangaistuslajien käyttöönotto ja syyttäjätöiminnasta kertominen Rikosseuraamuslaitoksen edustajille. Yhdyskuntaseuraamuksista ja uusista seuraamuksista järjestetään koulutuksia syyttäjille yhteistyössä Valtakunnansyyttäjävirston kanssa. Tarvittaessa Rikosseuraamuslaitos laatii yhteistyössä Valtakunnansyyttäjävirston kanssa ohjeistusta syyttäjille.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallinto käynnistää säännölliset yhteistyökokoukset Tuomioistuinvirston kanssa. Aiheita yhteistyökokouksessa olisivat mm. seuraamuselvitykset, tehostettu matkustuskielto, tutkinta-aresti, yhdyskuntaseuraamusten törkeä velvollisuuksien rikkomisen johdosta tehdyt rangaistuksen keskeytys- ja/tai muuntoesitykset sekä tuomiotietojen välittäminen Rikosseuraamuslaitokselle. Tarvittaessa Rikosseuraamuslaitos suunnittelee yhteistyössä Tuomioistuinvirston kanssa rangaistuksien täytäntöönpanoon liittyvää koulutusta tuomareille.

Rikosseuraamusalueet (jatkossa Rikosseuraamuskeskukset) tekevät toimialueensa paikallisten syyttäjätöimipisteiden kanssa säännöllistä yhteistyötä. Vuosittain pidetään yhteistyöpalavereita, joissa käsitellään ajankohtaisten asioiden lisäksi yhdyskuntaseuraamusten seuraamuselvityksiä ja rikosoikeudellisen prosessiin liittyviä asioita. Käytetään valtakunnallista asialistaa, millä vahvistetaan yhdenmukaista asiasisältöjen läpikäyntiä ko. yhteistyökokouksissa.

Rikosseuraamusalueet (jatkossa Rikosseuraamuskeskukset) tekevät toimialueensa tuomioistuinten kanssa säännöllistä yhteistyötä. Vuosittain pidetään yhteistyöpalaverit, joissa käsitellään ajankohtaisten asioiden lisäksi mm. yhdyskuntaseuraamusten seuraamusselvityksiä, tuomitsemiskäytäntöjä ja rikosoikeudellisen prosessiin liittyviä asioita. Istuntojen järjestämiseen liittyviä asioita linjataan valtakunnallisesti ja sovitaan paikallisesti.

Rikosseuraamuslaitos lisää yhteistyötä sakkojen ja rikosoikeudellisten velkojen tiedon välittämisen osalta Rikosseuraamuslaitoksen ja Ulosottolaitoksen välillä järjestämällä säännöllisiä yhteistyökokouksia.

Rikosseuraamuslaitos aloittaa säännölliset tapaamiset oikeusaputoimistojen kanssa. Rikosseuraamuslaitos suunnittelee ja toteuttaa yhteistyössä oikeusaputoimistojen kanssa oikeusavustajille annettavaa koulutusta yhdyskuntaseuraamuksista ja vankeuden aikaisista sisällöistä.

Rikosseuraamuslaitos tiivistää talous- ja velkaneuvonnan sekä ulosoton taloussuunnittelijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä rikosseuraamusasiakkaiden talouden ja velan hoidon taitojen ja mahdollisuuksien osalta. Tavoitteena on muodostaa säännöllisesti kokoontuva yhteistyöfoorumi.

6.2 Rikollisuuden (rikoskäyttämisen) ehkäisy

Tässä raportissa oikeusministeriön ja Rikosseuraamuslaitoksen rikosentorjunnasta käytetään käsitettä rikollisuuden ehkäisy tai rikoskäyttämisen ehkäisy erotuksena sisäministeriön ja poliisin rikosentorjunnasta. Käytettävä käsite voidaan muuttaa sen mukaan, mihin käsitteistöön oikeusministeriön rikosentorjunnassa päädytään.

Oikeusministeriössä on menossa rikosentorjunnan valtakunnallisen toiminnan selvitys ja mahdollinen uudelleen järjestely. Oikeusministeriön rikosentorjuntaa on perinteisesti toteutettu rikosentorjuntaneuvoston koordinoimana. Varsinaisen työn tekee rikosentorjuntaneuvoston sihteeristö ja sen yhteistyökumppanit. Neuvostossa on ollut edustus myös Rikosseuraamuslaitoksesta. Rikosentorjunnan uudelleen organisointia

koskevassa selvityksessä tarkastellaan mm. yhdyspintoja sisäministeriön sisäisen turvallisuuden ja neuvoston tekemän rikollisuuden ehkäisyyn liittyvän toiminnan kanssa. Menossa olevalla hallituskaudella oikeusministeriössä toteutetaan Rikosten ehkäisy- hanketta. Hankkeisiin osallistuvissa kunnissa kehitetään rikoksilla oireilevien nuorten toimintamallia. Tavoitteena on toistuvasti ja vakavia rikoksia tekevien nuorten rikoskäyttäytymisen, väkivaltakäyttäytymisen ja päihteiden käytön vähentäminen. Järjestöt ovat saaneet rahoitusta myös väkivalta- ja seksuaalirikosten vähentämiseen suunnattuihin ohjelmiin ja niiden kehittämiseen. Rikosseuraamuslaitos osallistuu myös näihin hankkeisiin.

Rikosseuraamuslaitoksella on osaamista rikollisen käyttäytymisen puheeksi otossa ja menettelyjä, joilla rikosmyönteiseen ajatteluun ja rikosten tekemiseen pyritään vaikuttamaan. Tätä osaamista hyödynnetään vankien ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavien jatkopolkujen rakentamisessa yhdessä kuntien, poliisin ja muiden sidosryhmien kuten kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Rikollisuuden ehkäisy sisältyy oikeusministeriön tehtäviin kattavammin kuin Rikosseuraamuslaitoksen, jonka tehtävät rajoittuvat seuraamusten täytäntöönpanon ja tutkintavankeuden toimeenpanon asiakkaisiin ja heidän kanssaan tehtävään asiakastyöhön.

Rikosseuraamuslaitoksessa on käytössä strukturoituja ohjelmia, joissa ohjataan henkilöä tunnistamaan ajattelu- ja käyttäytymismallejaan ja sitä kautta vaikuttamaan rikolliseen käyttäytymiseen. Ohjelmien käyttö perustuu sopimukseen tai lisenssiin, joka rajaa käytön vain Rikosseuraamuslaitoksen asiakkaisiin. Kun pyritään vaikuttamaan ajatteluun, on erityisen tärkeää, että käytettävät menetelmät perustuvat tutkimuksiin. Ajatteluun vaikuttavia ohjelmia ei oteta Rikosseuraamuslaitoksessa käyttöön ennen kuin ne on akkreditoitu. Hyviä käytäntöjä voidaan ottaa käyttöön joustavammin.

Tarvittaessa linjauksia Rikosseuraamuslaitoksen sidosryhmäyhteistyöstä rikollisuuden ehkäisyssä täydennetään sen jälkeen, kun oikeusministeriön rikosentorjunnan / rikollisuuden ehkäisyn mahdollisesta uudistamisesta tehdään päätöksiä ja kun ministeriön rikosten ehkäisyhankkeiden arviointi valmistuu.

- Rise-asiakkaiden rikollisen käyttäytymisen ehkäisyyn liittyvää yhteistyötä oikeusministeriön, Rikosseuraamuslaitoksen ja kuntien kanssa tiivistetään yhteistyössä järjestöjen ja viranomaispalvelujen kanssa. Yhteisiä teemoja ovat nuorten kanssa tehtävä työ, päihdetyö ja väkivaltaista käyttäytymistä ehkäisevä työ. Yhteistyötä tiivistetään oikeusministeriön nykyisen rikosentorjuntaneuvoston ja sen sihteeristön sekä tarvittaessa myös sisäisen turvallisuuden sihteeristön kanssa.
- Rikosseuraamuslaitoksen käyttämiä ohjelmia ja työmenetelmiä tarkastellaan kokonaisuutena, mikäli niitä tarjotaan ulkopuolisten toimijoiden käyttöön. Tarkastelun tulisi kattaa kunnan, järjestöjen ja seuraamusjärjestelmän toiminta ja toimijoiden kohderyhmät. Osa kohderyhmistä ei ole Rikosseuraamuslaitoksen asiakkaita. Samaa ohjelmaa ei ole tarkoituksenmukaista tarjota rikoksilla oireileville nuorille, jotka eivät ole Rikosseuraamuslaitoksen asiakkaita, vankeusrangaistusta suorittaville ja tukea rikoksettomuuteen tarvitseville vapautuneille.
- Restoratiivisen oikeuden puitteissa tehtävää kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä vahvistetaan Rikosseuraamuslaitoksen ja oikeusministeriön välillä sekä Rikosseuraamuslaitoksen toiminnassa. Restoratiivisen oikeuden yhtenä osa-alueena on sovittelutoiminta ja vakavien rikosten jälkisoittelu. Muut yhteiskuntaan integroivat konfliktinratkaisumallit (kuten esimerkiksi COSA-toiminta) ovat myös restoratiivisen oikeuden menettelyitä.

6.3 Yhteistyö poliisiin, maahanmuuttoviranomaisten ja Puolustusvoimien kanssa

- Yhteistyötä sisäministeriön, poliisin, maahanmuuttoviranomaisten ja Puolustusvoimien kanssa tiivistetään tarkastelemalla säännöllisesti tietojen vaihtoon, rikostorjuntaan erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden osalta, maassaolon perusteisiin, radikalisoitumiseen, sisäisen turvallisuuden ohjelmaan, turvallisuusselvityksiin, jengeistä irtautumiseen annettavaan tukeen

ja seuraamuksia suorittavien asepalvelukseen liittyviä teemoja ja käytäntöjä.

Rikosseuraamuslaitos – Maahanmuuttovirasto

Rikosseuraamuslaitos jatkaa säännöllisten yhteistyökokousten pitoa Maahanmuuttoviraston kanssa.

Yhteistyötä vahvistetaan tietojen vaihtamisen sekä käännitys- ja oleskelulupien tilanteen osalta.

Yhteistyötä tehdään myös ulkomaalaisrekisterin käytön koulutuksessa.

Rikosseuraamuslaitos – Sisäministeriö

Rikosseuraamuslaitos osallistuu aktiivisesti radikalisoitumisen vastaiseen työhön sisäministeriön koordinoiman toimenpidekokonaisuuden osana.

Suojelupoliisin kanssa tehtävää yhteistyötä vahvistetaan säännöllisissä kokouksissa keskushallinnon kanssa. Painopistealueina turvallisuusselvityksiin liittyvien kriteerien selkeyttäminen, jotta turvaselvitetävien henkilöiden soveltuvuus rikosseuraamusalalle voidaan varmistaa entistä paremmin sekä radikalisoitumisen ehkäisyyn liittyvän tietojenvaihdon turvaaminen.

Keskushallintoyksikkö neuvottelee Poliisihallituksen strategisista tavoitteista poliisiorganisaation ja rikosseuraamuslaitoksen rikostorjunnallisten toimenpiteiden yhteensovittamisesta ja yhdistämisestä soveltuvien osin.

Rikosseuraamuslaitos- Keskusrikospoliisi

Rikosseuraamuslaitos uusii Keskusrikospoliisin kanssa laadittavan sopimuksen säännöllisin väliajoin. Sopimuksessa sovitaan mm. tiedonvaihtoon liittyvistä käytännöistä, Rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten sijoittamisesta Keskusrikospoliisin tiloihin sekä rekisterioikeuksiin liittyvistä kysymyksistä.

Keskusrikospoliisin kanssa on neuvoteltava sopimus

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten sijoittamisesta Keskusrikospoliisin yksiköihin ja Rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten oikeudesta työtehtävien kannalta riittävien rekisterioikeuksien hyödyntämiseen. Sopimuksella tulee mahdollistaa Rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten sijoittaminen Rikosseuraamuslaitoksen strategisten tarpeiden kannalta olennaisiin toimintoihin, erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden torjunta huomioiden.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö järjestää vuosittain kokouksia Keskusrikospoliisin kanssa erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan liittyvien toimenpiteiden tehostamiseksi.

Rikosseuraamuslaitoksen exit-toiminta (järjestäytyneestä rikollisuudesta irtautumisen tukeminen) tekee jatkuvaa ja aktiivista yhteistyötä Keskusrikospoliisin exit-toiminnan kanssa asiakasjatkumoiden turvaamiseksi seuraamuksen vaiheesta riippumatta.

Rikosseuraamuslaitos – Poliisilaitokset

Rikosseuraamuskeskukset laativat alueellisia yhteistyösopimuksia poliisilaitosten kanssa käytännöistä vankilassa tapahtuvan rikollisuuden rikosvastuun toteutumisen varmistamiseksi, virka-apupyyntöihin liittyvien menettelyjen sopimiseksi, vankikuljetusten turvaamiseksi jne. Sopimukseen sisällytetään myös yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanotyö. Esimerkiksi virka-apupyyntöihin liittyvät käytännöt koskevat myös yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoa.

Yksittäiset Rikosseuraamuslaitoksen yksiköt voivat sopia lyhytaikaisista virkamiesten sijoittamisista toisen viranomaisen tiloihin (työskentely toisen viranomaisen tiloissa) yhteistyön tehostamiseksi.

Rikosseuraamuslaitos – Puolustusvoimat

Keskushallintoyksikkö (jatkossa valtakunnalliset vastualueet) neuvottelee Puolustusvoimien kanssa rikosseuraamusta suorittavien henkilöiden varusmiespalveluksen järjestämiseen sekä tietojen vaihtoon liittyvien menettelytapojen luomisesta.

7. Sosiaali- ja terveystalvet, hyvinvointi, koulutus ja työelämä

7.1 Toimintaympäristön muutokset

Sosiaali- ja terveystalvet, koulutus- ja työelämä sekä terveys ja hyvinvointi teeman linjauksissa on otettu huomioon kokonaisuuteen liittyvät merkittävät Rikosseuraamuslaitoksen ulkopuolella valmistelussa olevat rakenteelliset muutokset. Nämä saattavat tuottaa lähitulevaisuudessa päivitys- ja muutostarpeita myös sidosryhmäyhteistyön linjauksiin, vaikka linjauksissa muutoksia on jo tässä vaiheessa pyritty ennakoimaan. Työvoimapalveluja ollaan siirtämässä kunnille. Vuonna 2021 käynnistyneissä työllisyyden kuntakokeiluissa siiretiin TE-toimistoilta työvoimapalveluja kunnille niiden asiakkaiden osalta, joilla ei ole oikeutta a) ansiopäivärahaan, vaan hän saa työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa Kelasta, b) asiakkaan äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame tai kansalaisuus on muu kuin Suomi tai c) asiakas on alle 30-vuotias. Kunnille on tarkoitus siirtää edellä mainittujen asiakasryhmien työvoimapalvelut kokonaan vuonna 2024.

Merkittävin toimintaympäristön muutos, jolla on vaikutusta Rikosseuraamuslaitoksen sidosryhmäyhteistyöhön, liittyy laajempaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen. Uudistusta sekä hyvinvointialueiden perustamista koskeva lainsäädäntö hyväksyttiin eduskunnassa 23.6.2021. Sote-uudistusta edistetään muun muassa erilaisten ohjelma- ja hankekokonaisuuksien kautta, joista yksi keskeinen on Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelma. Lisäksi Sosiaali- ja terveysministeriön sekä Työ- ja elinkeinoministeriön Työkykyohjelman sisältöjen hyödyntäminen on tärkeää rise-asiakkaiden palvelujatkumoiden näkökulmasta. Ohjelma kohdistuu laajasti sosiaalipalvelujen, työllisyyspalvelujen ja terveystalvetjen monialaisen yhteistyön kehittämiseen. Työkykyohjelma kytkeytyy tiiviisti Tulevaisuuden sote-keskushankkeeseen ja tavoitteena on muun muassa tukea osatyökykyisten työttömien ja pitkäaikaistyöttömien työhön pääsyä, lisätä heikossa työmarkkina-asemassa olevien työelämäosallisuutta ja vahvistaa työkyvyn tuen ja tuetun työllistymisen palveluja. Sosiaalihuollon kehittämisohjelmalla on vaikutuksia yhteistyökäytäntöihin ja sisältöihin.

Ohjelman hankkeissa kehitetään mm. monialaista yhteistyötä, omatyöntekijän roolia, työikäisten asiakassuunnitelmaa, kansallisesti yhtenäistä vaikuttavuuden arviointia ja rakenteellista sosiaalityötä. Hankkeet toteutetaan hyvinvointialueiden kuntien yhteishankkeina, joilla on yhteen kokoava tukirakenne.

Sote-palvelujen, koulutuksen, työelämän ja hyvinvoinnin teemojen sidosryhmätyön linjausten laatimista on ohjannut oikeusministeriön asettaman työryhmän suositukset viranomaispalvelujen yhteensovittamisesta¹. Rikosseuraamuslaitoksen linjaukset esitetään oikeusministeriön asettaman työryhmän suositusten yhteydessä. Linjausten ei ole tarkoitus olla toimeenpanosuunnitelma oikeusministeriön työryhmän suosituksista, vaan linjauksia siitä, miten Rikosseuraamuslaitoksessa on tarkoitus edistää suositusten toimeenpanoa sekä näihin kytkeytyviä tunnistettuja kehittämiskohteita. Oikeusministeriön suositusten hallinonalojen yhteinen toimeenpano tapahtuu suurelta osin yhteistyössä sote-uudistukseen liittyvien, edellä kuvattujen ohjelmien ja hankkeiden kanssa.

¹ Takana rikos, edessä muutos. Suositukset viranomaisten saumattomalle yhteistyölle rikostaustaisten yhteiskuntaan kiinnittymisessä. Oikeusministeriön julkaisuja 2021:3.

7.2 Verkosto- ja sidosryhmäyhteistyö

Oikeusministeriön työryhmän suositus 1. Verkostoyhteistyölle luodaan koordinaatorakenteet perustamalla alueelliset moniammatilliset yhteistyöverkostot tai hyödynnetään olemassa olevia alueellisia verkostoja rikosseuraamusasiakkaiden tukemiseen alueellisen verkostokartoituksen perusteella. Verkostot kootaan alueellisista Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyötahoista (esimerkiksi VTH, Kela, TE, TYP, sosiaali- ja terveystoimi -aikuissosiaalityö, päihdepalvelut, mielenterveyspalvelut, lastensuojelu, asumispalvelut jne.- ammatillinen oppilaitos, Ohjaamo, Nuorten työpaja tai järjestöt.). Verkostot kokoontuvat säännöllisesti, ja niissä välitetään tietoa osallistujatahojen toiminnasta ja palveluista, kehitetään yhteisiä toimintatapoja asiakkaiden ohjaamisesta ja järjestetään yhteistä koulutusta. Yhteistyötahot nimeävät verkostoon Rise-yhdyshenkilön ja vastaavat yhteystietojen ajantasaisuudesta. (Rise ja alueelliset yhteistyötahot)

- Rikosseuraamuslaitoksessa verkosto- ja sidosryhmäyhteistyön vahvistumista edistetään erityisesti toiminnan rakenteisiin vietävillä ratkaisulla. Yhteistyöprosesseista sovitaan ja ne kuvataan.

Rikosseuraamuskeskukset mallintavat valtakunnallisten vastuualueiden tuella yhdessä keskeisimpien kumppanien kanssa organisaatioiden välistä yhteistyötä kuvaavia ja täytäntöönpanon vaiheistuksen huomioivia prosesseja. Yhteistyöprosessit ja toimintamallit vahvistetaan niissä organisaatioissa, jotka ovat osallisina kuvatussa prosessissa. Johto ja esimiehet varmistavat ja seuraavat säännöllisesti, että yksiköissä toimitaan sovitun mukaisesti sekä osallistuvat tiiviisti toiminnan kehittämiseen. Yhteistyötä kuvaavien prosessien päivittäminen varmistetaan nimeämällä vastuutaho. Hyvinvointialueiden kanssa sovitaan, miten yhteistyötä Rikosseuraamuslaitoksen kanssa toteutetaan. Vastuu tästä on rikosseuraamuskeskuksen johtajalla valtakunnallisten Kehittäminen ja ohjaus, Operatiivinen toiminta ja Asiakasprosessit -vastuualueiden linjausten mukaisesti.

- Rikosseuraamuskeskukset perustavat teema- tai palvelukokonaisuuksittain tai ilmiölähtöisesti rakentuvat, säännöllisesti kokoontuvat monialaiset sidosryhmäverkostot tai osallistutaan jo olemassa oleviin teeman mukaisiin verkostoihin.

Rikosseuraamuskeskukset vastaavat siitä, että keskukseseen kuuluu yksiköissä on ajantasainen tieto alueen eri toimijoiden verkostoista. Sidosryhmäverkostojen teemat voivat rakentua esimerkiksi seuraavasti: a) koulutus- ja työelämä, b) päihde- ja mielenterveys, c) asuminen/asunnottomuustyö, d) nuoret ja lastensuojelu sekä e) kuntoutuspalvelut. Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat eri painotuksilla mukana kaikkien edellä mainittujen teemojen sidosryhmäyhteistyössä.

Verkoston perustamisessa varmistetaan sidosryhmäverkoston teemakokonaisuuden kannalta riittävä substanssin osaaminen. Samalla edistetään siitä, että verkoston yhteydet ja verkostossa kehitetty siirtyy käytäntöön. Verkostossa asetetaan tavoitteet yhteistyölle, arvioidaan toimintaa ja sen tuloksellisuutta, rakennetaan kumppanuuksiin perustuvia yhteistyöprosesseja mm. asiakas- ja palveluohjautumisen näkökulmasta sekä kehitetään organisaatioiden toimeenpanokykyä. Rikosseuraamuslaitos voi toimia verkoston koollekutsujana ja verkoston toiminnan fasilitoijana yhdessä sovitulla tavalla ja tapaamistiheydellä.

Rikosseuraamuskeskukset ja valtakunnalliset vastuualueet tuottavat sidosryhmäverkostoille rikosseuraamusasiakkaiden palvelu- ja tuentarpeita koskevaa tietoa kotikunnittain ja hyvinvointialueittain. Sidosryhmäverkostokumppaneilta pyydetään palveluja ja toiminnan järjestämistä koskevaa tietoa palveluohjautumisen ja jatkumoiden suunnittelun tueksi.

- Pysyvä valtakunnallinen työryhmä koordinoi sidosryhmäyhteistyötä.

Sote-, työllisyys-, koulutus- ja muiden hyvinvointitoimijoiden kanssa tehtävää sidosryhmäyhteistyötä koordinoidaan rikosseuraamuskeskusten, alueen vankiloiden ja yhdyskuntaseuraamustoimistojen edustajista sekä

valtakunnallisten yksiköiden edustajista koostuvassa pysyvässä sidosryhmäyhteistyön työryhmässä. Pysyvän työryhmän tehtävänä on varmistaa tiedonkulku ja hyvien käytäntöjen leviäminen Rikosseuraamuslaitoksessa, edistää tavoitteiden yhdenmukaista toimeenpanoa sekä edistää yhdessä kehittämistä.

Kehittäminen ja ohjaus vastuualueen tehtävänä on sidosryhmäyhteistyön strategisten tavoitteiden asettaminen, kumppanien lainsäädännön seuraaminen, Rikosseuraamuslaitoksen palveluiden kehittäminen jatkumoiksi, verkostotyön osaamisen varmistaminen, vaikuttavuuden arvioinnin ja tiedonkeruun järjestäminen, ohjeiden laatiminen ja pysyvän sidosryhmäyhteistyön työryhmän toiminnan järjestäminen.

Operatiivisen toiminnan vastuualueen tehtävänä on yhdenmukaisen toimeenpanon varmistaminen Rikosseuraamuskeskusten välillä, alueellisten/valtakunnallisten yhteistyösopimusten, toimintamallien ja työprosessien laatiminen ja ylläpito yhdessä Rikosseuraamuskeskusten kanssa, yhteisten hankkeiden ja projektien käynnistäminen ja sidosryhmäfoorumien ylläpito Rikosseuraamuskeskusten kanssa yhteistyössä.

Rikosseuraamuskeskusten (vankiloiden ja yhdyskuntaseuraamustoimistojen) tehtävänä on rangaistusajan verkostotyön toteuttaminen ja kehittäminen lähellä asiakasrajapintaa sekä paikallisten kumppanuuksien ylläpito, sopiminen ja kehittäminen. Keskeistä on Rikosseuraamuskeskuksen alueella toimivan palvelujärjestelmän ja toimijoiden tuntemus. Rikosseuraamuskeskuksen johtoryhmä vastaa paikallistason verkosto- ja sidosryhmäyhteistyön kokonaisjohtamisesta ja koordinoinnista alueellaan.

Asiakasprosessien vastuualueen tehtävänä on asiakaskohtaisen, asiakasprosesseja edistävän verkostotyön tarpeen ja verkostojen kartoitus, yhteistyön linjaaminen ja aloittaminen.

- Rikosseuraamuslaitoksessa lisätään yhteistä ammatillista lisäkoulutustumista sekä osaamisen vahvistamista keskeisimpien sidosryhmien edustajien kanssa.

Koulutukset voivat olla Rikosseuraamuslaitoksen järjestämiä tai osallistumme kumppaniemme järjestämiin koulutuksiin niissä teemoissa tai kokonaisuuksissa, joissa organisaatiossa on tunnistettu lisäosaamisen tarpeita.

Oikeusministeriön työryhmän suositus 2. Rikosseuraamuslaitoksen sisällä kehitetään verkostojohtamista ja verkostoyhteistyön osaamista sekä nimetään valtakunnallinen vastuuhenkilö sidosryhmäyhteistyön kehittämiseen ja koordinointiin. Rekrytoinnissa kiinnitetään huomioita verkostoyhteistyön osaamiseen. Jokaisessa yksikössä kirjataan verkostotyön kehittäminen ja koordinoiminen vähintään yhden esimiestason henkilön työnkuvaan. (Rise)

- Yhteistyö sidosryhmien ja verkostojen kanssa sekä verkostomainen työote tunnistetaan osaksi Rikosseuraamuslaitoksen perustyötä ja kaikkien organisaatiossa työskentelevien yhteiseksi tehtäväksi.

Verkostojohtamista ja verkosto-osaamista vahvistetaan kaikilla tasoilla ja henkilöstöryhmissä esimerkiksi koulutuksellisin ja valmennuksellisin keinoin. Rikosseuraamuskeskusten johto osallistuu verkosto- ja sidosryhmäyhteistyön kehittämiseen ja toimijoiden välisen vuoropuhelun rakentamiseen aktiivisella otteella. Johto ja esimiehet tukevat, innostavat, valmentavat ja osallistavat lähityötä toteuttavaa henkilöstöä verkostomaisen työskentelyotteen käyttöönotossa osana asiakastyön ohjausta sekä varmistavat ja koordinoivat tämän toteutumista.

Rikosseuraamuskeskuksissa varmistetaan, että verkostotyö ja tämän kehittämiseen osallistuminen tulee kirjatuksi lähityötä tekevien työntekijöiden tehtävänkuviin. Määritellään kaikkien virkamiesten täytäntöönpano- ja rangaistusajan suunnitelmaprosessin mukaiset roolit ja tehtävät niin sidosryhmäyhteistyön kuin verkostotyön osalta.

- Asiakastyötä tekevän henkilöstön osaamista vahvistetaan monialaisten palvelutarpeiden tunnistamisessa, tarjolla olevien palvelujen tuntemisessa, palvelukokonaisuuksien suunnittelussa ja monialaisen verkostotyön toteuttamisessa.

Rikosseuraamuskeskukset varmistavat osaamisen vahvistamisen yhdessä valtakunnallisten yksiköiden ja yhteistyökumppanien kanssa. Keskeistä on palvelujärjestelmän, palvelusisältöjen ja toimijoiden molemminpuolinen tuntemus, jossa korostuu erityisesti rikosseuraamuskeskusten paikallistasolla toteuttama yhteistyö sidosryhmien kanssa.

- Asiakastyössä hyödynnetään ja otetaan käyttöön valtakunnallisesti tai laajasti käyttöönotettavia palveluihin ohjaamista tukevia menetelmiä ja arviointityökaluja.

Monialaisen palvelutarpeen tunnistamista on esimerkiksi laadittu julkaisu (Tiirinki Monialaisen palvelutarpeen tunnistaminen sosiaali-, terveys- ja työvoimapalveluissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162382/VNTEAS_2020_38.pdf?sequence=4&isAllowed=y).

7.3 Palvelujen yhteensovittaminen ja asiakassuunnitelmayhteistyö

Oikeusministeriön työryhmän suositus 3. Rikosseuraamuslaitoksen ja muiden yhteistyökumppaneiden laatimat asiakas-, kuntoutus- ja palvelusuunnitelmat sovitetaan yhteen. Rikosseuraamuslaitoksen kuntouttavat toiminnot rakentuvat hoitojatkumoiksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa. Yhteistyö koulutus-, työvoima-, asumis-, sosiaali- ja terveyspalveluita järjestävien tahojen kanssa aloitetaan seuraamuksen aloitusvaiheessa palvelutarpeen arvioimiseksi ja palveluiden yhteensovittamiseksi sekä seuraamuksen aikana, että sen jälkeen jatkumoiden varmistamiseksi. Rikosseuraamuslaitos päivittää säännöllisesti kuvaukset yksikkökohtaisista toiminnoista ja palvelutarjonnasta. Huolehditaan siitä, että erityistä tukea tarvitsevat rikosseuraamusasiakkaat sisällytetään muiden viranomaispalveluiden toimintaprosesseihin varmistuen sosiaalihuoltolain mukainen asiakkuus. (Rise, kunnat)

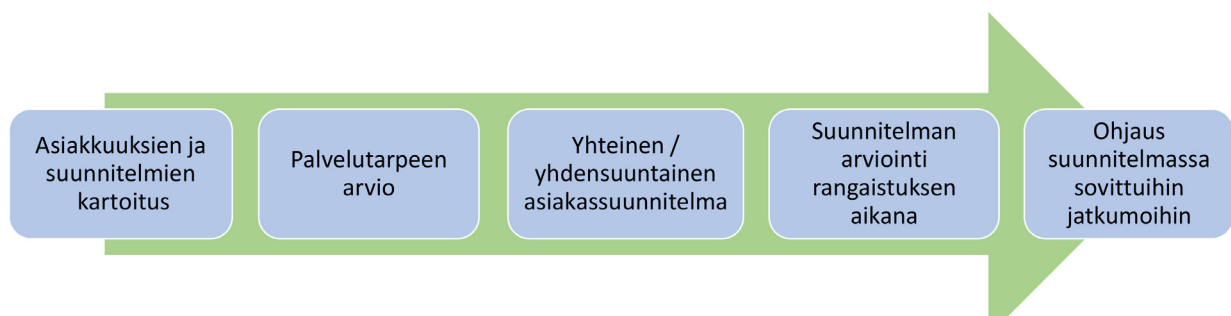
- Rikosseuraamuslaitoksen asiakastyön ohjauksen tehtävissä vahvistetaan palveluohjauksellista työtä yhteistyökumppanien

osaamisen hyödyntämiseksi, vaikuttavuuden vahvistamiseksi ja päällekkäisen työn vähentämiseksi. Palveluohjauksellinen työote sisältää asiakkaan kokonaistilanteen tunnistamista, hänen ohjaamistaan jatkopalvelujen piiriin ja yhteistyön rakentamista toimijoiden välillä.

- Tiivistetään yhteistyötä sidosryhmien ja -verkostojen kanssa erityisesti seuraamusten valmistelu- ja aloitusvaiheessa. Rikosseuraamuslaitoksen ja muiden yhteistyökumppaneiden laatimat asiakas-, kuntoutus- ja palvelusuunnitelmat sovitetaan yhteen.

Rangaistusajan suunnitelmaa laativa virkamies varmistaa, että tavoitteenasettelussa tunnistetaan ja jatketaan yhteisten tavoitteiden mukaista työtä. Yhteistyö kotikunnan (jatkossa hyvinvointialueen) kanssa käynnistetään peruskartoituksen ja -arvioinnin tekijän tai rangaistusajan suunnitelman laatijan toimesta seuraamuksen valmisteluvaiheessa tai viimeistään täytäntöönpanon alussa. Muiden viranomaisten asiakassuunnitelmiin liittyvät palvelut ja suunnitelmat kartoitetaan. Yhteistyön sisällöt ja käytännön toteutustapa täsmennetään täytäntöönpanon alussa siinä yksikössä, jossa asiakkuus on. Rikosseuraamuslaitoksessa täsmennetään arviointiyksiköiden ja tutkintavankiloiden tehtäviä siten, että tutkintavankeusaikaa hyödynnetään verkostojen kartoittamisessa ja verkostotyön käynnistämisessä sekä rangaistusajan suunnitelman valmistelussa.

Kuvio 4. Asiakassuunnitelmien yhteensovittaminen.

- Palvelun tuottava viranomainen ja tulevaisuudessa hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen arvioinnista ja palvelujen yhteensovittamisesta.

Rikosseuraamuslaitos tekee yhteistyötä sosiaalihuollon ja muiden viranomaisten kanssa palvelutarpeen arvioimiseksi. Täytäntöönpanossa tehtävät arvioinnit edistävät viranomaisten palvelutarpeen arviointia ja eri näkökulmista tehtyjen arviointien yhteensovittamista. Rikosseuraamuslaitoksella on sosiaalihuoltolain mukaan myös velvollisuus pyynnöstä osallistua palvelutarpeen arviointiin ja suunnitelman tekemiseen monialaisessa yhteistyössä. Rikosseuraamuslaitoksen palvelut täydentävät ja tukevat sosiaalihuoltolain sekä sosiaalihuollon erillislakien perusteella tehtävää sosiaalityötä. Sosiaalihuollon viranomaisen vastaa palvelutarpeen arvioinnin lisäksi myös tarvittavien palvelujen järjestämisestä seuraamuksen jälkeen ja osin seuraamuksen aikana.

- Kehittämisen ja ohjauksen, operatiivisen toiminnan sekä asiakasprosessien vastuualueilla seurataan sovitun työnjaon mukaisesti palveluohjaukseen, palvelutarpeen arvioon, palvelujen yhteensovittamiseen ja asiakassuunnitelmiin kohdistuvaa kehitystyötä Rikosseuraamuslaitoksen ulkopuolella ja välittää tietoa asiakastyöhön.

Osallistutaan mahdollisuuksien mukaan valtakunnallisiin kehittämishankkeisiin rikosseuraamusasiakkaiden palvelujen yhteensovittamiseksi. Rikosseuraamusasiakkaiden kannalta merkittävää on paljon palveluja ja monialaisia palveluja tarvitsevien asiakassuunnitelmiin liittyvän yhteistyön ja käytäntöjen kehittäminen. Merkittävää on myös esimerkiksi osatyökykyisten työkyvyn tuen palveluihin ohjaaminen ja nuorten asiakkaiden asiakassuunnitelmiin liittyvä yhteistyö. Rikosseuraamuslaitos on mukana myös Valtiovarainministeriön (VM) Aurora AI -verkostossa, jossa kehitetään tekoälyavusteista palveluohjausta yli hallinnonalojen.

- Rikosseuraamuskeskukset lisäävät vaikuttavia palveluja kuvaavien palvelukarttojen hyödynnettävyyttä verkosto- ja sidosryhmäyhteistyön kehittämisessä sekä monialaisen verkostotyön toteuttamisessa.

Palvelukarttojen palveluja ja niiden sisältöjä tarkastellaan, kehitetään ja uudistetaan yhdessä sidosryhmäkumppanien kanssa palvelujen yhteensovittamisen, seuraamusaikaisten yhteistyössä toteutettavien sisältöjen sekä jatkumoiden näkökulmasta. Rikosseuraamuskeskusten kanssa sovitaan tavasta, jolla varmistetaan palvelukarttojen ajantasaisuus. Rikosseuraamuskeskusten, valtakunnallisten vastualueiden ja sidosryhmien yhteistyöllä sekä hyödyntäen matriisitiimejä varmistetaan, että palvelukartat ovat asiakaslähtöisiä, palvelutarpeita vastaavia, muuntautumiskykyisiä ja tulevaisuuteen suuntautuvia.

- Rikosseuraamuslaitoksessa vahvistetaan seuraamusaikaista omatyöntekijyyttä saman suuntaisesti kuin mitä yhteiskunnassa yleensä.

Tunnistetaan viranomaispalvelujen omatyöntekijöiden ja asiakasvastaavien rooli (esimerkiksi sosiaalihuollossa, kuntien työvoimapalveluissa tai työkyvyn tuen palveluissa) asiakassuunnitelmien ja palvelujen yhteensovittamisessa. Yhdyskuntaseuraamuksissa yhteistyötä omatyöntekijöiden ja asiakasvastaavien kanssa tekee rikosseuraamustyöntekijä. Vankilassa verkostotyötä ulkopuolisten palvelujen osalta tekee pääsääntöisesti erityistyöntekijä, jolla on kyseisen alan erityissaamista. Hän toimii siten työparina muiden viranomaispalveluiden omatyöntekijöiden tai asiakasvastaavien kanssa. Koordinointivastuu Rikosseuraamuslaitoksen sisäisestä moniammatillisesta yhteistyöstä, ml yhteistyö Vankiterveydenhuollon yksikön kanssa on vastuuvirkamiehellä ja asiakastyön ohjauksesta vastaavilla lähiesimiehillä. Virkarakenneuudistuksen edetessä ja kun vankiloiden rikosseuraamustyöntekijöiden määrä kasvaa, työnjakoa on tarpeen tarkastella uudelleen.

Edellä kuvatun mukaisesti paljon palveluja ja monia palveluja tarvitsevien vankien asioissa verkostotyötä tekee pääasiassa erikoistyneitä, samoin tilanteissa, joissa vanki on palvelujen ulkopuolella, vaikka olisi niihin oikeutettu ja lastensuojelukysymyksissä. Vastuuvirkamies voi toteuttaa verkostoyhteistyötä esimerkiksi kun palvelut on jo yhteensovitettu ja yhteistyö sujuu tai kun vankia avustetaan sähköisessä asiointissa.

- Rikosseuraamuslaitoksen asiakassuunnitelmien laatimiseen liittyvässä arvioinnissa tehdään näkyväksi rikosseuraamusasiakkaiden koulutustarpeet, koulutusta ja työkokemusta koskevat taustatiedot sekä työllistymiseen liittyvät palvelutarpeet.

Arvioinnissa tulee huomioida asiakkaiden koulutustarpeiden lisäksi työelämävalmiudet ja sidosryhmäyhteistyön keinot tämän tukemiseen sekä seuraamusaikana toteutettavan työ- ja toimintakyvyn arvioinnin tarve. Edistetään seuraamuksen aikana henkilökohtaisten koulutussuunnitelmaan, työllistymissuunnitelmaan, sitä korvaavaan monialaiseen suunnitelmaan tai aktivointisuunnitelmaan sisältyviä tavoitteita. Suunnitelmien puuttuessa osallistutaan suunnitelmien laatimiseen yhteistyössä näistä vastaavien tahojen kanssa.

- Rikosseuraamuskeskukset huolehtivat, että erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden palvelutarpeen arviointia ja palvelujen integrointia kunnissa, kuntayhtymissä ja hyvinvointialueilla järjestettäessä huomioidaan myös erityistä tukea tarvitsevat vangit ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavat.

Huolehditaan myös siitä, että hyvinvointialueiden asiakasohjauksessa ja sote-keskuksissa tunnistetaan Rikosseuraamuslaitos ja Vankiterveydenhuollon yksikkö yhteistyökumppaneiksi. Kehittämisen ja ohjauksen sekä operatiivisen toiminnan vastuualueet tukevat Rikosseuraamuskeskuksia osallistumalla valtakunnalliseen kehittämistyöhön ja välittämällä tietoa siitä rikosseuraamuskeskuksille.

7.4 Yhteistyön käytännön toteuttaminen

Oikeusministeriön työryhmän suositus 4. Sovitaan Rikosseuraamuslaitoksen ja yhteistyötahojen yhteistyövelvoitteiden käytännön toteutuksesta ja molemminpuolisesta osaamisen lisäämisestä. Rikosseuraamuslaitos laatii kumppanuuksien johtamisen tueksi sidosryhmäyhteistyön linjaukset, jonka pohjalta laaditaan sopimuksia keskeisten yhteistyötahojen kanssa. (Rise, yhteistyötahot).

- Huolehditaan siitä, että yhteistyökumppaneilla on riittävä osaamista Rikosseuraamuslaitoksen toiminnoista ja palveluista.

Valtakunnallisten vastualueet vastaavat sovitun työnjaon mukaisesti keskeisten yhteistyötahojen osaamisen vahvistamisesta Rikosseuraamuslaitoksen vaikuttavista ja kuntouttavista palveluista. Valtakunnalliset vastualueet huolehtivat myös yhteistyötahojen toimintaan liittyvästä osaamisen vahvistamisesta Rikosseuraamuslaitoksen sisällä.

Rikosseuraamuskeskukset vastaavat paikallistasolla siitä, että keskeisillä sidosryhmillä on riittävästi tietoa ja osaamista Rikosseuraamuslaitoksen kuntoutuksellisista ja vaikuttavista palveluista, jotta seuraamusaikaa hyödynnetään vahvemmin yhteisen asiakkaan kuntoutuspolussa ja varmistetaan jatkumot seuraamuksen jälkeen.

Rikosseuraamuslaitoksen kuntouttavien toimintojen rakentuminen jatkumoiksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden, työvoima- ja koulutuspalveluiden kanssa varmistetaan aktiivisella yhteistyön käynnistämisellä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

- Rikosseuraamuskeskuksittain sovitaan rise-asiakkaiden asiakas- ja palveluohjautumisen käytännöistä kuntien ja kuntayhtymien sosiaalipalveluihin ja sote-uudistuksen toimeenpanon jälkeen hyvinvointialueiden sote-palveluihin sekä kunnan ja valtion työvoimapalveluihin.

Sosiaalipalvelujen ja terveystalvelujen sisäiset käytännöt ovat kehittymässä erityisesti paljon palveluja käyttäville ja monialaisia palvelutarpeita omaaville rakennettavilla yhteistyön toimintamalleilla. Vastuu kunnan, kuntayhtymän tai hyvinvointialueen käytäntöjen selvittämisestä ja asiakastyön yhteistyökäytäntöjen sopimisesta on rikosseuraamuskeskuksella.

- Seurataan Tulevaisuuden Sote-keskus- ja rakenneuudistushankkeissa sekä näitä tukevissa hankkeissa kuten Työkykyohjelmassa ja Sosiaalihuollon kehittämishjelmassa hyvinvointialuetasolla tapahtuvaa kehittämistä.

Rikosseuraamuskeskuksissa lisätään osallistumista paikallistason kehittämistyöhön ja osallistutaan verkostoihin rikosseuraamusasiakkaiden palvelujen kehittämiseksi sekä asiakas- ja palveluohjautumisen varmistamiseksi. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet tuovat aktiivisesti hyvinvointialueiden toimijoiden kanssa käytävässä vuoropuhelussa esille rikostaustaisten kuntalaisten palvelutarpeita sekä Rikosseuraamuslaitoksen vaikuttavien ja kuntouttavien palvelujen sisältöjä, jotta nämä tulevat huomioiduksi palveluketjuja ja toimintamalleja rakennettaessa.

- Työvoimapalveluiden järjestämisessä toimitaan työ- ja elinkeinoministeriön kanssa sovittujen yhteistyölinjausten mukaan. Valtakunnalliset vastuualueet huolehtivat vuonna 2013 sovittujen yhteistyön linjausten päivityksestä. Linjauksiin sisällytetään myös yhteistyö kunnan työllisyyspalveluiden ja työvoiman palvelukeskusten kanssa sekä ohjaus työkyvyn tuen palveluihin. Rikosseuraamuskeskukset kuvaavat yhteistyötä ja asiakasohjautumista alueellisesti valtakunnallisten linjauksen mukaisesti.
- Yhteistyötä vankien ammatillisen koulutuksen tehtävää hoitavien oppilaitosten (15) kanssa tiivistetään noudattaen Opetus- ja kulttuuriministeriön, Oikeusministeriön ja Rikosseuraamuslaitoksen 2019 laatimia valtakunnallisia linjauksia (2/520/2019) ja vuonna 2020 sovittua yhteistyökäytäntöjä.

Valtion ja kuntien työvoimapalvelujen kanssa yhteistyössä ohjataan rise-asiakkaita myös työllisyyskoulutukseen. Vankien yleissivistävään koulutukseen liittyvä sidosryhmäyhteistyö linjataan, erityisesti yhteistyö aikuislukioiden kanssa, samoin yhteistyö ja tiedonvaihto kuntaan tai oppilaitokseen nuoren oppivelvollisen vangin ja tutkintavangin kohdalla. Koulutustarjontaa täydennetään vapaan sivistystyön toimijoiden kanssa yhteistyössä.

- Kela-asiakasvastaanotot/yhteydenotto mahdollistetaan jokaisen rikosseuraamusasiakkaan kohdalla.

Erityistä huomiota kiinnitetään työelämän ulkopuolella olevien ja/ tai monialaisia palveluja tarvitsevien rikosseuraamusasiakkaiden palveluohjautumiseen. Toimitaan valtakunnallisen yhteistyön toimintamallin (Dnro 32/021/2021) mukaisesti. Yhteistyötä vakuutuspiirien ja asiakkuuspalveluyksiköiden kanssa tekevät vakuutuspiirin alueella toimivat rikosseuraamuskeskukset yhdessä.

- Rikosseuraamuskeskukset tekevät yhteistyötä talouden ja velan hoidon ohjauksessa verkostomaisesti talous- ja velkaneuvonnan, ulosoton, sosiaalitoimen, matalan kynnyksen talousneuvonnan toimijoiden, Takuusäätiön ja järjestöjen kanssa. Yhteistyön toteuttamisessa tunnistetaan mm. asunnottomuuden ehkäisyn ja talousneuvonnan välinen yhteys. Rikosseuraamuslaitoksen, talous- ja velkaneuvonnan, ulosoton ja sosiaalitoimen välisen yhteistyön perusteet ja prosessi kuvataan.

- Yhteistyövelvoitteiden toteuttamisesta viranomaispalveluiden ja Rikosseuraamuslaitoksen välillä sovitaan sopimuksella tai yhteisesti hyväksytyllä toimintamallilla tai prosessilla.

Valtakunnallinen sopimus tai toimintamalli laaditaan seuraavien toimijoiden kanssa:

- Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus (valmis),
- Työ- ja elinkeinohallinto (nykyinen sopimus päivitetään kattamaan työvoimapalvelut, monialaiset työvoimapalvelut ja kuntien työvoimapalvelut sekä työkyvyn tuen palveluihin ohjaaminen, valmistelussa)

-
- Kela (valmis).
 - Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, Vankiterveydenhuollon yksikön ja Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyösopimus (valmis)
 - Päihde- ja mielenterveyspalvelut (sekä sosiaali- että terveyspalveluina, sisällytetään yhteistyö Vankiterveydenhuollon yksikön kanssa)
 - Lastensuojelu
 - Poliisihallitus, ml Poliisiammattikorkeakoulun (valmis)
 - Keskusrikospoliisin kanssa sopimus yhdyshenkilöiden sijoittamisesta
 - Puolustusvoimat (esim. yhteistyö valvotun koevapauden osalta jne)
 - Migri (valmis)
 - Talouden ja velan hoito (oikeusministeriön / vuodesta 2023 Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston Talous- ja velkaneuvonta, Ulosotto, Rikosseuraamuslaitos, sisällytetään yhteistyö Takuusäätiön ja sosiaalitoimen kanssa)
 - Suomen Punainen Risti (valmis)
 - Kris-järjestö (valmis)
 - Merkittävimmät kolmannen sektorin toimijat (esim. Kriminaalihuollon tukisäätiö, Siltavalmennus, ViaDia, Martat, Settlementiliitto, Ensi- ja turvakotien liitto)

Rikosseuraamuskeskuksittain laaditaan alueelliset ja paikalliset toimintaohjeet ja yhteystiedot sisältävät sopimukset tai toimintamallit seuraavien tahojen kanssa:

- Kelan vakuutuspiirit
- kunnan sosiaalitoimi / hyvinvointialueiden asiakasohjaus- tms. yksikkö vuodesta 2023 lähtien
- kunnan työvoimapalvelut, työ- ja elinkeinotoimistot sekä alueen työvoiman palvelukeskukset
- poliisilaitokset (vaihtoehtoisesti vankila/yks-toimistot ja paikallispoliisi), sisällytetään yhteydenpitorajoitukseen liittyvät menettelyt

- vankilaopetuksen tehtävää hoitavat oppilaitokset (valmiina)
- oikeusaputoimistojen talous- ja velkaneuvonnan sekä ulosottolaitoksen toimintayksiköiden kanssa

Oikeusministeriön työryhmän suositus 5. Tarkennetaan (yhdessä muiden toimijoiden kanssa) yhteistyötä ja työnjakoa seuraamuksiin sisältyvien toimintojen ja palvelujen sekä sosiaalisen kuntoutuksen, kuntouttavan työtoiminnan, Kelan ammatillisen kuntoutuksen, työvoimapalveluiden ja kunnan työllisyyspalveluiden kesken. Työ- ja toimintakyvyn arvioinnin lisäksi kehitetään yhteistyössä sosiaalihuollon kanssa sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen arviointia. (Rise, VTH, Kela, kunnat, kuntayhtymät, TYP-verkosto)

- Vahvistetaan lähityötä toteuttavien ja asiakastyön ohjauksesta vastaavan henkilöstön osaamista sosiaalisen kuntoutuksen, kuntouttavan työtoiminnan, ammatillisen kuntoutuksen, työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tavoitteista, asiakkuuskriteereistä ja -ohjautumisesta niihin sekä siitä, miten seuraamisen aikaiset sisällöt ja palvelut tukevat näitä.

Rikosseuraamuskeskuksen johto varmistaa yhteistyössä valtakunnallisten vastualueiden kanssa koulutuksen, rekrytointien ja tehtävänkuvien täsmentämisen kautta, että jokaisessa rikosseuraamuskeskuksessa on riittävästi näihin liittyvää osaamista. Rikosseuraamuslaitoksen toimintojen ja palvelujen sisältöjä avataan sidosryhmäkumppaneille sekä opitaan sidosryhmäkumppanien palvelujen sisällöistä kuntoutus- ja työllistymispolkujen rakentumiseksi. Järjestetään koulutusta yhteistyössä näiden palveluiden järjestämisestä vastaavien kanssa sekä osallistutaan tarpeen mukaan sidosryhmien järjestämiin koulutuksiin. Tavoitteena on asiakkaiden tarpeista lähtevä, yhteistyössä toteutettava palvelukokonaisuus ja jatkumot.

- Työ- ja toimintakyvyn arvioinnin rinnalla kehitetään yhteistyössä sosiaalihuollon kanssa sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen arviointia sekä lisätään tähän liittyvää henkilöstön osaamista.

Mahdollistetaan tiivis ja vuorovaikutteinen yhteistyö Vankiterveydenhuollon yksikön kanssa. Edistetään yhteistyötä suoraan sosiaali- ja terveyskeskuksiin yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien työkyvyn tuen palveluihin ohjaamisessa. Sidosryhmäyhteistyössä hyödynnetään Rikosseuraamuslaitoksessa jo kehitettyjä toimintamalleja (esimerkiksi moniammatilliset työkykytiimit, työkykykoordinaattorityö, Vankiterveydenhuollon kanssa sovittu yhteinen arviointiprosessi) ja rakentuneita yhteistyöprosesseja. Eri ammattiryhmät (esimerkiksi työtoiminnan, opintojen ohjauksen ja valvonnan henkilöstö) osallistuvat tiedon tuottamiseen erityisesti kaikkein heikoimmassa työmarkkina- asemassa olevien työikäisten ja monialaisia palvelutarpeita omaavien yhteisten asiakkaiden kohdalla.

Oikeusministeriön työryhmän suositus 6. Vakinaistetaan jalkautuva toimintamalli erilaisten palveluiden esittäytymiseksi vankeuden ja yhdyskuntaseuraamuksen aikana sekä mahdollistetaan ulkopuolisten palveluiden asiakasvastaanotot. Rikosseuraamuslaitos jalkautuu yhteistyötahojen toimipisteisiin asiakkaiden tavoittamiseksi. (Rise, yhteistyötahot)

- Vakiinnutetaan ja laajennetaan jalkautuvia työmuotoja, etäyhteyksien käyttöä ja sähköisten palvelujen käyttöä.

Vakiinnutetaan rikosseuraamusyksiköihin suuntautuvat jalkautuvat ja etäyhteyksin toteutettavat työmallit mahdollistamalla yhteistyökumppanien kuten TE-toimistojen, Kelan, kuntien sote- ja työllisyyspalvelujen sekä hankekumppanuuksien kautta rakentuvat seuraamusten aikaiset asiakasvastaanotot tai sähköiset vastaanotot. Mahdollistetaan viranomaispalvelujen omatyöntekijöiden yhteydenpito vankilassa olevaan asiakkaaseensa.

Laajennetaan palvelujen saavutettavuutta ja kumppanuuksia esimerkiksi mahdollistamalla sähköisillä alustoilla toteutettavien kuntoutuspalvelujen laajempi hyödyntäminen mahdollisuuksien mukaan myös yli yksikkörajojen.

Seuraamuksen valmisteluvaiheessa rangaistusajan suunnitelma voidaan laatia yhä useamman asiakkaan kohdalla myös yhteistyökumppanien tiloissa kuten sosiaalitoimistossa, päihdehuoltoyksiköissä tai asumispalveluissa sekä käynnistää sidosryhmäyhteistyössä seuraamusajan sisällöllistä valmistelua.

7.5 Yhteistyö toimintavelvoitepaikkoja ja työtilaisuuksia tarjoavien toimijoiden kanssa

Oikeusministeriön työryhmän suositus 7. Kehitetään ja laajennetaan toimintavelvoite- sekä palvelupaikkaverkoston tekemällä työtä tunnetuksi, kehittämällä palvelupolkuja ja suunnittelemalla rikosseuraamusasiakkaan jatkotyöllistymistä tai kouluttautumista palvelusuhteen jälkeen. Jatkumoissa huomioidaan niin vankeuden kuin yhdyskuntaseuraamuksen suorittamisen työ-, opiskelu- tai kuntoutuspaikat. (Rise)

- Tiivistetään ja laajennetaan verkosto- ja sidosryhmäyhteistyötä palvelupaikkoja, toimintavelvoitepaikkoja ja avolaitostyötä tarjoavien, oppilaitosten ja työllistymistä edistävien palvelujen kanssa.

Pidetään seuraamukseen sisältyviä työntekomahdollisuuksia esillä sidosryhmäyhteistyössä. Kutsutaan toimintavelvoite- ja palvelupaikkojen edustajia sidosryhmäkumppanien kanssa tehtävään verkostotyöhön. Yhteistyön tavoitteena on lisätä tuomitun halua, kykyä ja muita edellytyksiä suorittaa mm. yhdyskuntapalvelua. Työskentelyn kohteena voi olla esimerkiksi päihteiden käytön vähentäminen, suoriutumisedellytysten parantaminen, uusintarikollisuuteen vaikuttaminen ja työllistymisen edistäminen. Tarvittaessa suunnitellaan yksilöllisiä tukitoimia, jotta voidaan turvata palvelun suorittaminen sekä varmistaa rikosseuraamusasiakkaalle tarkoituksenmukaiset palvelusuhteen jälkeiset jatkumot.

- Vahvistetaan palvelupaikkatyölle valtakunnalliset laatukriteerit ja otetaan ne käyttöön. Laatukriteerien täyttymisen arviointi ja seuranta toteutetaan rikosseuraamuskeskuksittain kerran vuodessa. Tunnistettujen kehittämiskohteiden pohjalta jokainen rikosseuraamuskeskus laatii palvelupaikkatyön suunnitelman seuraavalle vuodelle. Palvelupaikkatyön kehittämiseen osallistetaan erikseen sovittavalla tavalla myös yhteistyökumppanit.
- Lisätään valtakunnallisten puitesopimusten käyttöä uusien toimintavelvoite- ja palvelupaikkojen hankinnassa, erityisesti haasteellisimmin sijoitettavien osalta. Sopimuksissa mahdollistetaan tukitoimet seuraamuksen suorittamiseksi.
- Tunnistetaan vankilan työtoiminnan asiakasyritykset ja -yhteisöt sekä tuotteita tai palveluja ostavat kuluttajat sidosryhmäkumppaneiksi vankien työelämätaitojen harjoittelussa. Lisätään työtoiminnan edustajien osallistumista työllistymiseen, ammatilliseen koulutukseen, työkykyyn ja sosiaaliseen kuntoutukseen liittyvään verkostotyöhön.
- Kartoitetaan yhteistyömahdollisuuksia yhteiskunnallisten yritysten kanssa, myös perusteilla olevan valtakunnallisen valtiollisen osatyökykyisille työtä tarjoavan yhteiskunnallisen yrityksen kanssa.

7.6 Yhteistyö Vankiterveydenhuollon yksikön ja Kelan kanssa

Oikeusministeriön työryhmän suositus 8. Rikosseuraamuslaitoksen ja Vankiterveydenhuollon rangaistusajan suunnitelmat sovitetaan yhteen vankilähtöisesti. Kehitetään kumppanuutta yhteisen tekemisen näkökulmasta sekä perehdytetään henkilökuntaa molempien organisaatioiden tehtävistä ja toimintaa ohjaavasta lainsäädännöstä. (Rise, VTH)

Oikeusministeriön työryhmän suositus 9. Vankiterveydenhuoltoon järjestetään riittävät resurssit vapautuvien vankien työ- ja toimintakyvyn arviointia sekä palveluohjausta varten. Vangin terveydenhuollon jatkuvuudesta vapautumisen jälkeen huolehditaan yhteistyössä jatkohoidosta vastaavan tahon ja vangin kanssa. Hoidon jatkuvuuden turvaaminen on erityisen tärkeää päihde- ja mielenterveytyksessä, mutta myös somaattisten sairauksien hoidossa. (STM, THL, VTH, kunnat, kuntayhtymät).

- Rangaistusajan suunnitelma ja hoitosuunnitelma yhteensovitetaan Rikosseuraamuslaitoksen ja Vankiterveydenhuollon yksikön välisessä moniammatillisessa yhteistyössä. Yhteensovittaminen toteutetaan toiminnallisen tiedon perusteella ja yhteydenpidolla etukäteen sovitussa tilanteissa. Rangaistusajan suunnitelman ja hoitosuunnitelman yhteensovittaminen voidaan käynnistää vankilan, vangin tai Vankiterveydenhuollon yksikön aloitteesta.

Oikeusministeriötä ja Sosiaali- ja terveysministeriötä pyydetään mahdollistamaan, että jo seuraamuksen valmisteluvaiheessa Rikosseuraamuslaitos voi tarvittaessa pyytää konsultointia Vankiterveydenhuollon yksiköltä vankien ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavien rangaistusajan suunnitelman laadinnassa.

- Laaditaan palvelukuvaukset Rikosseuraamuslaitoksen ja Vankiterveydenhuollon yksikön yhdessä toteuttamista palveluista kuten päihdepalveluista. Yhdessä toteutettavien palvelujen palvelukuvauksia käytetään mm., kun viestitään Rikosseuraamuslaitoksen ja Vankiterveydenhuollon yksikön toiminnasta sote-toimijoille. Vankiterveydenhuollon yksikön kanssa sovitaan valtakunnallisesti yhteistyön raameista tilanteissa, jossa vapautuva tarvitsee sekä sosiaali- että terveystalveluja. Rikosseuraamuskeskuksissa mahdollistetaan vankiterveydenhuollon osallistuminen vankeuden aikaisten sisältöjen valmisteluun sekä toteuttamiseen. Vankiterveydenhuollon edustaja kutsutaan

rikosseuraamuskeskuksen moniammatillisiin tiimeihin erityisesti päihdekuntoutuksen ja työkyvyn tuen palvelukokonaisuuksissa ja mielenterveyskysymyksissä.

Kehitetään päihde- ja mielenterveyspalveluiden kuntoutukseen ohjautumista rikosseuraamusasiakkaille yhteistyössä sote-toimijoiden ja Vankiterveydenhuollon yksikön kanssa. Päihdekuntoutuksen ja mielenterveyspalveluiden roolit ja tehtävät Rikosseuraamuslaitoksen ja Vankiterveydenhuollon yksikön välillä kuvataan ja täsmennetään.

- Ohjataan vankeja Kelan järjestämiin kuntoutuspalveluihin sekä Rikosseuraamuslaitoksen että Vankiterveydenhuollon yksikön hyväksymän työ- ja toimintakyvyn arviointia koskevan yhteisen palvelukuvauksen mukaisesti (Dnro 2/453/2021). Ammatillisen kuntoutukseen ohjaamisen lisäksi kehitetään yhteistyötä neurokirjon häiriön palveluihin ja mielenterveyskuntoutukseen ohjaamiseen. Kelan kanssa tehtävässä yhteistyössä noudatetaan yhteistyöprosessin kuvausta (Dnro 32/021/2021) ja vakuutuspiireittäin sovittuja tai sovittavia käytäntöjä.

Oikeusministeriön työryhmän suositus 10. Asumiseen liittyviä yhteistyörakenteita ja toimintamalleja Rikosseuraamuslaitoksen ja muiden viranomaisten kesken kehitetään edelleen ja vahvistetaan niiden vakiintumista. Rikostaustaisten asunnottomuuden vähentämiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi tulee laatia konkreettinen suunnitelma, jonka pitää sisällään liikkuvan tuen ja matalan kynnyksen sote-palvelun kehittämisen sekä selkeitä ja toteutettavia ratkaisuja tavallisessa asuntokannassa. Lisäksi kuvataan paikalliset asunnottomuustyön yhteistyöverkostot. Tavoitteena on jakaa informaatiota ja hyviä toimintatapoja, vahvistaa toimijoiden yhteistyötä ja vakiinnuttaa asunnottomuusverkostoja kunta- ja aluetasolla. Huolehditaan siitä, että rikostaustaisille on tarjolla entistä monipuolisempia tuetun asumisen vaihtoehtoja. (Rise, YM, kunnat, kuntayhtymät)

7.7 Asunnottomuutta ehkäisevä yhteistyö

- Rikosseuraamuskeskus vastaa paikallistason yhteistyörakenteiden muodostamisesta ja rikosseuraamusasiakkaiden asumiseen liittyvien erityistarpeiden saattamisesta näistä vastaavien toimijoiden tietoon.

Yksiköt ja Rikosseuraamuskeskukset osallistuvat kuntien asumisen yhteistyöverkostoihin. Jos rise-asiakkaiden palveluiden järjestämiseksi on tarpeen, Rikosseuraamuskeskus voi erikseen ylläpitää sidosryhmäyhteistyön verkostoa kunnan, vuokra-asuntoja ja tukiasuntoja tarjoavien tahojen, asumisneuvonnan, sosiaalihuollon, päihdepalveluiden ja muiden palveluiden sekä järjestöjen kanssa. Yhteistyössä paikallisten verkostojen kanssa kehitetään asunnottomuutta ehkäiseviä palveluja ja niihin ohjaamista. Rikosseuraamuslaitos osallistuu aktiivisesti Asunnottomuuden puolittamisohjelman kuntahankkeisiin (2020-2023) ja niihin kytkeytyviin asunnottomuutta ehkäisevien sote-palvelujen kehittämiseen kuten liikkuvaan ja matalan kynnyksen tuen palvelujen kehittämiseen.

Rikosseuraamuslaitoksen sisäisessä verkostossa levitetään hyviä käytäntöjä ja osaamista myös niihin yksiköihin, joista ei ole edustusta kuntahankkeissa. Kuntien hankkeissa kehitettävät rise-asiakkaiden asunnottomuuden vähentämisen ja ehkäisemisen hyvät käytännöt dokumentoidaan. Niiden pohjalta Rikosseuraamuslaitos laatii yhteistyössä muiden viranomaisten ja asuntotoimijoiden kanssa suunnitelman jatkotyöstä.

- Rikosseuraamuslaitos osallistuu asunnottomuuden vähentämiseen tähtäävään Verkostokehittäjien toimintaan 2019 solmitun yhteistyösopimuksen mukaisesti yhdessä muiden toimijoiden kuten Y-säätiön, Sininauhasäätiön, Pelastusarmeijan ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n kanssa.

7.8 Yhteistyö sakon muuntorangaistusta suorittavien kuntoutuksessa

Oikeusministeriön työryhmän suositus 11. Lisätään sakkovankien sijoittamista ulkopuoliseen päihdelaitokseen suorittamaan rangaistustaan sekä jatketaan sakkovankien siviilissä aloitettua kuntoutusta rangaistuksen täytäntöönpanon aikana. Lisäksi turvataan hoidon jatkuminen seuraamuksen päätyttyä yhteistyössä kuntien ja palveluntuottajien kanssa. (Rise, kunnat, kuntayhtymät)

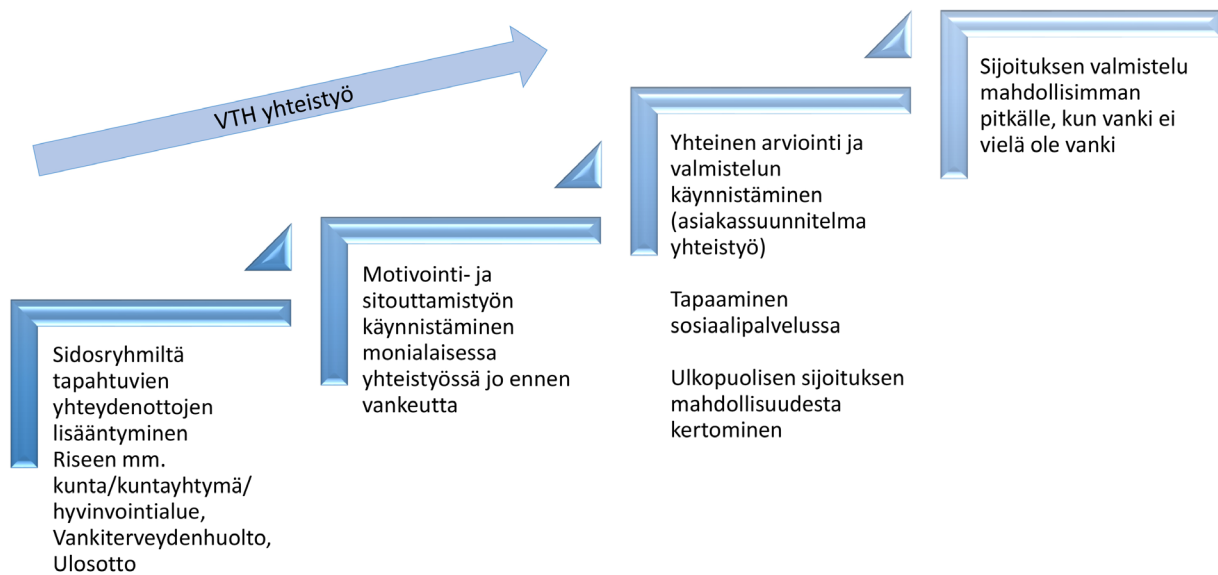
- Ulkopuoliseen kuntoutukseen sijoittamista valmistelevaa työtä käynnistetään mahdollisimman monen sakon muuntorangaistusta suorittamaan tulevan kohdalla monialaisessa yhteistyössä kotikunnan/hyvinvointialueen ja Vankiterveydenhuollon yksikön kanssa jo ennen vankeuden toimeenpanoa. Mahdollistetaan toimintatapa, jossa prosessin käynnistyminen voi tapahtua myös sidosryhmien aloitteesta esimerkiksi yhteydenotolla kunnan/hyvinvointialueen sosiaali- tai terveyspalveluista. Tällä vahvistetaan prosessien hallittavuutta, ennakoitavuutta sekä nopeaa reagointia.

Rikosseuraamuskeskuksissa otetaan käyttöön ja vakiinnutetaan sakko- ja lyhytaikaisvankihankkeessa kehitettyjä toimintamalleja ja näitä hyödynnetään kotikunnan, Vankiterveydenhuollon yksikön, ulosottoviranomaisten ja päihdekuntoutusyksiköiden kanssa toteutettavassa yhteistyössä. Toimintamallit perustuvat jo ennen sakon muuntorangaistuksen tai lyhyen vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon aloittamista tehtävään valmisteluun yhteistyössä kotikunnan/kuntayhtymän/hyvinvointialueen, Vankiterveydenhuollon yksikön sekä ulosoton kanssa. Ennen vankeuden täytäntöönpanoa aloitettu yhteistyö sitouttaa asiakkaan lisäksi myös kuntaa prosessiin (palvelutarpeiden arviointiin, seuraamuksen sisältöjen suunnitteluun monialaisessa yhteistyössä ja seuraamusten jälkeisiin palveluihin). Ennakollinen valmistelu mahdollistaa esimerkiksi terveydentilan paremman huomioon ottamisen ja katkaisu- tai vieroitushoidon aloittamisen ennen vankeutta ja edistää itseilmoittautuneena saapumista.

Rikosseuraamuslaitoksen yksiköihin perustetaan moniammatillista työtä tukevia ja nopean tarttumisen mahdollistavia tiimejä. Tiiviillä ja jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa aloitetulla sidosryhmäyhteistyöllä, esimerkiksi kuntoutuksenaikaisen verkostokokouksen järjestämisellä, varmistetaan palvelupolkujen jatkuvuus ja riittävä tuki rangaistuksen jälkeen. Vastuu ulkopuolisen sijoituksen jälkeisten jatkopolkujen muodostamisesta on kotikunnalla. Rikosseuraamuslaitos edistää sitä esimerkiksi verkostokokouksin.

Sakon muuntorangaistusta suorittaville vangeille ja lyhytaikaisvangeille vankeusaikana tarjottavia palveluja kehitetään yhteistyössä päihdepalvelujen ja muiden palvelujen kanssa.

Kuvio 5. Sakkovangin ulkopuoliseen kuntoutukseen sijoittamisen prosessi yhteistyössä ulosoton ja sosiaalitoimen kanssa.

7.9 Yhteistyö ulkomaalaistaustaisten ja maahanmuuttajien palveluissa

Oikeusministeriön työryhmän suositus 12. Tiivistetään viranomaisten välistä yhteistyötä niiden ulkomaalaistaustaisten rikosseuraamusasiakkaiden kohdalla, joilla tuomio vaikuttaa oleskeluluvan perusteisiin. Huolehditaan asiakkaan oikeusturvasta ja riittävästä yksilöllisestä tuesta karkotustilanteissa. (Rise, Migri, kunnat, kuntayhtymät)

- Toimitaan Rikosseuraamuslaitoksen ja Migrin välisen yhteistyösopimuksen mukaisesti niiden vankien osalta, joiden turvapaikkakäsittely on kesken.
- Tiivistetään yhteistyötä vastaanottokeskusten, kuntien maahanmuuttajapalveluita ja TE-palvelujen kotoutumispalveluita tuottavien kanssa seuraamusten eri vaiheissa asiakassuunnitelmien yhteensovittamiseksi yhdenvertaisesti kaikkien asiakkaiden kanssa maassaolon perusteesta riippumatta. Vastaanottokeskusten sosiaalityöntekijät ovat sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 20 §:n 1 momentissa tarkoitetuilta tiedonantovelvollisia eli Rikosseuraamuslaitos voi tilata heiltä tehtäviensä kannalta välttämättömiä sosiaalihuollon tietoja rikoksesta epäillyn, tuomitun, vangin, tutkintavangin ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavan sosiaalipalveluista, tukitoimista ja muista sosiaalietuuksista.
- Otetaan käyttöön valmistelussa oleva käsikirja Ulkomaalaiset Rikosseuraamuslaitoksessa.

7.10 Yhteistyö alaikäisten ja nuorten kanssa toteutettavassa työssä

Oikeusministeriön työryhmän suositus 13. Alaikäisten vankien osalta tulee arvioida mahdollisuus vankilan ulkopuoliseen sijoitukseen lapsen edun periaatteen mukaisesti. Lastensuojelulaitokseen sijoittamista harkittaessa on tehtävä yhteistyötä vangin asuinkunnan lastensuojeluviranomaisten kanssa. Alaikäinen vanki voidaan sijoittaa lastensuojelulaitokseen lastensuojelulain nojalla, jolloin sijoitus edellyttää lastensuojelulain mukaista päätöksentekoa. Alaikäistä tulee kuulla häntä itseään koskevissa asioissa niin vankeuden kuin yhdyskuntaseuraamusten osalta. Rikosseuraamuslaitos kehittää lasten ja nuorten kuulemista sekä vankiloiden nuoriso-osastojen toimintaa yhteistyössä lastensuojelun toimijoiden kanssa. (Rise, kunnat, kuntayhtymät)

- Lapsi- ja perhetyön verkosto- ja viranomaisyhteistyötä koskevan Rikosseuraamuslaitoksen linjauksen tueksi luodaan sisäinen keskustelu- ja kehittämiskoostumus (esim. 3-4 kertaa vuodessa), jossa käsitellään lastensuojeluun, jälkihuoltoon ja nuoriin rise-asiakkaisiin liittyviä asioita ja vahvistetaan henkilöstön juridista ja substanssiosaamista.
- Rikosseuraamuskeskus ylläpitää alueellista, säännöllisesti kokoontuvaa sidosryhmäverkostoa lastensuojelun, jälkihuollon ja nuorten seuraamusten sidosryhmäkumppaneille. Valtakunnalliset vastuualueet tukevat foorumeiden toimintaa.
- Laaditaan toimintamalli Rikosseuraamuslaitoksen, lastensuojelun ja jälkihuollon kanssa tehtävästä yhteistyöstä kuten edellä suosituksen nro 4 kohdalla todetaan.
- Nuoriso-osastojen koulutus- ja kuntoutustoimintaa kehitetään yhteistoiminnassa kunnan ja myöhemmin hyvinvointialueen kanssa.

8. Kolmannen sektorin toimijat, projektikumppanuudet ja hengellinen työ

8.1 Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyö järjestöjen ja muiden kolmannen sektorin toimijoiden kanssa

Rikosseuraamuslaitoksen yksiköt tekevät monimuotoisesti yhteistyötä useiden järjestöjen kanssa. Yhteistyötä on sekä isojen perinteisten järjestöjen kanssa että pienempien toimijoiden kanssa liittyen esimerkiksi projektikumppanuuksiin. Yhteistyökäytännöt kumppaneiden kanssa ovat muotoutuneet ja kehittyneet vuosien saatossa. Rikosseuraamuslaitoksen kannalta yhteistyö järjestöjen kanssa on elintärkeää. Kolmannen sektorin tarjoamia palveluita tuomituille tarvitaan niin yhteiskuntaan integroinnin vahvistamiseksi kuin yksiköiden sisällöllisen työskentelyn kehittämisen näkökulmasta sekä yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanossa. Kolmannen sektorin lisäksi yhteistyötä voidaan tehdä myös voittoa tavoittelevien sosiaalisten yritysten kanssa, jotka voivat yhdyskuntaseuraamuksien täytäntöönpanosta annetun asetuksen 26 §:n mukaan toimia palvelupaikan järjestäjinä.

Linjauksia kolmannen sektorin toimijoiden kanssa laadittavista sopimuksista, yhdyshenkilöistä, tilaisuuksista ja tarvittavista ohjeista esitetään raportissa useissa kohdin. Tässä osiossa keskitytään projektikumppanuuksiin Rikosseuraamuslaitoksen kanssa.

8.2 Projektikumppanuudet

Viimeisten vuosien aikana kolmannen sektorin toteuttamien projektien ja hankkeiden määrä on kasvanut voimakkaasti. Digitalisaatio kehittäminen näkyy monissa projekteissa ja sen tärkeys nousee myös hallitusohjelmasta. Siksi sähköinen asiointi ja digitalisaatio näkyvät keskeisesti Rikosseuraamuslaitoksen ja oikeusministeriön välisessä tulossopimuksessa. Koronapandemia on lisännyt digitalisaation merkitystä, kun asiakkaiden sähköisen asioinnin tarve on lisääntynyt.

Kolmannen sektorin rooli matalan kynnyksen palveluntuottajana on kasvanut. Järjestöjen hankkeita rahoittaa pääosin STEA (sosiaali- ja

terveysjärjestöjen avustuskeskus) ja Euroopan sosiaalirahasto joko Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan toimijoiden tai Sosiaali- ja terveysministeriön kautta. Isojen kaupunkien ulkopuolella on vähemmän rikosseuraamusalan kanssa yhteistyötä tekeviä järjestöjä, jotka pystyvät hakemaan projektirahoitusta. Pienillä kunnilla saattaa olla myös rajalliset resurssit ostaa järjestöjen palveluita. Eriarvoisuutta lisää myös tasavertaisuuden puute palveluihin ohjautumisessa. Elämää vaikeuttavat hallitsemattomat ongelmat saattavat johtaa palveluista syrjäytymiseen. Näissä tilanteissa korostuu kolmannen sektorin toimijoiden mahdollisuus hyödyntää projektikumppanuusyhteistyötä asiakkaiden palvelutarpeisiin vastaamisessa.

Moni projektikumppanina toimiva taho tarjoaa myös toimintavelvoitepaikkoja rikostaustaisille. Tätä kautta moni asiakas saa kokemuksen työn tekemisestä ja siitä, millaista on kuulua työyhteisöön. On todennäköistä, että projektikumppanuusyhteistyö vaikuttaa myös tätä kautta uusintarikoksisuutta vähentävästi sen lisäksi, että projektien tavoitteena on tukea rikoksettomuutta.

- Projektikumppanuuksien ohjaamista varten Rikosseuraamuslaitoksessa toimii projektikumppanuustyöryhmä, jossa on keskushallintoyksikön ja aluekeskusten edustajia. Organisaatiouudistuksen jälkeen työryhmässä tulisi olla edustus jokaisesta rikosseuraamuskeskuksesta ja valtakunnallisilta vastuualueilta.

Projektikumppanuusprosessin avulla taataan hakijoiden tasavertainen kohtelu ja vältetään päällekkäisyyksiä niin kumppanuusprojektien kuin Rikosseuraamuslaitoksen omien projektien osalta. Prosessimaisuus antaa paremmat mahdollisuudet yhteistyön valmistelulle parantaen kumppanuusprojektien laatua ja kohdentamista. Kumppanuusprojektit täydentävä Rikosseuraamuslaitoksen palveluvalikoimaa.

- Ylläpidetään ja kehitetään projektikumppanuuden haku- ja seurantaprosessia.

Kuvio 6. Projektikumppanuusprosessi.

Prosessi käynnistyy, kun kumppanuutta hakeva taho täyttää Rikosseuraamuslaitoksen ulkoisilta sivuilta löytyvän Webropol-pohjaisen kumppanuushakemuksen. Rikosseuraamuslaitoksen projektikumppanuustyöryhmä käsittelee hakemukset säännöllisesti ja ilmoittaa kannanoton hakijalle, joka voi liittää sen rahoitushakemukseensa. Projektikumppanuutta Rikosseuraamuslaitokselta hakeva toimija hakee rahoitusta mahdollisilta rahoittajilta erillisessä prosessissa.

Käynnistyneiden projektien etenemistä seurataan projektisalkussa puolivuositain. Projekteille Rikosseuraamuslaitoksen yksiköissä nimetyt vastuhenkilöt tukevat ja seuraavat projektien etenemistä yhteistyössä projektitoimiston kanssa.

Projektisalkussa ovat sekä Rikosseuraamuslaitoksen omat kehittämissuunnitelmat että kumppanien projektit. Myös Rikosseuraamuslaitoksen myöntämien tutkimus- ja kehittämismäärärahojen käyttö ja näillä rahoitettujen projektien etenemisen seuranta on mahdollista sisällyttää projektisalkkuun.

Projektikumppanuustyöryhmä ylläpitää kumppanuuteen vaikuttavia kriteereitä ja seuraa niiden tarkoituksenmukaisuutta.

Seuraavassa on lueteltu kriteerit ja ennen puoltoa selvitettävät asiat.

- Kumppanuus voidaan sopia oikeuskelpoisten yhteisöjen (kuten järjestöt, yhdistykset tai säätiöt), oppilaitosten, kuntien, kuntayhtymien, seurakuntien sekä yhteiskunnallisten yritysten kanssa.
 - Kumppanuutta ei solmita yksityishenkilöiden tai voittoa tavoittelevien yritysten kanssa.
 - Kumppanuuden myöntäminen edellyttää kyseisen toiminnan tarvetta ja yhteistyön suunnittelua Rikosseuraamuslaitoksen yhden tai useamman yksikön kanssa.
 - Projektikumppanuustyöryhmä puoltaa kumppanuuden solmimista, päätösvalta projektiyhteistyöstä työjärjestyksen mukaisesti.
 - Yhteistyökumppaneiden vierailut vankilassa edellyttävät turvallisuusselvitystä sekä organisaation että vankilatyötä tekevien yhteistyökumppaneiden osalta.
 - Jos projektin toimintaan sisältyy sähköisiä palveluja, on varmistettava Rikosseuraamuslaitoksen asiantuntijoiden kanta ja selvitys yhteistyön mahdollisuuksista (turvallisuus, laitteet, verkko jne.)
- Päättyneiden projektien tuotoksia arvioidaan laajemman hyödynnettävyyden näkökulmasta.

8.3 Hengellinen työ

- Yhteistyötä jatketaan evankelis-luterilaisen kirkon ja muiden vankilatyötä tekevien kirkkokuntien kanssa Hengellisen työn linjausten mukaisesti.

Hengellistä sidosryhmäyhteistyötä Rikosseuraamuslaitoksessa ohjaavat Hengellisen työn linjaus (valmistunut 2019) ja Seurakuntien vankilavierailujen ja hengellisen vapaaehtoistyön linjaus (valmistunut 2020). Rikosseuraamusalan hengellisen työn neuvottelukunnalla on keskeinen rooli hengellisen toiminnan sidosryhmäyhteistyön ohjaamisessa. Neuvottelukunnan toimintaa ohjaa sen itselleen laatima

työjärjestys. Neuvottelukunta vastaa siitä, että osana sen toimintaa esiin nousevat kysymykset ratkaistaan asianmukaisesti. Käytännössä useat neuvottelukunnan käsittelemät kysymykset etenevät hallinnollisesti asian mukaan joko Rikosseuraamuslaitoksen tai Kirkkohallituksen ja hiippakuntien hallinnon käsittelyyn tai molemmille tahoille. Neuvottelukunnassa on edustajia Rikosseuraamuslaitoksesta, evankelis-luterilaisesta kirkosta sekä muista vankilatyötä tekevästä kirkkokunnista.

Rikosseuraamuslaitos nimeää virkamiehen toimimaan hengellisen työn vastuuhenkilönä valtakunnallisesti. Hän osallistuu hengellisen työn neuvottelukuntaan sen jäsenenä ja hengelliset asiat laajemminkin kuuluvat hänen toimenkuvaansa. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi hengelliseen työhön liittyvät valtakunnalliset sopimukset, joita Rikosseuraamuslaitos solmii hengellisen työn toimijoiden kanssa sekä muu Rikosseuraamuslaitoksen ja kirkkokuntien valtakunnallisen tason hallinnollinen yhteistyö ja hengellisen työn kehittämisen sidosryhmäyhteistyö valtakunnallisesti.

Vankilat laativat sopimukset hengellisen työn toimijoiden kanssa ja pyytävät tarvittaessa turvallisuusselvitykset kumppaneista. Sopimuslomake ja työjärjestyspohja hengellisen työn yhteistyötoimikunnille laitoksissa löytyvät Rikosseuraamuslaitoksen hengellisen työn linjausten liitteinä.

9. Läheiset

Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyö tuomittujen läheisten kanssa toteutuu tyypillisesti yksittäisten virkamiesten ja läheisten välisessä suorassa kontaktissa. Tuomitulle tärkeitä läheisiä voivat lähiomaisten lisäksi (tai sijasta) olla esimerkiksi ystävät, isovanhemmat, ex-kumppanit tai oman lapsen sijaisvanhemmat. Myös edunvalvojien tai tukihenkilöiden merkitys tuomitulle tai tämän läheisille on huomioitava.

Yhteistyön mahdollisuudet ja edellytykset korostuvat tietyissä prosesseissa rangaistusten täytäntöönpanon aikana tai sitä ennen. Näitä ovat esimerkiksi:

- seuraamusselvitykset
- rangaistusajan suunnittelu (siviiliarviointi) ja sijoittamispäätökset
- valvotun koevapauden valmistelu
- tapaamiset vankilassa
- ohjelmatyö

Rikosseuraamuslaitoksen toimintaan liittyy usein tuomittujen läheisten kannalta epäselviä käytäntöjä ja vierasta terminologiaa. Yleisissä viestintäkanavissa, kuten Rikosseuraamuslaitoksen verkkosivuilla, tarvitaan läheisille suunnattua, konkreettisin esimerkein selkiytettyä tietoa rikosseuraamusprosesseista. Tähän liittyvät myös tiedot läheisten mahdollisuuksista olla tuomitun tukena ja osallisena rangaistusaikaisen toiminnan suunnittelussa. Viestinnän suunnittelussa on suositeltavaa kuulla ja hyödyntää erityisryhmien, kuten lasten ja nuorten näkökulmaa.

Huoli esimerkiksi tutkintavankeudessa olevan omaisen voinnista voi olla suuri. Kontaktin saaminen rikosseuraamusasiakkaaseen voi olla vaikeaa etenkin niille läheisille, joille Rikosseuraamuslaitoksen organisaatorakenne ei ole tuttu. Toimintamalli, jossa yhteydenpito erityisesti nuorena rikoksenteelijänä tuomitun ja tämän omaisten välillä on nimetyn virkamiehen vastuulla, on koettu toimivaksi. Luottamuksen saavuttaminen ja asiantuntemus voivat lieventää läheisen epätietoisuutta ja huolta rangaistusta suorittavan henkilön tilanteesta.

Rikosseuraamuslaitoksen lapsi- ja perhetyöstä vastaavat tahot ovat tunnistaneeet, että yhteistyö eri sosiaalipalveluiden kanssa on epävarmaa ja siihen sisältyy kommunikaatio-ongelmia. Rikosseuraamusalan ja kunnallisten sosiaalipalveluiden toimintamallit voivat olla toisilleen vieraita, vaikka toiminnan tavoitteet olisivat yhdensuuntaisia.

Lastensuojeluun liittyvissä prosesseissa on monia erityisiä tarpeita viranomaisten väliseen yhteistyöhön. Organisaatioiden väliset vastuut ja läheisten mahdollisuudet osallistua näihin prosesseihin tulee selkiyttää ja pyrkiä konkreettisiin toimiin yhteistyön ja kommunikaation lisäämiseksi.

On tärkeää, että Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstö tunnistaa asiakkaan ja tämän läheisten tilanteessa seikat, jotka edellyttävät sosiaalihuollosta vastaavan viranomaisen tekemää palvelutarpeen arviointia. Tuen tarpeen arviointi ymmärretään myös tuomitun oikeudeksi saada tarkoituksenmukaista tukea. (SHL 35, 36 §.) Viranomaisten palvelutarpeen arvioinnin ja Rikosseuraamuslaitoksen arvioinnin pohjalta pyritään eri viranomaisten palvelusuunnitelmien yhteensovittamiseen, jossa asiakkaan ja tämän lähipiirin kokonaistilanne tulee huomioiduksi. Asiakaskohtaisessa verkostotyössä hyödynnetään entistä enemmän myös asiakkaan rikoksettomuutta tukevia läheisverkostoja.

- Rikosseuraamuslaitos (Rise) kehittää rikosseuraamusasiakkaiden läheis- ja perhesuhteisiin liittyvää yhteistyötä sekä organisaation sisällä että poikkihallinnollisesti. Erityisenä kehityskohteena on yhteistyö lastensuojeluviranomaisten ja omaisten kanssa.
- Rikosseuraamuslaitoksen viestinnässä otetaan huomioon rikosseuraamusta suorittavien henkilöiden läheisten tarpeet.
- Vastuuvirkamiehillä on keskeinen rooli läheisten ja tuomittujen välisessä yhteydenpidossa.

10. Kokemusasiantuntijat

10.1 Kokemusasiantuntijan tehtävä ja rooli

Yhteistyö kokemusasiantuntijoiden kanssa on laajenevaa toimintaa ja monessa kunnassa kokemusasiantuntijoita käytetään jo vakiintuneesti. Pääosin yhteistyö kokemusasiantuntijoiden kanssa on kuitenkin edelleen valtakunnallisesti hajanaista, satunnaista ja eritasoista. Kokemusasiantuntijat tulevat usein järjestöjen kautta. Yhteistyö on rajautunut usein tiettyihin tahoihin, kokemusasiantuntijatoiminnan laajaa kenttää ei osata hyödyntää. Kokemusasiantuntijatoiminta on usein projektitoimintaa, ei osa pysyvää toimintaa.

Rikosseuraamuslaitoksella ei ole muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kokemusasiantuntijatoimintaan liittyviä sopimuksia. Olemassa olevat sopimukset liittyvät yleensä projekteihin tai yleisesti järjestön toimintaan.

Asiakkaiden eli asiakkuudessa vielä olevien rikosseuraamusasiakkaiden kanssa yhteiskehittäminen on vähäistä, joitakin hyviä esimerkkejä löytyy esimerkiksi vankilaosastojen kehittämisessä.

Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöiden asenteet vaihtelevat kokemusasiantuntijoiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Rikosseuraamuslaitoksella ei ole yhdenmukaisia toimintamalleja turvallisuuskysymyksiin ja mahdollisiin ongelmatilanteisiin puuttumiseen, mitkä osaltaan lisääisivät henkilöstön luottamusta kokemusasiantuntijatoimintaan.

- Rikosseuraamuslaitoksessa lisätään ja edistetään kokemusasiantuntijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä ja varmistetaan toiminnan pysyvyyttä ja jatkuvuutta.

Kokemusasiantuntijatoiminta on tullut osaksi kuntien ja valtionhallinnon sidosryhmä- ja osallisuustyötä. Kokemusasiantuntijatoiminta tukee asiakkaiden irrottautumista rikollisesta elämäntavasta. Kokemustieto täydentää ammattilaisten tietoa ja asiakaslähtöisyys ja ymmärrys vahvistavat asiakastarpeita vastaavien palveluiden ja palvelujatkumojen kehittämistä. Johdonmukainen kokemusasiantuntijatoiminta

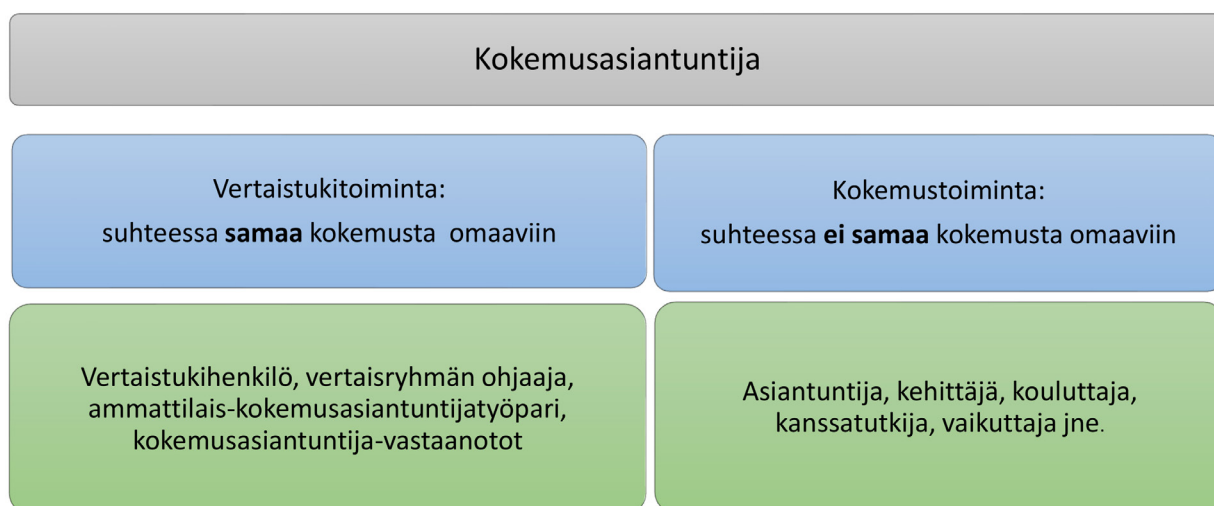
edellyttää koordinaatiota sekä Rikosseuraamuslaitokselta että yhteistyökumppaneilta.

- Kokemusasiantuntijat voivat toimia Rikosseuraamuslaitoksessa sekä vertais- että kehittämisroolissa.

Kokemustiedosta puhuttaessa on käytössä paljon erilaisia käsitteitä (mm. kokemustoimija, kokemusosaaja, kokemusasiantuntija, vertaistukihenkilö), joita käytetään eri yhteyksissä eri tavoin. Käsitteistö elää.

Rikosseuraamuslaitoksessa on perusteltua käyttää kokemusasiantuntija-käsitettä, koska se on tutuin käsite. Kokemusasiantuntija on ns. kattokäsite, jota voidaan avata Rikosseuraamuslaitoksen näkökulmasta eri tehtävien ja roolien kautta.

Kuvio 7. Kokemusasiantuntijatoiminnan jakautuminen vertaistuki- ja kokemustoimintaan.

Kokemusasiantuntijan tehtävät ja roolit ovat suhteessa kokemusasiantuntijan koulutustaustaan, henkilökohtaiseen kasvuun ja vastuullisuuteen. Eri tehtävät vaativat erilaisia valmiuksia. Järjestön toimiala määrittää näitä tehtäviä. Järjestöjen ja kokemusasiantuntijapankkien tehtävänä on osoittaa soveltuva ja taidoiltaan sopiva kokemusasiantuntija kuhunkin tehtävään.

Kokemusasiantuntija voi toimia laajalti erilaisissa rooleissa ja tehtävissä, joiden tarkoitus on lisätä asiakaslähtöisyyttä (ks. kuvio 8). Rikosseuraamuslaitoksen on määriteltävä, mihin tehtäviin halutaan

käyttää kokemusasiantuntijuutta. Mahdollisia tehtäviä voivat olla esimerkiksi ammattilais-kokemusasiantuntija-työparitoiminta ja palveluiden yhteiskehittäminen ammattilaisten kanssa. Kokemusasiantuntijoiden ja asiakkaiden osallistuessa yhteiskehittämiseen saadaan erilaisten näkökulmien kautta aineksia yhteiseen tutkimiseen, kokeiluun ja oppimisprosessiin.

- Rikosseuraamuslaitoksessa vahvistetaan ammattilais-kokemusasiantuntija-työparityöskentelyä.

Koulutetun kokemusasiantuntijan työparina voi toimia Rikosseuraamuslaitoksen tai kokemusasiantuntija-toimintaa tarjoavan järjestön ammattilainen. Tavoitteena on kokemustiedon ja ammattilaisen tiedon toimiminen rinnakkain ja toisiaan täydentäen. Ammattilais-kokemusasiantuntija-työparityöskentelyssä on tärkeää työhöjauksellinen tuki, työn rajaaminen, selkeä työnjako ja rangaistusajan suunnitelman mukainen toiminta.

- Rikosseuraamuslaitoksessa huomioidaan virkamiesaloitteisesti kokemusasiantuntijapalveluiden tarve asiakasprosessin eri vaiheissa (ennen seuraamusta- seuraamuksen aikana- seuraamuksen jälkeen).
- Rikosseuraamuslaitoksessa lisätään henkilöstön osaamista tehdä yhteistyötä laajan kokemusosaajien kentän kanssa.

Kokemustieto ja sen käyttö on tärkeää toteuttaa asiakaskunnan ja asiakkaan tarpeiden mukaan. Työssä tulee huomioida myös muu kuin rikos- ja päihdetaustaisuuteen liittyvä kokemustieto. Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöiden on tunnettava palvelujärjestelmä laajalti kokemustoiminnan osalta (esim. somaattiset sairaudet, potilasjärjestöt, neuropsykiatriset ongelmat ja mielenterveyskysymykset) ja osattava ohjata asiakkaita myös vertaistuen ja kokemustoiminnan piiriin.

- Vahvistetaan Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstön valmiuksia kokemusasiantuntijoiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Avataan henkilöstölle kokemusasiantuntijatoiminnan moninaisia mahdollisuuksia.

Kokemusasiantuntijoiden kanssa tehtävän laadukkaan yhteistyön lisääminen edellyttää, että kiinnitetään huomiota Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstön valmiuksiin. Yhteistyö vaatii työntekijöiltä uudenlaista osaamista vuoropuheluun oman ammatillisuuden ja ammatillisen kokemuksen ulkopuolelta tulevan kokemustiedon kanssa. Rikosseuraamuslaitoksen on panostettava työntekijöiden koulutukseen ja valmennukseen kokemusasiantuntijoiden kohtaamiseen, yhdessä työskentelyyn, yhteistyössä huomioitaviin asioihin ja yhteistyön uudenslaisiin ja moninlaisiin mahdollisuuksiin. Valmennus on hyvä toteuttaa esimerkiksi työpajamuotoisesti yhdessä kokemusasiantuntijoiden kanssa. Lisäksi siinä on perusteltua huomioida paikalliset erot kokemustoiminnassa ja jo olemassa olevassa yhteistyössä.

Kokemusasiantuntijoiden ja läheisten kanssa tehtävä yhteistyö on pääasiassa paikallista toimintaa eli Rikosseuraamuskeskusten ja hyvinvointialueiden tasolla tapahtuvaa yhteistyötä.

Kokemusasiantuntijoiden ja läheisten kanssa tehtävää yhteistyötä koordinoivat Rikosseuraamuskeskuksissa nimetyt vastuuhenkilöt. Toimintaa on koordinoitava myös valtakunnallisesti ja edistettävä kokemusasiantuntijoiden, asiakkaiden ja läheisten nykyistä vahvempaa osallisuutta toiminnan kehittämiseen.

10.2 Kokemusasiantuntijan koulutus ja palkkio

- Rikosseuraamuslaitoksessa toimivilta kokemusasiantuntijoilta edellytetään kokemusasiantuntijuuteen liittyvää koulutusta. Järjestön tai muun tahon toteuttama koulutus ja koulutuspolku tulee olla todennettavissa.

Kokemusasiantuntijakoulutusten sisällöt ja pituudet vaihtelevat ja niitä toteuttavat eri toimijat. Toteuttajina toimivat muun muassa järjestöt, kunnat, sote-toimijat ja muut toimijat. Koulutukset voivat sisältää myös erityyppisiä tiettyyn tehtävään suuntautuvia osioita. Rikosseuraamuslaitos ei ota kantaa koulutusten tuntimäärityksiin tai sisältöihin. Oleellista on, että järjestön oma koulutus ja koulutuspolku ovat todennettavissa ja järjestöstä on saatavilla tuki ja ohjaus kokemusasiantuntijana toimimiseen. Keskeistä on, että järjestössä toimiva kokemusasiantuntija

on kiinnittynyt koulutuspolkuun, joka tukee hänen henkilökohtaista toipumisprosessiaan ja kasvuaan kokemusasiantuntijuuteen ja vastuullisuuteen. Kokemusasiantuntijoiden jaksamisesta ja hyvinvoinnista on tärkeä huolehtia samalla tavoin kuin muidenkin asiantuntijoiden. Lisäksi henkilökohtaiset ominaisuudet ja soveltuvuus viranomaisyhteistyöhön ovat tärkeitä.

- Rikosseuraamuslaitos tukee omalta osaltaan hyvien jo käytännössä koeteltujen kokemusasiantuntijakoulutusmallien valtakunnallista laajentamista.

Koulutusmahdollisuuksien laajentuminen lisää tasa-arvoisempia mahdollisuuksia kouluttautua kokemusasiantuntijaksi sekä saada kokemusasiantuntijapalveluja. Rikos- ja päihdetaustaisten kokemusasiantuntijakoulutus, Keijo-koulutus, on pitkä ja intensiivinen koulutus, jota on kehitetty hankkeena. Sitä toteutetaan hankkeen jälkeen Vantaalla (Laurea) ja Tampereella (Valo-Valmennus ja Silta-Valmennus). Toinen esimerkki valtakunnallisesta koulutusmahdollisuudesta näyttötutkintona on kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinnon tutkinnon osa Kokemusasiantuntijana ja vertaisohjaajana toimiminen (20 osp).

- Kokemusasiantuntijatoiminnasta maksetaan tarvittaessa Rikosseuraamuslaitoksessa määritellyn palkkion suuruuden mukaisesti.

Lähtökohtana on, että tehdystä työstä saadaan korvaus ja kokemusasiantuntijana toimiminen ei ole työsuhde, vaan se on usein kertaluonteista toimintaa. Osa kokemusasiantuntijoista työskentelee palkattuina järjestöissä, jolloin he saavat palkkaa tai palkkiota ja ohjausta järjestön kautta. Kokemusasiantuntijapalveluita voidaan myös ostaa ostopalveluna. Rikosseuraamuslaitoksessa määritetään maksettavan kokemusasiantuntijapalkkion suuruus. Koska yleisiä linjauksia palkkiokäytännöistä ei ole, eri järjestöt ja kokemusasiantuntijapankit ovat määritelleet omia palkkiosuosituksia. Kokoa ry:n minimipalkkiosuositus on 25 €/tunti. Usein palkkioiden määrät vaihtelevat 25–50 euron välillä. Lisäksi voidaan maksaa matkakorvauksia.

10.3 Asiakkaat (asiakkuudessa vielä olevat) kehittäjinä ja turvallisuuslinjaukset

- Asiakkailta kerätään säännöllisesti palautetta. Rikosseuraamuslaitoksessa tehtävä kehittäminen pohjautuu asiakaskokemukseen ja asiakasymmärryksen lisäämiseen. Asiakkaita otetaan mahdollisuuksien mukaan palveluiden kehittämiseen.

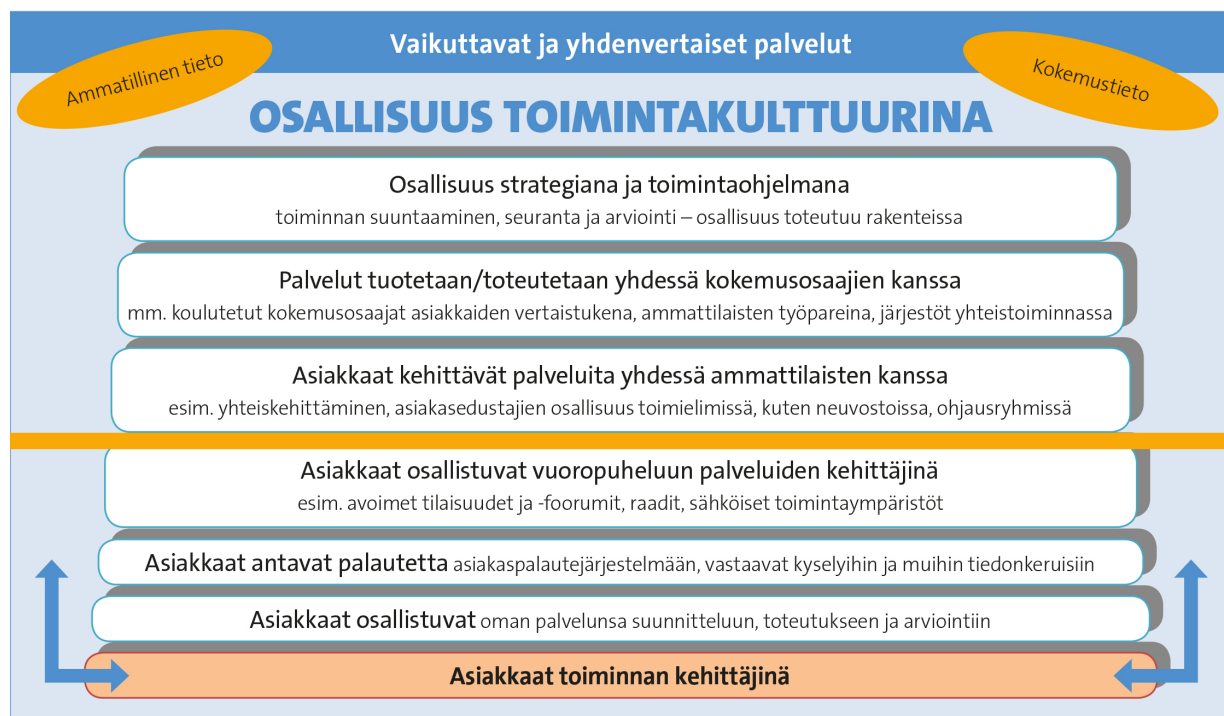
Koulutettujen kokemusasiantuntijoiden lisäksi asiakkuudessa vielä olevat henkilöt voivat osallistua palvelujen ja toimintojen kehittämiseen. Osallisuus ja kokemustiedon hyödyntäminen tarkoittaa paitsi asiakkaita myös heidän läheisiä ja lapsia.

Asiakaslähtöinen palveluiden kehittäminen edellyttää monikanavaista vuoropuhelua asiakkaiden ja kokemusasiantuntijoiden kanssa. Alla olevan kuvio selkeyttää asiakkaiden ja kokemusasiantuntijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä Rikosseuraamuslaitoksessa. Kuviossa olevan viivan alapuolella olevat asiat kuvaavat ns. koko Rikosseuraamuslaitoksen tasoa. Rikosseuraamuslaitoksen tulee koko organisaationa päästä tasolle ”Asiakkaat osallistuvat vuoropuheluun palveluiden kehittäjänä” asti. Asiakkaiden vaikutusmahdollisuuksia palveluihin ja niiden kehittämiseen edistetään. Asiakkaat ovat aktiivisesti osallisia omien palvelujensa ja rangaistusajan suunnitelman suunnittelussa. Rikosseuraamuslaitoksessa on valmistelussa valtakunnallisen asiakaspalautejärjestelmä. Tässä tulisi huomioida asiakkaiden palautteen lisäksi myös läheisten ja lasten palaute. Kehittäminen pohjautuu asiakaskokemukseen ja asiakasymmärryksen lisäämiseen (esim. asiakkaiden haastattelut ja muu tiedonkeruu). Asiakkaita kuullaan palvelujen saavutettavuudesta, toimivuudesta ja laadusta.

Kuvioon on merkitty viivalla taso, johon Rikosseuraamuslaitoksessa tulisi päästä. Vahva suositus kokeiluihin (kuviossa olevan viivan yläpuolella olevat asiat), joita ovat kehittäjäasiakkaiden ja kokemusasiantuntijoiden osallistuminen palvelujen ja toimintojen yhteiskehittämiseen ja erilaisiin kehittämistyöryhmiin. Palvelujen toteuttaminen kokemusasiantuntijoiden kanssa yhdessä on suositeltavaa, kuten vertaistoiminta ja ammattilais-kokemusasiantuntija-työparitoiminta. Asiakkaiden

ja kokemusasiantuntijoiden osallisuus parhaimmillaan läpäisee organisaation kaikki tasot.

Kuvio 8. Osallisuus toimintakulttuurina Rikosseuraamuslaitoksessa (Mukaillen lähdettä: Tiedä ja Toimi -kortti ”Asiakasosallisuus palvelujärjestelmässä” www.thl.fi)

- Rikosseuraamuslaitoksessa tunnistetaan mahdollisuudet seuraamusten täytäntöönpanon yleisiä tavoitteita ja turvallisuutta edistävään yhteistyöhön läheisten ja kokemusasiantuntijoiden kanssa.

Yhteistyön tarkoitus on edistää seuraamusten turvallista täytäntöönpanoa myönteisten työntekijäkokemusten ja rikoksetonta elämäntapaa tukevien esimerkkien kautta. Rikosseuraamuslaitoksella on sisäisesti ohjeistettu toimintamalli turvallisuusriskien minimoimiseksi.

- Rikosseuraamuslaitos ja yhteistyökumppanit toimivat aktiivisessa yhteistyössä, jotta voidaan varmistua rikosseuraamusasiakkaille tarjottavan palvelun laadusta. Yhteistyökumppanilla on velvollisuus huomioida ja ilmoittaa Rikosseuraamuslaitokselle viipymättä, mikäli heidän työntekijäänsä kohdistuu epäilyjä tai havaintoja, jotka voivat vaikuttaa haitallisesti yhteistyöhön.

Yhteistyötä haittaavia tekijöitä ovat esimerkiksi yhteistyökumppanin ohjauksessa toimivan henkilön syyllistyminen rikokseen tai epäily päihteiden ongelmakäytöstä. Mainitun kaltaisessa tilanteessa Rikosseuraamuslaitos harkitsee uudelleen henkilön edellytykset toimia yhteistyökumppanina.

- Jos Rikosseuraamuslaitoksen ulkopuolisella henkilöllä on työssään tai tehtävässään pääsy Rikosseuraamuslaitoksen tiloihin tai suora kontakti ehdotonta vankeusrangaistusta suorittavaan henkilöön, Rikosseuraamuslaitos selvittää ja harkitsee hänen soveltuvuutensa työskennellä tässä tehtävässä.

Selvityksessä hyödynnetään suojelupoliisin perusmuotoista henkilöturvallisuusselvitystä sekä Rikosseuraamuslaitoksen ja mahdollisesti muiden viranomaisten tietoja. Turvaselvityksen tietoja arvioitaessa vankilalla tulee olla tietoa siitä, millaisissa tehtävissä kokemusasiantuntija tulee toimimaan. Viime kädessä yksikön johtaja päättää, voiko ulkopuolista henkilöä päästää yksikön tiloihin. On huomioitava, että paljon tärkeää kokemusasiantuntijatoimintaa, kuten vertaistukea tai palvelujen kehittämistä, on mahdollista toteuttaa yksiköiden ulkopuolella tai digitaalisesti.

- Jos rikostaustaisen kokemusasiantuntijan on tarkoitus työskennellä Rikosseuraamuslaitoksen tiloissa tai hänellä on yhteistyön kautta suora kontakti ehdotonta vankeusrangaistusta suorittavaan henkilöön, tulee hänellä olla rikoksetonta elämää vankilasta vapautumisen tai viimeisimmän yhdyskuntaseuraamuksen suorittamisen jälkeen vähintään kolme (3) vuotta tai kaksi (2) vuotta, jos kokemusasiantuntija toimii tiiviisti työparina Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen tai luotettavan kumppanijärjestön työntekijän kanssa. Myös avoimet rikosasiat vaikuttavat tarkasteluun. Kokemusasiantuntijan työskentely Rikosseuraamuslaitoksen tiloissa tapahtuu aina valvotusti, ja valvonnasta vastaa läsnä oleva Rikosseuraamuslaitoksen virkamies.

Valvottu koevapaus ja ehdonlaiseen vapauteen päästetyn valvonta lasketaan vapautumisen jälkeiseksi ajaksi, mikäli näihin ei liity tahallista tai törkeää velvollisuuksien rikkomista. Tilanteessa, jossa

kokemusasiantuntijalle tulee täytäntöön pantavaksi tuomio rikoksesta, joka on tehty ennen seuranta-ajan alkua, kolmen tai kahden vuoden seuranta-aika pysyy samana. Tällöin kuitenkin rikoksentekoaikankohdan lisäksi otetaan huomioon seuraamuksen ankaruus (ehdoton vankeus tai muu). Kolmen tai kahden vuoden sääntö ei koske kokemusasiantuntijoita, joita ei ole kertaakaan tuomittu ehdottomaan vankeusrangaistukseen (eli joiden tuomiot ovat olleet sakkoja, ehdollisia vankeustuomioita tai yhdyskuntaseuraamuksia). Vankeutena suoritettu sakon muuntorangaistus katsotaan tässä yhteydessä ehdottomaksi vankeudeksi.

- Jos rikostaustaisen kokemusasiantuntijan ohjaama toiminta rikosseuraamusasiakkaiden kanssa toteutetaan etäyhteyden (kuten videopuhelun) välityksellä, toimintaa valvoo läsnä oleva Rikosseuraamuslaitoksen virkamies.

Digitaalisesti toteutettavassa kokemusasiantuntijatoiminnassa, jossa henkilökunta ohjaa ryhmää ja on koko ajan läsnä, rikostaustaisen kokemusasiantuntijan rikoksettomuutta arvioidaan samoin kuin yksikön ulkopuolella toteutuvassa toiminnassa. Kun kokemusasiantuntija toimii valvotusti mutta itsenäisemmin asiakkaan kanssa, rikostaustaisen kokemusasiantuntijan rikoksettomuutta arvioidaan kuten Rikosseuraamuslaitoksen tilassa ja suorassa kontaktissa asiakkaisiin olevien rikoksettomuutta.

11. Tutkimus

Rikosseuraamusalan tutkimus on moni- ja poikkitieteellistä. Rikosseuraamusalaa on tutkittu tavanomaisesti rangaistus- ja seuraamusjärjestelmän sekä kriminologisen perustutkimuksen viitekehyksissä, mutta myös esimerkiksi organisaatiotutkimukseen kuten työn kehittämiseen ja työhyvinvointiin liittyvät tutkimuskysymykset ovat olleet yleisiä. Myös asiakassuhteeseen, vuorovaikutukseen, kuntoutukseen, toipumiseen, asunnottomuuteen, päihdetyöhön, kriminaalisosiaalityöhön, sosiaalisiin suhteisiin ja verkostoihin, yhteiskuntaan integroitumiseen, syrjäytymiseen ja marginaaleihin tai asiakastyön menetelmiin liittyvät tutkimukset ovat yleisiä. Tutkimukset eroavat myös laajuudeltaan toisistaan. Yksittäisessä tutkimuksessa voi olla kyse suppeammasta opinnäytetyöstä tai vuosia kestävästä jatkuvaluonteisesta tutkimuksesta. Rikosseuraamuslaitos rahoittaa ulkopuolista tutkimusta muun muassa tutkimus- ja kehittämisrahoituksella. Yksittäisestä tutkimushankkeesta voidaan tehdä tarvittaessa sopimus tai solmia yhteistyösitoumus sidosryhmäkumppanin hakiessa tutkimuslupaa tai tutkimusrahoitusta muilta viranomaiselta. Taloudellisesta sitoutumisesta on sen sijaan sovittava erikseen.

Suurin osa rikosseuraamusalan tutkimustiedoista muodostuu ulkopuolisten toimijoiden tekemien tutkimusten perusteella. Ulkoisia toimijoita ovat yksittäisten tutkijoiden ja opiskelijoiden lisäksi esimerkiksi ammattikorkeakoulut, tutkimuslaitokset, järjestöt ja säätiöt. Sidosryhmäkumppanit eivät rajoitu ainoastaan kansallisiin toimijoihin; yhteistyötä tehdään laaja-alaisesti myös ulkomaisten toimijoiden kanssa. Yksittäisten tutkimushankkeiden lisäksi Rikosseuraamuslaitos osallistuu aktiivisesti kansallisiin ja kansainvälisiin tutkimusfoorumeihin (työryhmät, projektit, seminaarit ja konferenssit). Rikosseuraamuslaitoksen kansainvälisen tutkimusyhteistyön keskeisimpiä kumppaneita ovat pohjoismaisten rikosseuraamuslaitosten lisäksi kansainväliset järjestöt kuten European Organisation of European Prisons and Correctional Services (EuroPris), Confederation of European Probation Services (CEP) ja International Association of Correctional Services (ICPA).

Rikosseuraamuslaitoksen oma tutkimustoiminta voidaan jakaa

kolmeen osaan: Rikosseuraamuslaitos tekee itsenäistä tutkimusta, osallistuu sidosryhmäkumppaneiden kanssa tutkimushankkeisiin sekä avustaa ulkopuolisia toimijoita tutkimusprosessin eri vaiheissa. Rikosseuraamuslaitoksen tekemä tutkimus perustuu ajankohtaisiin tutkimuskysymyksiin tai jatkuvaluonteisiin seurantatutkimuksiin. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa aktiivisesti tilasto- ja tutkimustietoa Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan seuraamiseksi ja kehittämiseksi. Rikosseuraamuslaitoksen tutkimus on kuitenkin määrältään pienimuotoista. Toiminnan kehittäminen edellyttääkin ulkopuolisten toimijoiden tuottamaa tutkimustietoa. Rikosseuraamuslaitoksen tutkimustoiminnan keskeisenä tavoitteena on tämän takia mahdollistaa yksittäisten tutkijoiden, tutkimusryhmien ja sidosryhmien tekemää tutkimusta rikosseuraamusosalta. Rikosseuraamuslaitoksen tutkimustoimintaa voidaan kuvata tutkimuspalveluna, joka muodostuu esimerkiksi tutkimusaineistojen muodostamisesta, tutkimuslupahallinnosta sekä erilaisista konsultaatiotehtävistä. Rikosseuraamuslaitoksessa on pyritty myös edistämään tilasto- ja tutkimusaineistojen avointa käyttöä.

Rikosseuraamuslaitoksen näkökulmasta tutkimuksen tulisi ennen kaikkea lisätä tietoa yhdyskuntaseuraamusten ja vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon sisällöistä ja toiminnan vaikuttavuudesta sekä sopia yhteen laitoksen kehittämistarpeiden kanssa. Tutkimusintressi perustuu näin ollen Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteisiin, strategiaan ja arvoihin. Ulkopuolisten toimijoiden tutkimuksia ei tarvitse sitoa sinänsä edellisiin, vaan Rikosseuraamuslaitoksen on annettava sijaa myös muille tutkimusaiheille ja näkökulmille; ulkopuolisilla toimijoilla on mahdollisuus valita itse tutkimusaiheensa.

- Rikosseuraamuslaitoksen tietovarantojen raportointia ja käytettävyyttä kehitetään niin organisaation sisällä kuin organisaation ulkopuolisten käyttäjienkin tarpeet huomioiden. Kuvataan Rikosseuraamuslaitoksen operatiivisista tietojärjestelmistä saatavat tutkimusaineistot; selvennetään tietovarantojen hyödynnettävyyttä.
- Rikosseuraamuslaitos ottaa käyttöön julkisten tilastojen

jakamiseen tarkoitettun tietoaalustan. Lisätään avoimen datan käyttöä sidosryhmille ja kansalaisille; tilastojen ajantasaisuutta lisätään ja käytettävyyttä kehitetään.

- Tietoon perustuvan päätöksenteon ja tiedolla johtamisen tavoitteet ja toimenpiteet määritellään sekä päivitetään tutkimuslupaohjeet. Rikosseuraamuslaitoksen tieto- ja tutkimustarpeet kartoitetaan säännöllisesti ja otetaan käyttöön tutkimusaihepankki. Hankesuunnitelmissa huomioidaan tarve evaluointiin ja varataan määräraha sen toteuttamiseen. Tutkimus- ja kehittämismäärärahaa kohdennetaan tietotarpeiden mukaisesti. Tutkimuksissa huomioidaan erityisesti vaikuttavuuteen, asiakastyön ja palveluiden kehittämisen ja säädösvalmisteluun liittyvät näkökulmat. Sidosryhmillä on selkeä tieto siitä mitä tietoa Rikosseuraamuslaitoksessa on ja mitä on saatavissa sidosryhmien kannalta.
- Lisätään viestintää sidosryhmille haettavissa olevista tutkimus- ja kehittämisrahoituksista sekä käynnissä olevista ja valmistuneista tutkimuksista. Tutkimuslupaohjeet viedään Rikosseuraamuslaitoksen internetsivuille.
- Järjestetään vuorovaikutteisia tilaisuuksia (mm. konferenssit, seminaarit, webinaarit) sidosryhmille.
- Rikosseuraamuslaitoksessa lisätään virkamiesten tutkimusosaamista (esim. valmiudet tutkimustiedon hakemiseen ja hyödyntämiseen).

Rikosseuraamusalaa koskevaa tutkimustietoa on paljon, mutta tieto voi olla vaikeasti löydettävissä. Tutkimusosaamista käytetään Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan kehittämisessä. Tutkimus- ja kehittämistyössä hyödynnetään laajemmin Kriminologisen kirjaston arkistoja ja aineistotietokantoja. Sisäistä viestintää tutkimustiedosta ja tutkimushankkeista vahvistetaan. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehille järjestetään säännöllisesti tilaisuuksia ajankohtaisista tutkimuksista ja tutkimustuloksista (esim. webinaarit); lisätään vuorovaikutusta operatiivisen toiminnan ja tutkimuksen välillä.

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet osallistuvat aktiivisesti myös ulkopuolisten tahojen järjestämiin kansallisiin ja kansainvälisiin tutkimusfoorumeihin ja koulutuksiin.

- Selvitetään mahdollisuuksia perustaa tutkimustietopankki osaksi tiedolla johtamista.
- Rikosseuraamuslaitoksen julkaisutoimintaa täsmennetään ja selkeytetään tutkimuksen näkökulmasta (esim. oppikirjat ja käsikirjat).
- Muodostetaan yhdyshenkilöverkosto Rikosseuraamuslaitoksen ja oppilaitosten välille (esim. vierailuluennot, tutustuminen vankiloihin ja yhdyskuntaseuraamustoimistoihin).
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Rikosseuraamuslaitos ja Vankiterveydenhuollon yksikkö tekevät ja edistävät aktiivista tutkimusyhteistyötä keskenään sekä yhdessä muiden tutkimusorganisaatioiden kanssa.

12. Kansainvälinen toiminta

Kansainvälisen toiminnan nykytilaa voidaan kuvata sen tavoitteiden kautta, jotka mainitaan myös Rikosseuraamuslaitoksen Kansainvälisen toiminnan suuntaviivoissa (2016). Tavoitteet voi jakaa kolmeen kokonaisuuteen.

- Kansainvälisen toiminnan kautta luodaan verkostoja ulkomaisiin kollegoihin ja hallintoihin sekä osallistutaan laajaan seminaari- ja työryhmätoimintaan. Näin kehitetään Rikosseuraamuslaitoksen omaa toimintaa ja asiantuntijoiden osaamista omassa työssään.

Alan kansainväliset järjestöt kuten European Organisation of European Prisons and Correctional Services (EuroPris), Confederation of European Probation Services (CEP) ja International Association of Correctional Services (ICPA) ovat tärkeitä kumppanijärjestöjä. European Penitentiary Training Academies (EPTA) verkostoi rikosseuraamusalan oppilaitoksia ympäri Eurooppaa. Näiden järjestöjen kautta Rikosseuraamuslaitoksen verkosto laajenee käsittämään Euroopan tason toimijoita hyvin laajasti; yli 30 vankeinhoito- ja yhdyskuntaseuraamushallintoa. Myös erilaiset kansainväliset projektit, kahdenvälisten yhteistyösopimusten puitteissa tehtävä yhteistyö sekä asiantuntijoiden työskentely ulkomailla alan tehtävissä ovat tapoja kehittää ammattitaitoa kansainvälisen toiminnan keinoin.

- Kansainvälisellä toiminnalla on selkeä laitoksen kansainväliseen maineeseen liittyvä ulottuvuus. Rikosseuraamusalan hyvä kansainvälinen maine edistää myös Suomi-kuvaa maailmalla.

Suomi kuuluu muiden Pohjoismaiden tavoin kriminaalipolitiikaltaan poikkeukselliseen joukkoon. Suhteelliset vankiluvut ovat alhaisia ja toimintaa ohjaa kuntouttamisajattelu ankarien rangaistusten sijasta. Toimintaamme halutaan tutustua ja myös ottaa siitä oppia. Rikosseuraamuslaitoksella on kansainvälisesti tarkasteltuna erittäin hyvä maine ja alan osaamista arvostetaan. Rikosseuraamuslaitos haluaa olla tulevaisuudessakin hyvän kansainvälisen maineensa veroinen ja olla aktiivisesti mukana vaikuttamassa erilaisissa kansainvälisissä verkostoissa.

- Kansainvälisten kontaktien kautta ja verkostojen avulla hankitaan tietoa, jota hyödynnetään suoraan vankiloita ja yhdyskuntaseuraamuksia koskevassa valmistelussa ja päätöksenteossa.

Kansainvälisen vertailutiedon saaminen ja kokemusten jakaminen on usein tärkeää kotimaiselle valmistelutyölle, ja mahdollistaa vertailun. Tutkimustoiminnan tavoin kansainvälisen toiminnan kautta saatuja kontakteja ja tietolähteitä hyödynnetään arjessa jatkuvasti. Tiedolla johtaminen sisältää monessa tapauksessa myös kansainvälisen vertailevan tiedon.

Eurooppalaisten verkostojen lisäksi Pohjoismaiset alan verkostot ovat Rikosseuraamuslaitokselle hyvin merkittäviä. Pohjoismaiden kehityksestä on usein helpompi saada konkreettista hyötyä järjestelmien samankaltaisuuden takia kuin monessa mielessä kauempana olevien maiden. Eri aihealueiden pohjoismaiset asiantuntijat ovat yleensä vähintään vuosittain yhteydessä vaihtaen tietoa nykytilanteestaan ja alan kehityksestä. Säännölliset kokoukset järjestetään mm. seuraavista aiheista: vankilakoulutus, tutkimus, turvallisuus, terveydenhoito sekä pääjohtajien kokous. Samoin Viron vankeinhoidon kanssa kontaktit ovat perinteisesti tiiviitä ja vilkkaita. Toisaalta myös Venäjän ja Kiinan rikosseuraamusjärjestelmien kanssa on tehty yhteistyötä pitkään. Kumpikaan maa ei ole aktiivisesti mukana alan kansainvälisissä järjestöissä, joten kahdenvälisen kontaktien kautta on mahdollisuus kuulla paikallisesta kehityksestä. Muusta globaalista kehityksestä saadaan tietoa erityisesti ICPA:n verkostojen kautta.

- Kansainvälistä toimintaa tehdään järjestöjen lisäksi myös kotimaisten yhteistyökumppaneiden kanssa.

Valtionhallinnon sisäiset verkostot esimerkiksi oikeusministeriön (sekä alainen hallinto kuten tuomioistuinvirasto, syyttäjävirsto, valtakunnanvoudinvirasto), sisäministeriön (sekä alainen hallinto kuten poliisihallitus, tullit, rajavartiolaitos, Migri) ja ulkoministeriön kanssa ovat foorumeita, joissa kansainvälisiä asioita hoidetaan. Kotimaisista järjestöistä yhteistyökumppaneita ovat esim. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL), Suomen Punainen Risti ja Kriminaalihuollon tukisäätiö. Myös

Suomessa toimivat eri maiden edustustot ovat usein yhteydessä liittyen omien vangittujen kansalaistensa tilanteeseen.

Käytännössä toimintatapoja ovat erilaiset kansainväliset tapahtumat, koulutukset, pysyvät asiantuntija- ja tutkimusryhmät ja foorumit, hankkeet ja projektit, vierailut sekä asiantuntijoiden henkilökohtaiset kontaktiverkostot. Järjestöissä pyritään myös vaikuttamaan (hallitusjäsenyydet). Nykyisellään kansainvälinen verkostoyhteistyö tapahtuu vahvasti keskushallintovetoisesti; se on perinteisesti ollut johdon lähellä tapahtuvaa toimintaa. Lisäksi Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksessa (RSKK) sekä joillain rikosseuraamusalueilla on kansainvälisten hankkeiden kautta syntyneitä omia verkostojaan.

- Noudatetaan Rikosseuraamuslaitoksen kansainvälisen toiminnan linjauksia.

Rikosseuraamuslaitoksella on Kansainvälisen toiminnan linjaukset (2016), jotka linjaavat viraston kansainvälisen toiminnan tavoitteista ja periaatteista. Sidosryhmäyhteistyöhön liittyvät linjaukset kansainvälisen toiminnan osalta ovat sopusoinnussa aiemmin päätetyn kanssa, mutta keskittyvät tarkemmin kansainvälisten kumppanuuksien hyödyntämiseen.

- Kansainvälisissä verkostoissa välitetään sekä kokemukseräistä että tutkimukseen perustuvaa tietoa, jota Rikosseuraamuslaitoksen tulee toiminnassaan hyödyntää. Aktiivisuus verkostoissa mahdollistaa myös asiantuntijoiden ammattitaidon syventämisen.

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten korkea osaamisen taso ja monipuolinen ammattitaito ovat merkittäviä menestystekijöitä myös tulevaisuudessa. Rikosseuraamuslaitoksessa on useita sellaisia erityisosaamisen alueita ja tehtäviä, joiden asiantuntijoita/osaajia työskentelee Rikosseuraamuslaitoksen ulkopuolella vain harvoja, tai ei lainkaan. Useissa tapauksissa erityisasiantuntemus löytyy pääosin omasta hallinnosta. Yhteydet muihin samansisältöistä työtä tekeviin ovat kuitenkin tärkeitä. Kansainvälisissä kontaktiverkostoissa siirtyy paljon kokemukseräistä tietoa, parhaita käytäntöjä sekä tutkimukseen perustuvaa tietoa.

Kansainväliset kontaktiverkostot ovat virkamiehelle merkittävä tapa myös oman henkilökohtaisen ammattitaidon arviointiin ja kehittämiseen. Kansainvälisten yhteyksien rakentamiseen tulee suhtautua rikosseuraamuslaitoksessa myönteisesti ja kannustavasti. Kansainvälisen ulottuvuuden liittäminen omiin työtehtäviin on luonteva tapa kehittää työnkuvaa. Samalla myös esimiehillä tulee olla kykyä arvioida kulloisenkin aktiviteetin hyödyllisyyttä Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteiden kannalta.

- Rikosseuraamuslaitoksen kansainväliseen maineeseen ("Pohjoismainen rikosseuraamus-malli") panostetaan toimimalla aktiivisesti kansainvälisissä yhteyksissä.

Aktiivisuus tarkoittaa asiantuntijoiden toimintaa ja vaikuttamista kansainvälisissä järjestöissä ja foorumeissa, sekä osallistumista eri järjestöjen yhteistyöelimiin, työryhmiin ja hallitustyöskentelyyn. Paitsi että Rikosseuraamuslaitoksella on paljon saatavaa, sillä on myös paljon annettavaa muille kansainvälisille kumppaneille. Rikosseuraamuslaitoksella on hyvä kansainvälinen maine, ja sitä arvostetaan. Maineessa on kyse ainakin osaamisesta ja toiminnan tuloksista kuten esimerkiksi vankiluvun pitämisestä matalalla, inhimillisistä vankilaolosuhteista ja tehokkuudesta. Samoin rakentavalla kansainvälisellä osallistumisella ja selkeällä viestinnällä on merkitystä. Hyvästä kansainvälisestä maineesta on tärkeä huolehtia jatkossakin.

Henkilöstön ja asiantuntijoiden kansainvälistä kokemusta pyritään lisäämään mm. tiedottamalla aktiivisesti erilaisista mahdollisuuksista työskennellä kansainvälisissä tehtävissä. Tämä hyödyttää henkilökohtaisen asiantuntemuksen kertymisen lisäksi myös organisaation kansainvälistä mainetta. Pohjoismaat muodostavat kriminaalipolitiikaltaan ja rikosseuraamusmalliltaan erityisen, muusta maailmasta erottuvan alueen. Pohjoismainen yhteys onkin tärkeä säilyttää elinvoimaisena.

- Luodaan kumppanuuksia, jotka edistävät monikulttuurisuuden parempaa ymmärtämistä.

Monikulttuurisuuden ja etnisen monimuotoisuuden kasvaessa myös Rikosseuraamuslaitoksessa tarvitaan lisää kulttuurien tuntemusta ja niiden syvempää ymmärrystä. Tämä kehitys koskee yhtä hyvin asiakkaita

kuin henkilökuntaakin. Monimuotoisuuteen oppimisessa tarvitaan lisää ”kulttuuritulkkieja” ja myönteistä uteliaisuutta muita kulttuureja kohtaan. Rikosseuraamuslaitoksessa toimitaan aktiivisesti kaikkia rasismien muotoja vastaan. Toimitaan Rikosseuraamuslaitoksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmien mukaisesti. Myös henkilökunnan rekrytoinnissa erilaisen etnisen taustan omaavat henkilöt ovat voimavara, jota ei ole varaa jättää käyttämättä. Yksi käytännön keino on rakentaa uusia kumppanuuksia monikulttuuristen järjestöjen kanssa ulkomaalaisvankien palvelujen parantamiseksi. Erityisesti rikosseuraamuskeskukset voivat luoda näitä kontakteja alueellisesti ja kasvattaa osaamistaan kenttätasolla.

- Henkilöstön kansainvälistä liikkuvuutta edistetään.

Rikosseuraamuslaitoksessa tulee suosia ja edistää kansainvälistä liikkuvuutta verkostoitumalla valtionhallinnon ja ulkomaisten kumppaneiden kanssa. Esimerkiksi eri maihin suuntautuvat virkamiesvaihto-ohjelmat, siviilikriisinhallintatehtävät tai määräaikainen työskentely jossakin kansainvälisessä järjestössä ovat keinoja ammatilliseen liikkuvuuteen. Työskentelyn jälkeen organisaatioonsa palaava tuo mukanaan arvokasta kokemusta hyödynnettäväksi. Ulkomaisiin tehtäviin hakeutumisessa tulee tehdä yhteistyötä myös henkilöstöhallinnon kanssa. Erilaisista kansainvälisen liikkuvuuden mahdollisuuksista viestitään henkilöstölle aktiivisesti sekä tuetaan kansainvälisiin tehtäviin hakeutumista.

- Kansainvälisiä verkostoja ylläpidetään ja rakennetaan viestimällä aktiivisesti ja selkeästi.

Aktiivinen viestintä on keskeinen keino kansainvälisten kontaktien ja yhteyksien rakentamisessa ja ylläpidossa. Viestinnän suunnittelussa tulee muistaa sekä erikieliset henkilöt Suomessa että kansainväliset kohderyhmät (esim. kollegaorganisaatiot muissa maissa), jotka hakevat tietoa Suomen rikosseuraamusalasta. Suomessa vankeusrangaistustaan suorittavat sekä diplomaattiset edustustot tarvitsevat usein tietoa siitä, miten Suomen rikosseuraamusjärjestelmä toimii.

Tietoa tulee tarjota myös niille asiakkaille, joita koskee kansainvälisen täytäntöönpanon siirron mahdollisuus (EU:n puitepäätösten perusteella tehtävät siirrot). Selkeät ohjeet menettelyistä siirron hakemisessa sekä sen kulusta tulee olla helposti löydettävissä asiakkaille ja heidän asianajajilleen.

13. Viestintä

Sidosryhmäyhteistyön linjauksissa keskitytään ehdotuksiin, joilla parannetaan Rikosseuraamuslaitoksen verkkosivuilla olevaa informaatiota organisaation toiminnasta. Verkkosivujen rakennetta uusittiin vuoden 2020 aikana. Verkkosivujen yhteistyöosuutta kehitetään sidosryhmäyhteistyön linjausten mukaisesti. Tavoitteena on, että kumppanit löytävät heille tarkoitetun informaation helposti.

- Rikosseuraamuslaitos viestii entistä laajemmin suoraan sidosryhmille. Rikosseuraamuslaitos tarjoaa helposti saavutettavaa perustietoa toiminnastaan ja käytänteistä pääosin sähköisessä muodossa nettisivuillaan ja sosiaalisen median eri kanavissa. Myös perinteistä esitemateriaalia on tarjolla.
- Uusia ja tärkeitä sidosryhmäyhteistyöhön ja projektikumppanuuksiin liittyviä asioita nostetaan rikosseuraamus.fi etusivuille uutisiksi.
- Rikosseuraamuslaitoksessa edistetään selkeää, yleiskielistä viestintää asiakkaille, läheisille ja muille tahoille. Viestinnän kehittämisessä hyödynnetään yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa.
- Sidosryhmille viestitään ensisijaisesti säännöllisesti pidettävissä yhteistyökokouksissa ja laajemmissa tilaisuuksissa kuten seminaareissa tai webinaareissa, verkostojen yhdyshenkilöiden kesken tai muulla tavalla yhteistyössä.
- Rikosseuraamuslaitoksen näkyvyyttä, tehtävää ja kuntouttavien palvelujen tunnettavuutta lisätään. Sidosryhmien yhteydenpitoa helpotetaan rakentamalla verkkosivuille sidosryhmäkumppaneille suunnatut osiot. Sidosryhmäyhteistyön sivuille kootaan kuvaukset asiakkaan yhteistyöprosesseista, Rikosseuraamuslaitoksen toiminnoista ja palveluista esimerkiksi palvelukarttojen avulla.
- Rikosseuraamuslaitoksen henkilökunta on aktiivisesti yhteistyössä sidosryhmien ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

-
- Rikosseuraamuslaitoksen internetsivujen ajantasaisuus varmistetaan perustamalla rikosseuraamus.fi -toimituskunta. Toimituskunnan jäsenet ovat vastuualueilta ja rikosseuraamuskeskuksista ja puheenjohtajana toimii viestintäasiantuntija.
 - Rikosseuraamusseuraamuslaitoksen sisäisessä ja ulkoisessa viestinnässä vahvistetaan luottamusta kokemustietoon. Kokemusasiantuntijatoiminta näkyy muun muassa Rikosseuraamuslaitoksen arvossa uskon ihmisen kykyyn muuttua.
 - Perustiedon ohella on tarvetta erityisryhmien – kuten vankeusrangaistusta suorittavien henkilöiden lasten – tietotarpeiden huomioimiselle. Vankilakohtaiset esitteet ovat tarpeen esimerkiksi vierailujen ja yhteystietojen vuoksi. Internetsivuilla olevaa viestintää lisätään erityisesti ei-suomea puhuville ja kansainvälisille kohderyhmille. Yksi keino viestinnän lisäämiseen voi olla esimerkiksi videomateriaalien tuottaminen, joilla esitellään toimintaa (esim. virtuaalinen vankilavierailu).
 - Rikosseuraamuslaitoksen uutiskirjeeseen ja some-viestintään nostetaan myös tutkimusteemat osaksi kokonaisuutta.
 - Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa koskevat linjaukset (esim. Kansainvälisen toiminnan linjaukset, tulevat tutkimuslinjaukset ym.) lisätään internetsivuille.
 - Organisaatiouudistuksen yhteydessä otetaan käyttöön Rikosseuraamuslaitoksen selkeämpi englanninkielinen nimi: Prison and Probation Service.
 - Tuotetaan myös erikielistä materiaalia internetsivuille, joka on samalla viestintää myös kansainvälisille foorumeille kuten kollegaorganisaatioille.
 - Sidosryhmien ja asiakkaiden kanssa otetaan käyttöön uusia digi-ratkaisuja. Esimerkiksi työpajojen järjestämiseen kehitetään sähköisiä välineitä. Keskeinen yhteistyökumppani digipalveluiden

tarjoajana rikosseuraamusasiakkaille on Digi- ja väestötietovirasto (DVV), joka tarjoaa valtakunnallista digitukea. DVV tarjoaa suomi.fi -portaalin kautta rikosseuraamusasiakkaiden sähköisen asioinnin (SA) -työasemilla sähköisiä viranomaispalveluja ja mahdollisuuden olla sähköisin viestein yhteydessä eri viranomaisiin. Useat Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyökumppanit tarjoavat yhteydenpitoon videopuhelumahdollisuuden.

14. Yhteystiedot ja yhdyshenkilöt

Sidosryhmien kanssa tehtävää yhteistyötä selvittävässä kyselyssä yhdeksi tärkeäksi huomioksi nousi Rikosseuraamuslaitoksen edustajien huono tavoitettavuus. Kumppanit eivät myöskään löydä helposti tietoa henkilökunnan tehtävistä.

- Rikosseuraamuslaitoksen asiantuntijoiden tavoitettavuutta parannetaan uudessa organisaatiossa ottamalla käyttöön esimerkiksi teema/tehtäväkohtaisia sähköpostiosoitteita sekä yhteistyökumppaneille että viranomaisille asiakkaiden asioissa. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteystietoihin esimerkiksi Rikosseuraamuslaitoksen verkkosivuilla.
- Asiantuntijoiden yhteystietoja ja osaamisprofiileja päivitetään informatiivisiksi, jotta oikea asiantuntija löytyy helposti. Selvitetään mahdollisuus saada henkilöhaku asiasanaluetteloineen internettisivuille.
- Rikosseuraamuskeskusten sidosryhmäverkostojen toimijat, ml Rikosseuraamuskeskus nimeävät kukin oman yhdyshenkilönsä verkostoon. Yhdyshenkilöt huolehtivat tiedon kulusta verkostossa ja omassa yksikössään. Yhdyshenkilöt huolehtivat myös siitä, että sidosryhmäverkoston toimijoilla on tieto siitä, mihin asiakkaan asioissa otetaan yhteyttä tai mahdollinen yhdyshenkilö rise-asiakkaille.
- Projektikumppanuuksien yhteystiedot ovat Thinking Portfolio sovellussalkussa. Yhteistyökumppaneiden kanssa tehtyihin sopimuksiin on kirjattu Rikosseuraamuslaitoksen yhdyshenkilö. Järjestöille, joiden kanssa tehdään laajamittaista yhteistyötä, nimetään yhdyshenkilöt. Järjestöjen yhteydenotot ohjataan Rikosseuraamuslaitoksen projektitoimistoon, jos järjestöllä ei ole nimettyä yhdyshenkilöä.
- Rikosseuraamuslaitos sopii keskeisten yhteistyökumppanien kanssa selkeät yhteistyökanavat ja yhteydenottotavat.

-
- Rikosseuraamuslaitoksen yhteiskuntasuhteet (päättäjät) valmistellaan omana kokonaisuutena. Ylimmän johdon kanssa määritellään, mitkä ovat Rikosseuraamuslaitoksen kannalta tärkeät vaikuttajatahot ja miten heille viestitään.
 - Yliopistoyhteistyöhön nimetään yhdyshenkilöt. Tehtävänä on helpottaa yhteyksiä molempiin suuntiin ja fasilitoida asiantuntijaosaamisen käyttöä (esim. vierailuluennot, vankilavierailut).
 - Rikosseuraamuslaitoksen asiakkaille suunnitellaan palautekanava.

15. Sidosryhmille järjestettävät tilaisuudet

- Rikosseuraamuslaitos järjestää valtakunnallisia seminaareja ja vastaavia tilaisuuksia säännöllisesti esimerkiksi seuraavilla teemoilla
 - Opintopiirejä (ml. tutkimuskumppanuudet) sekä laajemmalle yleisölle suunnattuja webinaareja. Opintopiireissä otetaan esille erilaisia ajankohtaisia tutkimuksen ja kansainvälisten toiminnan ja yhteyksien kautta nousevia aiheita. Ne tähdätään ennen kaikkea alaa tutkiville sekä omalle henkilöstölle. Laajemmilla webinaareilla taas tavoitellaan tiedon laajempaa leviämistä alan kehityksestä eri tahoille, mutta niillä on merkitystä myös Rikosseuraamuslaitoksen maineen kannalta. Tiedonhalu alaa koskien on suurta ja on tärkeää tarjota siitä faktapohjaista ja tutkittua tietoa. Myös asioita tiivistäviä videoita voitaisiin tuottaa nettiin.
 - Projektikumppanusseminaari järjestöille, rahoittajille, oppilaitoksille ja muille sidosryhmille. Seminaari on tarkoitettu myös järjestöille, jotka eivät ole hakemassa projektikumppanuutta, joten ohjelmassa kerrotaan myös Rikosseuraamuslaitoksen ajankohtaisista asioista. Tilaisuuteen osallistuvat myös ne Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet, joiden tehtävänkuvaan projektiyhteistyö kuuluu. Seminaarin tavoitteena on johtaa tiedolla yhteistyökumppaneita, verkostoitua ja ohjata aktiivisesti kumppanusprojektien valmistelua ja kehittämistä, suunnata projekteihin liittyvää kehittämistyötä, tehdä Rikosseuraamuslaitosta helpommin lähestyttäväksi yhteistyökumppaniksi ja osallistaa henkilöstöä kumppanusprojektien valmisteluun. Yhteistyökumppaneille annetaan seminaarin työpajoissa mahdollisuus esitellä omia projekti-ideoitaan, testauttaa Rikosseuraamuslaitoksen mukanaolon mahdollisuuksia ja kehittää yhteisesti esimerkiksi rahoitushakemustaan. Verkostoitumisen ja tiedon vaihdon varmistamisen vuoksi seminaari järjestetään lähiseminaarina.

-
- Koulutusta, työssäoppimista ja työtilaisuuksia tarjoaville sidosryhmille tilaisuuksia, joihin kutsutaan myös palvelu- ja toimintavelvoitepaikkojen sekä avolaitostyön edustajia.
 - Johto järjestää yhdessä viestinnän kanssa päättäjille suunnattuja webinaareja
 - Verkkotilaisuuksia teemoittain järjestetään sidosryhmille tarpeen mukaan.
 - Rikosseuraamuskeskukset järjestävät sidosryhmätapaamisia alueellisesti joko Rikosseuraamuskeskuksittain tai hyvinvointialueittain sen mukaan, minkälaisia sidosryhmäyhteistyön verkostoja alueella toimii.
 - Kokemusasiantuntijateemasta ja läheis- ja perhetyöstä järjestetään lisäksi Rikosseuraamuskeskusten alueilla vuosittain webinaari tai keskustelutilaisuus. Säännölliset kohtaamiset mahdollistavat uusien näkökulmien huomioimisen rikosseuraamusalaa koskevassa yhteistyössä. Tilaisuudet toimivat yhteisen kehittämisen ja tiedonvaihdon foorumeina ja ne vahvistavat Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöiden yhteistyötä läheisten ja kokemusasiantuntijoiden kanssa. Tilaisuuksiin osallistuu paikallisia yhteistyökumppaneita, kuten hankkeita sekä vertaistuki- ja potilasjärjestöjä, jotka tuottavat kokemusasiantuntijapalveluja, kokemusasiantuntijoina toimivia henkilöitä, rikosseuraamusasiakkaiden läheisiä edustavia tahoja ja kunnallisten sosiaalipalveluiden edustajia.

16. Tarvittavat ohjeet

- Laaditaan menettelytapaohje tai käsikirja viranomaisten välisestä tiedon vaihdosta ja tavoista sekä rise-asiakkaan oman toimijuuden vahvistamisesta viranomaisasioinnissa. Vaihtoehtoisesti edellä mainitut näkökohdat sisällytetään kumppanien kanssa laadittaviin toimintamalleihin.
- Yhteistyökumppanien rise-asiakkaille vankiloissa tai yhdyskuntaseuraamustoimistoissa järjestämä toiminta edellyttää turvallisuusselvitystä yhteistyökumppanin työntekijästä.
- Rikosseuraamuslaitoksen yksiköissä työtä tai vapaaehtoistyötä tekeviä henkilöitä koskeva ohje laaditaan ja toimitetaan kaikille projekteille ja yhteistyökumppaneille, joiden toiminta kohdistuu vankiloihin tai yhdyskuntaseuraamustoimistoihin. Ohjetta sovelletaan myös kokemusasiantuntijoihin.
- Vähimmäisedellytykset sille, että henkilö voi tehdä työtä tai vapaaehtoistyötä Rikosseuraamuslaitoksen yksikössä ovat, että
 - henkilöstä on laadittu turvallisuusselvitys
 - henkilöä on perehdytetty yksikössä liikkumiseen ja tuomittujen kohtaamiseen liittyviin ohjeisiin
 - henkilö on allekirjoittanut salassapitositoumuksen
 - henkilön mahdollisesta vankilasta vapautumisesta on kulunut vähintään kolme vuotta
 - tarvittaessa voidaan pyytää Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuudesta vastaavan tahon lausunto

Käytössä on myös ”Opas muurien maailmaan”, joka soveltuu jaettavaksi myös projekteissa työtä tekeville. Oppaan tulee olla ajantasainen. Kukin yksikkö vastaa siitä, että ulkopuoliset työn- tai vapaaehtoistyöntekijät on perehdytetty siihen, miten vankilassa tai yhdyskuntaseuraamustoimistossa toimitaan.

Käytetyt lyhenteet

JulkL	Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta
SHL	Sosiaalihuoltolaki
TutkintaVankL	Tutkintavankeuslaki
VankA	Valtioneuvoston asetus vankeudesta
VankL	Vankeuslaki
VKV-laki	Laki valvotusta koevapaudesta
YR-laki	Laki yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta
Yks-asetus	Valtioneuvoston asetus yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta
YKS-laki	Laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta

RIKOSSEURAAMUSLAITOS

Puh. 029 56 88500

Fax 029 56 65440

viestinta.rise@om.fi